
Vergaderjaar 2007–2008

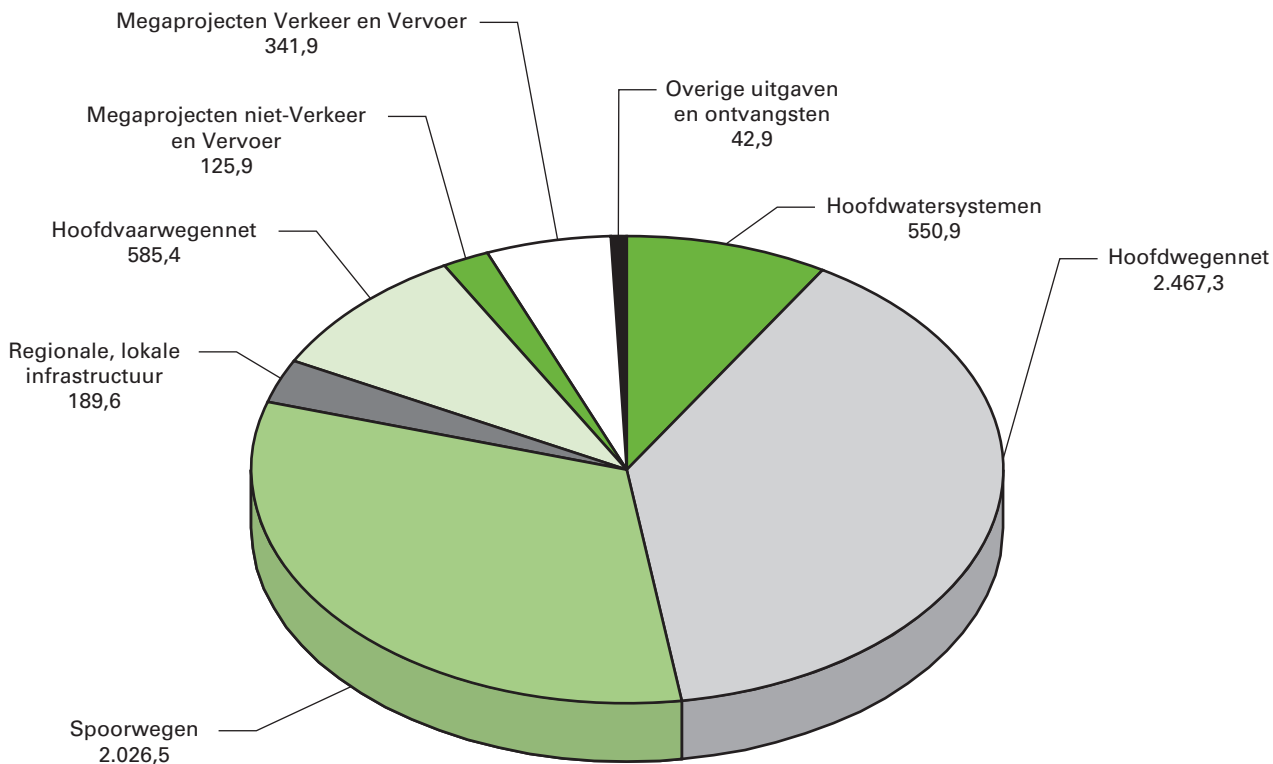
31 444 A

Jaarverslag en slotwet Infrastructuurfonds

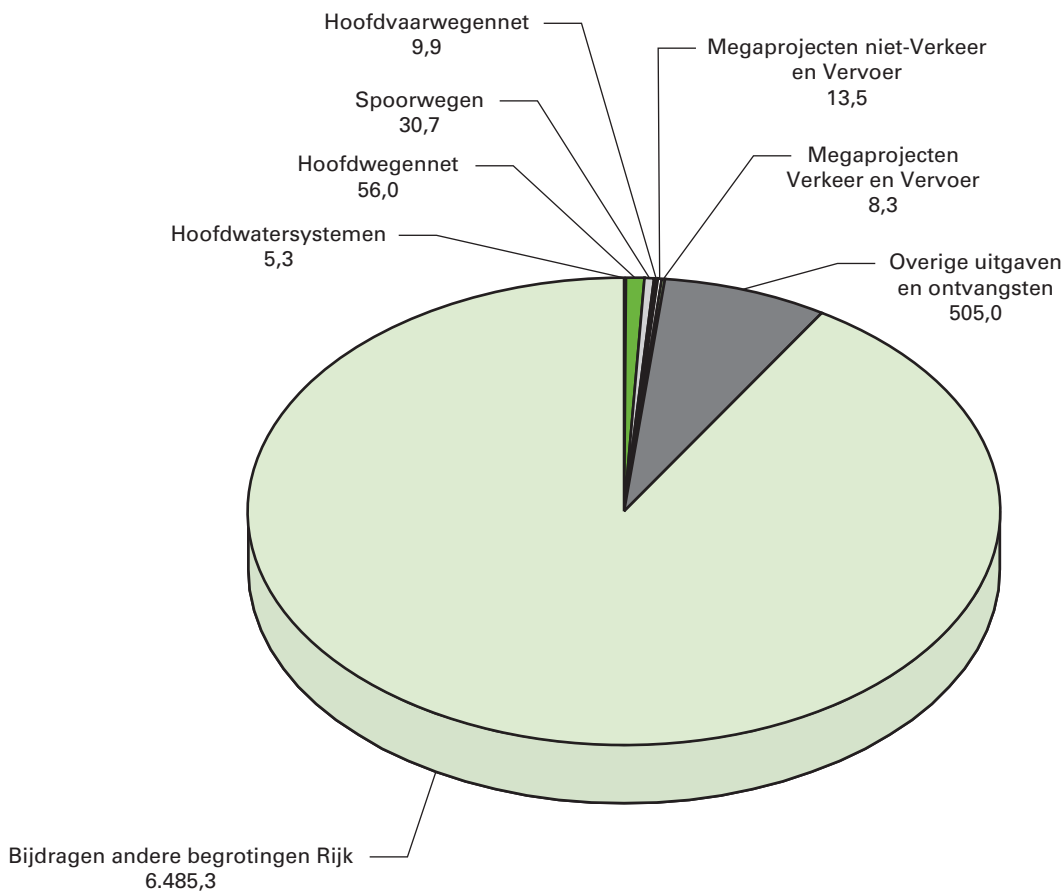
Nr. 1

JAARVERSLAG VAN HET INFRASTRUCTUURFONDS (A)
Aangeboden 21 mei 2008

Gerealiseerde uitgaven naar beleidsterrein voor 2007 (in € mln.)

Gerealiseerde ontvangsten naar beleidsterrein voor 2007 (in € mln.)

INHOUDSOPGAVE		blz.
Deel A.	ALGEMEEN	6
	1. AANBIEDING EN DECHARGEVERLENING	6
	2. LEESWIJZER	11
Deel B.	INFRASTRUCTUURVERSLAG 2007	13
	DE PRODUCTARTIKELEN	25
	11 Hoofdwatersystemen	25
	12 Hoofdwegennet	36
	13 Spoorwegen	45
	14 Regionaal, lokale infrastructuur	52
	15 Hoofdvaarwegennet	55
	16 Megaprojecten niet-Verkeer en Vervoer	64
	17 Megaprojecten Verkeer en Vervoer	67
	18 Overige uitgaven en ontvangsten	69
	19 Bijdragen andere begrotingen Rijk	71
	BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF	72
Deel C:	DE JAARREKENING	73
	DE VERANTWOORDINGSSTAAT 2007 VAN HET INFRASTRUCTUURFONDS	73
	SALDIBALANS	74
BIJLAGE:	AFKORTINGENLIJST	82

DEEL A. ALGEMEEN

1. Aanbieding en dechargeverlening

Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening van de Minister van Verkeer en Waterstaat aan de Voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Onder verwijzing naar de artikelen 63 en 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Verkeer en Waterstaat decharge te verlenen over het in het jaar 2007 gevoerde financiële beheer met betrekking tot de uitvoering van de begroting van het Infrastructuurfonds.

Ten behoeve van de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening is door de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 82 van de Comptabiliteitswet 2001 een rapport opgesteld van haar bevindingen en haar oordeel met betrekking tot:

- a. het gevoerde financieel- en materieelbeheer;
- b. de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties;
- c. de financiële informatie in de jaarverslagen;
- d. de departementale saldibalansen;
- e. de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;
- f. de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden.

Bij het besluit tot dechargeverlening dienen, naast het onderhavige jaarverslag/de onderhavige jaarverslagen en het hierboven genoemde rapport van de Algemene Rekenkamer, de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken te worden betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2007; dit jaarverslag wordt separaat aangeboden;
- b. de slotwet van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (Infrastructuurfonds) over het jaar 2007: de slotwet is als afzonderlijk kamerstuk gepubliceerd;

het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen;

- c. Het rapport van de Algemene Rekenkamer over het jaar 2007 met betrekking tot de onderzoeken, bedoeld in artikel 83 van de Comptabiliteitswet 2001. Dit rapport, dat betrekking heeft op het onderzoek van de centrale administratie van 's Rijks schatkist en van het Financieel jaarverslag van het Rijk, wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aangeboden.
- d. De verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de in het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2007 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten van het Rijk over 2007 alsmede met betrekking tot de Saldibalans van het Rijk over 2006

(de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 84, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001);

het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
C. M. P. S. Eurlings

mede namens

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
J. C. Huizinga-Heringa

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. Leeswijzer

Dit Jaarverslag bestaat uit drie delen, te weten een deel A. Algemeen, een deel B. Infrastructuurverslag en een deel C. Jaarrekening.

Het deel A. Algemeen bevat het voorwoord van de minister, de dechargeverklaring en de leeswijzer.

Het deel B. begint met het Infrastructuurverslag. In feite betreft dit de tegenhanger van de Infrastructuuragenda uit de begroting 2007 van het Infrastructuurfonds. Hierin is een korte terugblik opgenomen met betrekking tot de realisatie van de belangrijkste uitvoeringsprioriteiten van VenW over het verslagjaar 2007. Vervolgens zijn de productartikelen beschreven.

De producten van het infrastructuurfonds dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen van de begroting van VenW (Hoofdstuk XII). Evenals in de begroting van het Infrastructuurfonds is in het jaarverslag van het infrastructuurfonds aan het begin van de artikelen aangegeven aan welk(e) beleidsartikel(en) het betreffende IF artikel is gerelateerd. Ingegaan wordt op de realisatie van programma's en budgettaire gevolgen van de uitvoering¹. Om de hoeveelheid informatie te beperken is gekozen voor het hanteren van de hieronder aangegeven norm op productartikel niveau. Aan de hand van deze norm is bepaald of een verschil is toegelicht.

Norm bij te verklaren verschillen	
Begrotingsbedrag	Vershil
< € 4,5 mln.	> 50% > € 2,5 mln.
€ 4,5 – € 22,5 mln.	> 10%
> € 22,5 mln.	> 10%

Deze keuze houdt in dat die artikelen, waarbij het verschil tussen het begrotingsbedrag en de realisatie kleiner is dan de aangegeven norm, in principe niet worden toegelicht. De Tweede Kamer is over het merendeel van de mutaties al geïnformeerd door middel van de suppletore begrotingen over 2007 en de toelichtingen daarbij.

In afwijking van de hierboven genoemde norm zijn die productartikelen waarop in de begroting 2007 geen ontvangsten waren geraamd, maar wel relatief kleine bedragen op zijn verkregen, gezien de beperkte omvang van die bedragen niet apart toegelicht.

Als gevolg van de nieuwe indeling van de begroting zijn de financiële realisaties vanaf 2006 op een andere manier gegroepeerd dan cijfers van eerdere jaren, waardoor het niet mogelijk is om de realisaties van de vier voorgaande jaren op te nemen in de budgettaire tabellen. Om de gebruiker toch historisch vergelijkingsmateriaal te bieden zijn de financiële kasrealisaties alleen voor het jaar 2005 voor dit doel technisch omgerekend naar de nieuwe begrotingsindeling, waarvoor een aantal aannames is gemaakt.

¹ De kosten voor Beheer en Onderhoud, met uitzondering van het groot onderhoud (> € 35 mln.), zijn verantwoord in de jaarrekening van de baten-lastendienst Rijkswaterstaat. Hierin zijn de feitelijke uitgaven voor onderhoudstaken van Rijkswaterstaat weergegeven. Deze is opgenomen in het jaarverslag van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (hoofdstuk XII). De in de in het overzicht budgettaire gevolgen van uitvoering gerealiseerde bedragen op de onderdelen verkeersmanagement (11.1, 12.1 en 15.1) en Beheer en Onderhoud (11.2, 12.2 en 15.2) van het infrastructuurfonds hebben betrekking op de bijdragen van het moederdepartement.

Deel C. begint met de (opbouw van de) Jaarrekening; een verantwoordingsstaat waarbij op artikelniveau inzicht wordt gegeven in de financiële afwijkingen tussen de begroting en realisatie. Ook is in dit onderdeel de saldi-balans opgenomen.
In de bijlage is de afkortingenlijst opgenomen.

DEEL B. INFRASTRUCTUURVERSLAG 2007

1. Inleiding

Met het Infrastructuurverslag 2007 legt het ministerie van Verkeer en Waterstaat (VenW) verantwoording af over de voornemens uit de Infrastructuuragenda 2007. Het verslag bevat informatie op zowel programma- als projectniveau en geeft inzicht in de projecten waarvan in 2007 de uitvoering is begonnen en de projecten die in 2007 zijn opgeleverd. De verantwoording over de beleidsprioriteiten is opgenomen in het jaarverslag 2007 van het ministerie van VenW.

2. Algemene thema's

2.1 Coalitieakkoord

Het kabinet heeft via verschillende enveloppen (Infrastructuur en Vaarwegen, Openbaar Vervoer en Water en Kust) uit het Coalitieakkoord middelen gereserveerd op het terrein van transportinfrastructuur en water. In de Infrastructuuragenda 2008 is een overzicht opgenomen van de toedeling van de verschillende enveloppen.

2.2 Infrastructuurprogramma tot en met 2020

Met de begroting 2008 is, zoals afgesproken in het Coalitieakkoord, de eerste versie van het MIRT¹ projectenboek uitgebracht. Hierin zijn voor het eerst de verschillende ruimtelijke investeringsprojecten- en programma's van de betrokken departementen (VenW, VROM, LNV en EZ) gezamenlijk opgenomen. Het ministerie van VROM was ook vertegenwoordigd bij het landsdelige MIRT overleg in oktober/november 2007. Naast de reguliere onderwerpen is tijdens deze overleggen ook gesproken over de uitkomsten van de in 2007 uitgevoerde landelijke markt- en capaciteitsanalyses (LMCA's) op het gebied van weg, spoor, regionaal OV en vaarwegen (Kamerstuk 2007–2008, 29 984 en 31 089, nr. 111). Definitieve besluiten over het al dan niet toekennen van financiële middelen worden gekoppeld aan de integrale budgettaire afweging in de Mobiliteitsvisie, die met de begroting 2009 wordt uitgebracht.

2.3 Publiek private samenwerking (PPS)

In de Nota Mobiliteit is de ambitie geformuleerd om een krachtige impuls te geven aan een bredere en meer structurele toepassing van PPS. Om dit te realiseren wordt vanaf 2005 voor alle projecten in het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT) in de verkenningfase een marktscan gehouden om de meerwaarde van het vroeg inschakelen van marktpartijen te onderzoeken. Voor zover van toepassing wordt voor projecten boven € 112,5 miljoen een Public Private Comparator (PPC) uitgevoerd, waarbij de financiële meerwaarde van een Design Build Finance Maintenance (DBFM)-contract ten opzichte van de andere contractvormen wordt onderzocht. Mede op basis van de PPC wordt de meest geschikte contractvorm bepaald.

In 2007 zijn zes PPC's uitgevoerd. Bij twee hiervan is sprake van een positieve uitkomst van de PPC. Binnenkort zal een keuze worden gemaakt of deze in PPS kunnen worden uitgevoerd. Over deze PPC's is de Tweede Kamer op 4 april 2008 geïnformeerd (Kamerstuk 28 753, nr. 12).

¹ Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport.

In 2007 is de aanbesteding van het DBFM contract voor de Tweede Coentunnel afgerond. De gunning wordt begin 2008 verwacht. Daarnaast is in 2007 voor de A2 Hooggelegen een alliantiecontract afgesloten. Voor de projecten A15 Maasvlakte–Vaanplein en A2 Utrecht–Maarsbergen–Veenendaal zal de DBFM aanbesteding medio 2008 starten. Daarnaast worden de mogelijkheden voor het gebruik van PPS verkend bij onder andere de A6/A9 Schiphol–Amsterdam–Almere, de A4 Delft–Schiedam, Ruimte voor de Rivier, Anders Betalen voor Mobiliteit en Project Mainport Zuid. Met de toename aan daadwerkelijke (potentiële) PPS projecten wordt het ontwikkelen van de kennis en kunde steeds belangrijker. PPS Kennispool heeft een belangrijke rol om deze op een hoger peil te brengen.

Het toepassen van private financiering van infrastructurele investeringen wordt door verschillende partijen gezien als een mogelijkheid om versneling van besluitvorming en totstandkoming van investeringen in de wegen spoorinfrastructuur te realiseren. Daarbij is de gedachte dat met private initiatieven of financiering het mogelijk moet zijn de uitvoering te versnellen en mogelijk extra middelen beschikbaar te krijgen voor de uitvoering van infrastructurele projecten, zonder dat daarbij sprake is van belastingen van de Rijksbegroting.

Aangezien private financiering van infrastructuur zou kunnen leiden tot een wijziging van het huidige bekostigingsstelsel van infrastructuur, is besloten de Commissie Private Financiering van Infrastructuur (Commissie Ruding) in te stellen. De commissie zal aan de ene kant de kansen van private financiering in beeld moeten brengen, maar tegelijkertijd ook de afwegingen die moeten worden gemaakt ten aanzien van ingezet kabinetsbeleid en andere publieke belangen, waaronder de institutionele kaders ten aanzien van rijksfinanciën. De aanbevelingen van de commissie moeten passen binnen het kabinetsstandpunt «Anders betalen voor mobiliteit», dat op 30 november 2007 (Kamerstuk 2007–2008, 31 305, nr. 1) aan de Kamer is verzonden.

2.4 Risicoreservering grote projecten

Eind 2006 resteerde er in totaliteit een bedrag van € 190 miljoen in de risicoreservering. Per saldo is in 2007 een totaalbedrag van € 115,4 miljoen onttrokken aan de risicoreservering. Conform de afspraak in het AO van 4 oktober 2006 is de risicoreservering verlaagd met € 75 miljoen (vierde en vijfde tranche). Het bedrag is toegevoegd aan budget van de HSL-Zuid (IF artikel 17.03). Verder is de uit de risicoreservering aangevraagde zesde tranche van € 31,1 miljoen voor het contract meerwerk ERTMS en de kosten van de organisatie RWS HSL-Zuid alsmede de zevende tranche van € 9,3 miljoen voor de meerkosten van contract ERTMS verwerkt. De bedragen zijn toegevoegd aan het projectbudget van de HSL-Zuid. De Kamer is hierover geïnformeerd per brieven van respectievelijk 23 januari 2007 (Kamerstuk 2006–2007, 22 026, nr. 260) en 15 mei 2007 (Kamerstuk 2006–2007, 22 026, nr. 265). Ultimo 2007 resteert er in de risicoreservering een bedrag van in totaliteit € 74,6 miljoen.

Verder is de Kamer met de aanbieding van de 22e voortgangsrapportage van de Betuweroute in 2007 verzocht in te stemmen met een onttrekking van € 14 miljoen aan de risicoreservering om te beginnen met de voorbereidende ingenieurswerkzaamheden voor de oplossing met ERTMS level 1. Dit om zoveel als mogelijk vertraging te voorkomen. De kosten van de voorgestelde aanpak bedragen circa € 14 miljoen meer dan het vigerende

plan. Hiermee worden grotere financiële risico's en het risico van uitval van de Havenspoorlijn bij migratie naar ERTMS ondervangen.

2.5 Onderuitputting Infrastructuurfonds

In 2007 is er met name op het programma hoofdwegen onderuitputting ontstaan. De oorzaak is hoofdzakelijk gelegen in de luchtkwaliteitsproblematiek.

3. Programma's en projecten

3.1 Beheer en onderhoud

Algemeen

Op 19 februari 2007 is de kabinetsreactie op het Interdepartementale Beleidsonderzoek (IBO) Beleid en Onderhoud Infrastructuur naar de Tweede Kamer gezonden (Kamerstuk 2006–2007, 30 800 XII, nr. 57). Hierin is aangegeven dat Verkeer en Waterstaat zich in grote lijnen in de bevindingen van de IBO kan vinden en een aanvang heeft gemaakt met de uitvoering van de aanbevelingen. Tijdens het Algemeen Overleg van 6 juni 2007 is dit voornemen met de vaste kamercommissie Verkeer en Waterstaat besproken en akkoord bevonden.

Een eerste resultaat is terug te vinden in de begroting en MIRT 2008. Hierin zijn voor de diverse netwerken diagrammen opgenomen die een beter inzicht geven in de verdeling van de middelen over de belangrijkste onderdelen binnen deze netwerken.

In lijn met de Plannen van Aanpak en de later gemaakte afspraken met de Tweede Kamer en de sector is het afgelopen jaar verdere uitvoering gegeven aan het inlopen van het achterstallig onderhoud en het uitvoeren van de benodigde vervangingen bij spoor, wegen en waterwegen.

Hoofdwegen

Met de vervanging van 474 kilometer asfalt in 2007 is in totaal 1300 kilometer vervangen. Hiermee is het ministerie er in geslaagd om op 1 januari 2008 het achterstallig onderhoud verhardingen, conform het plan van aanpak Beheer en Onderhoud Rijkswegen 2004–2010 (Bijlage bij Infrastructuurfonds 2004, kamerstuk 2003–2004, 29 200 XII, nr. 1), weggewerkt te hebben. Bij bruggen en viaducten en bij DVM-systemen is nog steeds sprake van een onderhoudsachterstand en bij verhardingen zal een inspanning nodig zijn om te voorkomen dat opnieuw achterstand optreedt. De impuls gelden worden ingezet om deze onderhoudsachterstand weg te werken. Over de voortgang van het «Groot Onderhoud Wegen» wordt de Kamer ieder kwartaal geïnformeerd.

Spoorwegen

In 2007 is verder gewerkt aan de uitvoering van de tweede fase Herstelplan Spoor bestaande uit het oplossen van punctualiteits- en capaciteitsknelpunten, kleine infrastructurele projecten en vervangingsinvesteringen. Belangrijke ontwikkeling in 2007 was ook de voorbereiding van en besluitvorming over de overgang naar outputsturing. Uit extern onderzoek is gebleken dat ProRail voldoet aan de hieraan verbonden eisen uit de beheerconcessie. Vanaf 2008 zal daarom worden overgegaan op het sturen op te bereiken prestaties, welke worden opgenomen in het beheerplan. Na instemming van de minister wordt het beheerplan ter informatie aan de Tweede Kamer gestuurd.

Waterwegen

De planning van een aantal deelprojecten uit het plan van aanpak Beheer en Onderhoud Hoofdvaarwegen is ten opzichte van de middels MTR gemelde stand van zaken aangepast. In onderstaande tabel worden de wijzigingen toegelicht. Voor het grootste deel wordt wel aan de afspraak voldaan het gehele plan van aanpak in 2010 gereed te hebben. Belangrijke ontwikkeling in 2007 is dat mede op aandringen van de Tweede Kamer en binnenvaartsector voorbereidingen zijn getroffen om het volledig wegwerken van het achterstallig onderhoud te versnellen. In de Nota Mobiliteit was dit in 2020 gepland, inmiddels is toegezegd dit reeds in 2018 gereed te hebben en worden verdere mogelijkheden tot versnelling onderzocht. Met de indiening van de begroting 2009 zal meer duidelijkheid over de mogelijkheden hiertoe geboden worden.

Project	MTR 2006: oplevering	Toelichting
Amsterdam–Lemmer/ IJsselmeer baggeren	2006: baggeren Buiten IJ 2008: baggeren Zwolse diep 2010: Houtribsluizen- complex	Er zijn problemen met het vinden van een geschikte bergingslocatie voor vervuilde baggerspecie, waardoor er vertraging in de uitvoering is opgetreden. Verwachte oplevering: 2008 Hierin is vertraging opgetreden als gevolg van capaciteitsgebrek (specifieke deskundigheid) bij RWS. De verwachte oplevering is in 2010 Oplevering ongewijzigd.
Amsterdam Rijnkanaal baggeren en renoveren sluizen en oevers	2006: baggeren 2007: sluizen 2008: oevers	Er dient aanzienlijk meer gebaggerd te worden dan tot nu tot was aangenomen. Bovendien valt de verontreiniging van diverse locaties tegen, waardoor een complexer vergunningstraject nodig is. Verwachte oplevering: 2010. Tijdens nadere inspecties gedurende de uitvoering bleek de kwaliteit van de sluisdeuren van zowel de Irenesluizen als de Bernardsluizen dermate slecht dat deze volledig vervangen i.p.v. gerenoveerd dienden te worden. Verwachte oplevering: 2009. Om gedurende de uitvoering voldoende afmeerbaarheid voor de scheepvaart beschikbaar te houden kunnen maximaal twee afmeerlocaties tegelijkertijd worden gerenoveerd. Verwachte oplevering: 2009.
Baggeren IJssel	2008–2010	Oplevering ongewijzigd.
Kanaal Gent–Terneuzen, baggeren en oevers	2008: baggeren 2010: oevers	Oplevering ongewijzigd.
Maas: baggeren en kunst- werken	2008: voorhavens Limburg; Sambeek, Belfeld 2010: overige zaken	Het project is in 2007 versneld opgeleverd. De uitvoering van het groot onderhoud aan deze sluizen vindt nu gelijktijdig plaats met de betreffende Maaswerken, wat er toe leidt dat de onderdelen sluizen Maasbracht en Born pas in 2012 worden opgeleverd. Oplevering overige onderdelen ongewijzigd.
Masterplan Haringvliet: conservering staal/ elektronica bewegings- werken	2011	Oplevering ongewijzigd.
Natte Bruggen	2010	De verwachting is dat het onderhoud aan de bruggen over het Amsterdam-Rijnkanaal niet in 2010 gereed zal zijn. Dit vanwege een onacceptabele verkeershinder voor de omgeving. In overleg met betrokken gemeenten wordt een plan opgesteld om deze bruggen gefaseerd aan te pakken. Verwachte oplevering: 2014.
Noordzeekanaal baggeren	2008	Oplevering ongewijzigd.
Renovatie stuwen Lek	2010	Oplevering ongewijzigd.

Project	MTR 2006: oplevering	Toelichting
Rotterdam–Duitsland: baggeren en oevers	2007: Merwedde/Maas 2009: Waal	Oplevering ongewijzigd.
Rotterdam–België/ Zeeland: renovatie o.a. Volkeraksluizen en baggeren	2009: Volkerak 2010: overige sluisen 2006–2010: baggeren	Oplevering ongewijzigd.
Vervanging vaartuigen	2010: afronding verving	Naast de 2 reeds in 2006 opgeleverde vaartuigen, wordt voor de overige 5 op te leveren vaartuigen verwacht dat deze in 2008 of 2009 opgeleverd worden.
Wrakken Noordzee	2010	Oplevering ongewijzigd.

3.2 Aanleg en benutting

Hieronder wordt ingegaan op de resultaten die VenW in 2007 heeft geboekt op de diverse projecten binnen de in het Infrastructuurfonds onderscheiden sectoren.

Hoofdwatersystemen

In 2007 zijn de volgende resultaten geboekt:

Verwacht 2007	Project	Toelichting
Oplevering	<ul style="list-style-type: none"> Kleine Hoogwaterbeschermingsprojecten Delfzijl en Den Helder Natte Natuurprojecten IJsselmeer-gebied 	<ul style="list-style-type: none"> Project Delfzijl: oplevering is een jaar vertraagd in verband met de NatuurBeschermingswet vergunningprocedure. Start realisatie is thans voorzien in 2008. Project Den Helder (De Helderse Zeewering) is in 2007 opgeleverd. Project in opdracht van het ministerie van LNV. Het gaat om 7 projecten waarvan thans 2 projecten gerealiseerd zijn. De overige 5 projecten worden in de komende jaren gerealiseerd.
Start realisatie	<ul style="list-style-type: none"> Peilbesluit Veerse Meer Uitvoering maatregelen naar aanleiding van tweede toetsing Hoogwaterbeschermingsprogramma en Wet op de Waterkeringen Volkerak Zoommeer Zwakke Schakels Kust; na besluit uitvoeringsvolgorde en dekking van de ruimtelijke kwaliteit door de provincies 	<p>In 2007 is gestart met de voorbereiding van de realisatie. Start realisatie is thans voorzien in 2008.</p> <p>Programma bestaat uit 76 projecten (exclusief Afsluitdijk): 2 projecten opgeleverd in 2007, 4 projecten in realisatie (subsidies verleend ten behoeve van voorbereidingskosten en voorschot 1e jaar realisatie), 27 projecten in planstudiefase. De overige 43 projecten zijn gepland om de komende jaren in studie te worden genomen. Hierover wordt overlegd met de betreffende Waterschappen.</p> <p>Uit de planstudie is gebleken dat van de twee alternatieven (zoet of zout) alleen de zoute variant kansrijk is. Er zijn echter nog grote onzekerheden, die aanvullend onderzoek nodig maken. Dit onderzoek is gestart. Mogelijk start realisatie 2012.</p> <p><i>Zeeland:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Zuid-west Walcheren afronding planstudie februari 2008, start realisatie 2008, oplevering 2009. West Zeeuwsch-Vlaanderen (5 kustvakken): afronding planstudie februari 2008, start realisatie 2009, oplevering 2014. <p><i>Zuid Holland:</i></p> <p>Voor drie projecten subsidies beschikbaar, twee hiervan zijn in realisatie (Flaauwe Werk en Noordwijk), één verkeert in aanbestedingsfase (Voorne). Daarnaast wordt voor Delflandse Kust goedkeuring GS begin 2008 verwacht, en verkeert Scheveningen in fase keuze voorkeursalternatief.</p>

Verwacht 2007	Project	Toelichting
		<i>Noord Holland:</i> Dit betreft de zwakke schakels Hondsbossche Zeewering/Petten en Callantsoog. De verwachting is dat de planstudies in 2008 worden afgerond.
Projectbesluit	<ul style="list-style-type: none"> • Verruiming vaargeul Westerschelde (voorheen Ontwikkelingschets 2010 Schelde-estuarium) 	Het project bevindt zich thans midden in de MER/OTB-procedure. Het resultaat van deze procedure – het projectbesluit – komt naar verwachting medio 2008 af. Start realisatie is thans voorzien in 2008.

Hoofdwegennet

Op 25 juli 2007 is het tracébesluit A4 Burgerveen–Leiden door de Raad van State vernietigd (Kamerstuk 2006–2007, 30 504, nr. 3). De Raad van State heeft kritisch geoordeeld over de motivering van het gehanteerde onderzoeksgebied voor luchtonderzoek ten behoeve van de realisatie van dat tracébesluit. In samenwerking met een breed scala aan deskundigen is een uniforme aanpak ontwikkeld ter bepaling van de omvang van het luchtkwaliteitonderzoeksgebied (methode «Significante Intensiteitsverandering» in combinatie met expert-judgement). Deze nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op 38 projecten (inclusief de A4 Burgerveen–Leiden) (Kamerstuk 2007–2008, 29 385, nr. 13). In de reguliere tracéwetrapportage wordt de Kamer geïnformeerd over de gevolgen voor de planning van de lopende tracéwetprocedures van de individuele projecten. Om tot een oplossing te komen is de Commissie Versnelling Besluitvorming Infrastructurele Projecten (Commissie Elverding) gevraagd zich over deze problematiek te buigen (Kamerstuk 2007–2008, 29 385, nr. 11).

In 2007 is bij de A4 Delft–Schiedam en de A74 Venlo een fout aan het licht gekomen. In beide gevallen betrof het een foutieve invoer in het verkeersmodel, die bij beide projecten leidt tot vertraging. Naar aanleiding hiervan heeft de minister een aantal maatregelen aangekondigd die er toe moeten leiden dat er in de besluitvorming en het opstellen van procedures geen fouten en geen vertragingen meer kunnen optreden (Kamerstuk 2007–2008, 30 561 en 28 670, nr. 6H).

In 2007 zijn in het ZSM-programma de volgende Spoedwetprojecten (ZSM-1) gerealiseerd:

- A7 Zaanstad–Purmerend, spitsstrook (10,1 km)
- A13 Zestienhoven–Delft zuid, spitsstrook (6,5 km)

In 2007 zijn de volgende resultaten geboekt:

Verwacht 2007	Project	Toelichting
Oplevering	<ul style="list-style-type: none"> • A4 Dinteloord–Bergen op Zoom, omleiding Halsteren • N35 Wierden–Almelo • N37 Hoogeveen–Holsloot–Emmen–Duitse grens 	Halsteren het project is in 2007 versneld opgeleverd. Steenbergen: oplevering is met 2 jaar vertraagd door overeenkomst met de regio over hoe om te gaan met vervlechten. Project in 2007 conform planning opgeleverd. Project in 2007 conform planning opgeleverd.

Verwacht 2007	Project	Toelichting
Start realisatie	<ul style="list-style-type: none"> ● A2 Oudenrijn–Deil, gedeelte Everdingen–Deil ● A4 Burgerveen–Leiden ● A12 Den Haag–Gouda ● A12 Utrecht west benutting in samenhang met Woerden–Gouda ● A74 Venlo ● N9 Koedijk–De Stolpen ● N57 Veersedam–Middelburg 	<p>Er is nog geen tracébesluit vastgesteld, vanwege de luchtkwaliteit-problematiek en de realisatie is nog niet gestart. In het kader van de A2 Everdingen–Deil en Zaltbommel–Empel 2x3 (en ruimtereservering 2x4) wordt de uitvoering van 2x4 voorbereid om zo weinig mogelijk verkeershinder te veroorzaken.</p> <p>Op 25 juli 2007 heeft de Raad van State het tracébesluit vernietigd. De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>In 2007 is conform planning gestart met de uitvoering van dit project. In 2007 is conform planning gestart met de uitvoering van dit project.</p> <p>Als gevolg van een foutieve invoer in het verkeersmodel is de besluitvorming vertraagd. De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>Het tracébesluit wordt later genomen omdat het Ontwerp Tracébesluit vanwege inspraakreacties wordt aangepast Start realisatie is thans voorzien in 2008.</p> <p>In 2007 is gestart met de uitvoering van het Middelburgse deel. Over het onderdeel Veere worden nadere afspraken gemaakt.</p>
Tracébesluit	<ul style="list-style-type: none"> ● A2 Amsterdam–Utrecht (Holendrecht–Oudenrijn) ● A2 Leenderheide–Budel (ZSM) ● A2 Oudenrijn–Deil, gedeelte Oudenrijn–Everdingen ● A4 Delft–Schiedam ● A4 Den Haag–Leiden ● A12 Maarsbergen–Veenendaal (ZSM) ● A28 Hattemmerbroek–Zwolle–Meppel en kortsluiting A28/A32 (ZSM) ● A50 Ewijk–Valburg–Grijsoord ● A74 Venlo ● N31 Leeuwarden ● N50 Ramspol–Ens ● N61 Hoek–Schoondijke ● N61 Sluiskil 	<p>De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>Gedeelte Leenderheide–Valkenswaard: geschiedt in samenhang met A2 Randweg Eindhoven. Het tracébesluit is minimaal één jaar vertraagd door noodzakelijke luchtonderzoek (zie toelichting).</p> <p>Gedeelte Valkenswaard–Budel: besluitvormingsprocedure is afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning Zuid–Oost–Brabant.</p> <p>De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>Als gevolg van een foutieve invoer in het verkeersmodel is de besluitvorming vertraagd. In het laatste kwartaal 2007 is de nieuwe trajectnota/mer-rapportage verschenen. Op basis hiervan heeft de minister begin 2008 de bestuurlijke voorkeur uitgesproken voor de aanleg van de A4 in plaats van verbreding van de A13. Het tracébesluit is thans voorzien in 2010.</p> <p>In het bestuurlijk overleg MIT van oktober 2006 is besloten deze planstudie te schrappen. Het gedeelte A4 Den Haag–Leiden is onderdeel geworden van de regionale verkenning A4.</p> <p>Het project is vertraagd door beperking verkeershinder en fasering in verband met samenhang projecten A27 en A28 (zodat parallelle oost/west verbinding op dit wegvak optimaal wordt gehouden).</p> <p>De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>Zie start realisatie (hierboven).</p> <p>De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p> <p>De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project (zie hierboven).</p>

Spoorwegen

In 2007 zijn de volgende resultaten geboekt:

Verwacht 2007	Project	Toelichting
Oplevering	<ul style="list-style-type: none"> Amsterdam CS spoor 10/15 (perronkap) (personen) Arnhem 4e perron, tijdelijke voorzieningen (personen) HSL-Zuid (personen) Geluidspilots spoorgoederenvervoer (voorheen Pilot Fluistertrein) (goederen) Spoorontsluiting NW Hoek Maasvlakte (goederen) Traject Oost (perronverbredingen) (personen) 	<p>De werkzaamheden aan de perronkappen zijn getemporeerd in afwachting van de totaalplannen voor het Stationseiland Amsterdam. De verwachting is dat het gereedkomen van de perronkappen hierdoor verschuift naar 2010/2011.</p> <p>Het project is in 2007 conform planning opgeleverd. Het project is onderdeel van het project Sporen in Arnhem.</p> <p>Uit de risicoanalyse HSL-zuid is gebleken dat er nog te veel onzekerheden bestaan ten aanzien van de geplande oplevering (Kamerstuk 2007–2008, 22 026, nr. 274). Oplevering is thans voorzien in 2008. Onder deze noemer vallen diverse pilotprojecten. De start van deze projecten heeft iets langer geduurd dan vooraf aangenomen maar inmiddels zijn de diverse pilots volop in uitvoering. Er is hier geen sprake van een concrete oplevering maar van een aantal praktijktesten die eind 2008 worden beëindigd.</p> <p>Het project is conform planning volledig in dienstgesteld. Door de aanleg van deze enkelsporige beveiligde verbinding is het bedrijf Euromax aangesloten op het Rail Service Center.</p> <p>Als gevolg van vertraging in de productvrijgave van de op de brug bij Westervoort toe te passen raildempers zal de oplevering doorschuiven naar 2008.</p>
Start realisatie	<ul style="list-style-type: none"> Aslastencluster III (goederen) 	Gelet op de lopende discussies rondom nut/noodzaak is het project nog niet in uitvoering gekomen.

Regionale/lokale infrastructuur

In 2007 zijn de volgende resultaten geboekt:

Verwacht 2007	Project	Toelichting
Afgifte beschikking	<ul style="list-style-type: none"> N201 RijnGouwelijn Oost 	<p>De beschikking voor de rijksbijdrage is verleend (€ 177,6 miljoen). De provincie Noord Holland is gestart met de aanleg.</p> <p>De voor 2007 geplande beschikking kon niet worden verleend omdat de provincie Zuid Holland, o.a. door de vertragingen in Leiden ten gevolge van het referendum, geen subsidieaanvraag heeft ingediend.</p>
Projectbesluit	<ul style="list-style-type: none"> Eindhoven BOSE Maaskruisend verkeer, Maastricht Nijmegen 2e stadsbrug 	<p>Door de stadsregio Eindhoven was de voorkeur uitgesproken voor een volledig nieuwe wegverbinding aan de (noord)oostzijde van de regio. Gezien de hoge kosten van zo'n nieuwe verbinding, en de taakstellende rijksbijdrage van € 50 miljoen heeft het nieuwe college besloten ook een benuttingsvariant verder te gaan uitwerken. Pas nadat de stadsregio hierin een voorkeur heeft uitgesproken kan Verkeer en Waterstaat een besluit nemen over het wel of niet opnemen van het project in de realisatiefase van het MIRT.</p> <p>De besluitvormingsprocedure is met 1 jaar vertraagd omdat de planstudie door de gemeente Maastricht later is opgeleverd. Start realisatie is thans voorzien in 2008. Start realisatie is thans voorzien in 2011 en oplevering in 2013.</p> <p>De beschikking voor de rijksbijdrage is verleend (€ 70,7 miljoen). De gemeente Nijmegen is gestart met de voorbereiding van de aanbesteding.</p>

Hoofdvaarwegennet

In 2007 zijn de volgende resultaten geboekt:

Verwacht 2007	Project	Toelichting
Oplevering	<ul style="list-style-type: none"> • Lekkanaal, verbreding kanaalzijde en uitbreiding ligplaatsen • Maasroute fase 1, brugverhogingen Roosteren en Echt • Renovatie Noordzeesluizen IJmuiden 	<p>In 2007 zijn de werken uitbreiding ligplaatsen rivierzijde, aansluiting Lekkanaal op Lek en verdieping zuidzijde gerealiseerd. De ruimtelijke ordeningsprocedure leidt tot vertraging tot 2009 voor de werken aan de noordzijde.</p> <p>Het project is in 2007 opgeleverd, op een paar afrondende werkzaamheden na.</p> <p>Het project is in 2007 opgeleverd, op een paar afrondende werkzaamheden na.</p>
Start realisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Wilhelminakanaal Tilburg • Zuid-Willemsvaart vervanging sluizen 4, 5 en 6 	<p>Als gevolg van de onderhandelingen over de regionale bijdragen is de start van de realisatie vertraagd. In november 2007 is de Bestuurs-overeenkomst tussen Rijk, Provincie en gemeente Tilburg ondertekend. De voor de uitvoering noodzakelijke voorbereidingen (o.a. aanpassing bestemmingsplannen en aanbestedingsprocedures) worden in 2008 getroffen. Start realisatie is thans voorzien in 2008 en oplevering in 2012.</p> <p>Het bestuurlijk akkoord is later ondertekend dan gepland. Dit project is in 2007 aanbesteed en overgegaan naar de realisatiefase. De feitelijke realisatie start in 2008.</p>
Projectbesluit	<ul style="list-style-type: none"> • Burgemeester Delenkanaal Oss 	<p>De besluitvorming binnen de Provincie Noord-Brabant over een eventuele provinciale bijdrage heeft langer geduurd dan verwacht. Eind 2007 is besloten dat ook de Provincie een bijdrage levert aan dit project. Op grond hiervan kan de Staatssecretaris begin 2008 een besluit nemen over de Rijksbijdrage waarna het project door de gemeente Oss in uitvoering zal worden genomen.</p>

Grote projecten mobiliteit en water

In 2007 zijn de volgende resultaten geboekt:

Project	Toelichting
Maaswerken	<p>De doelstelling om in 2017 een beschermingsniveau te hebben van 1:250 ligt op schema. In 2007 is gestart met de realisatie van de hoogwatergeulen en verdiepingsmaatregelen. Voor de grensmaas ligt hierbij de nadruk op rivierkundige maatregelen.</p>
Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR)	<p>Het deelproject Landaanwinning is in 2007 met circa 4 maanden vertraagd om het MER op een aantal onderdelen te verduidelijken. Inmiddels heeft de commissie m.e.r. haar positieve advies over het MER (aanleg en gebruik) afgegeven en zijn de vervolgpcedures op 4 januari 2008 hervat.</p> <p>De natuurcompensatie voor de aanleg van Maasvlakte 2 wordt gerealiseerd door het instellen van bodemschermings- en rustgebieden in de Voordelta. Hiertoe is in het kader van Natura2000 een concept-beheerplan opgesteld. Dit beheerplan kan worden vastgesteld zodra de noodzakelijke besluiten (aanwijzingsbesluit en Nbwetvergunning) zijn genomen.</p> <p>De natuurcompensatie voor het gebruik van Maasvlakte 2 wordt gerealiseerd door de aanleg van een extra duingebied in de Delflandse kust. In 2007 zijn alle besluiten hiervoor genomen.</p> <p>Voor de 750 ha zijn in 2007 de voorbereidende stappen gezet: een masterplan voor de Schiezone en Vlinderstrik en de MER-procedure voor Buijtenland.</p> <p>Ondanks de vertraging bij het deelproject Landaanwinning, is er vooralsnog geen reden om de planning van de daadwerkelijke fysieke start van de landaanwinning aan te passen. Mede dankzij het benutten van versnellingsmogelijkheden in de planning (met name koppeling concessie aan ruimtelijke besluiten) werkt de vertraging van de MER-procedure maar ten dele door. De afronding van alle procedures voor de landaanwinning en de eerste plons worden voorzien in 2008.</p>

Project	Toelichting
Ruimte voor de Rivier	<p>PKB deel 3 is op 19 december 2006 in de Eerste Kamer vastgesteld en de PKB is op 26 januari 2007 in werking getreden. In 2007 zijn de volgende deelprojecten (de zogeheten koplopers) van start gegaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Dijkverlegging Westenholte (Zwolle) ● Uiterwaardvergraving Scheller en Oldeneler Buitenwaarden (Zwolle) ● Ontpoldering Noordwaard (Werkendam) ● Ontpoldering Overdiepsche Polder (Waalwijk) ● Uiterwaardvergraving Bedrijventerrein Avelingen (Gorinchem) ● Uiterwaardvergraving Meinerswijk (Arnhem) ● Uiterwaardvergraving Bolwerksplas, Worp en Ossenaar (Deventer) ● Uiterwaardvergraving Keizers- en Stobbenwaarden en Olsterenwaarden (Deventer)
Zuiderzeelijn	<p>Op 16 november 2007 heeft het kabinet een besluit genomen over de Zuiderzeelijn (Kamerstuk 2007–2008, 27 658, nr. 35). Strekking van het besluit is dat het kabinet kiest voor een alternatief samenhangend pakket (Regiospecifiek Pakket). Zie Beleidsprioriteitenverslag HXII.</p>

Net als voor de Betuweroute en de HSL-Zuid wordt voor de exacte voortgang van bovengenoemde projecten verwezen naar de halfjaarlijkse voortgangsrapportages.

3.3 Randvoorwaarden

In 2007 zijn de volgende resultaten geboekt:

Innovatieprogramma Luchtkwaliteit

Het doel van het Innovatieprogramma Luchtkwaliteit (het IPL) is te komen tot innovatieve oplossingen die bijdragen aan verbetering van de luchtkwaliteit op en rond snelwegen. In voorgaande jaren is met name gewerkt aan literatuur- en laboratoriumonderzoek waarmee ideeën geselecteerd en op kleine schaal beproefd konden worden. In 2007 is gestart met de uitvoer van grootschalige praktijkproeven waarmee de werking van de meest kansrijke maatregelen in de praktijk aangetoond kan worden. Zo is langs de A28 een proeftuin schermen ingericht waar tot eind 2008 praktijkproeven aan 9 verschillende luchtschermen worden uitgevoerd. Er zijn tevens op de A50 praktijkproeven uitgevoerd met 3 verschillende soorten reinigingswagens die het fijnstof van de weg verwijderen. In 2007 zijn ook voorbereidingen getroffen voor praktijkmetingen aan vegetatiestroken langs de snelweg. In 2008 zullen alle praktijkproeven worden afgerond. De resultaten van deze onderzoeken zullen in 2009 leiden tot een implementatieadvies voor de toepassing van de beproefd maatregelen.

Innovatieprogramma Geluid

In 2007 zijn door het Innovatieprogramma Geluid (IPG) de volgende resultaten geboekt:

- vrijgave van dunne geluidsreducerende deklagen voor toepassing op wegen met snelheden tot en met 80 km/uur;
- vrijgave van een raildemper van een tweede leverancier;
- campagne «het wordt de helft stiller op de weg» ter bevordering van stillere autobanden is gestart;
- op een testterrein In Kloosterzande zijn 9 proefvakken met elastische wegdekken aangelegd waaronder de meest stille ter wereld;
- in Susteren is een testlocatie ingericht voor geluidsmetingen volgens nationale en internationale regelgeving;
- er is met ProRail besloten tot invoering van een korting voor vervoer-

ders die hun treinen stiller maken, die op termijn gevolgd wordt door een malus voor de vervoerders die met lawaaiig materieel blijven rijden;

- er zijn voor duurproeven 150 goederenwagens van 5 verschillende vervoerders voorzien van LL remblokken waardoor deze 7 tot 9 decibel stiller werden;
- met de Alpenlanden, Duitsland en Italië is overleg gestart over stiller goederenvervoer per spoor (o.a. tijdens de derde Dutch-Swiss workshop on railway noise);
- er is besloten tot versnelde toepassing van maatregelen uit het IPG (dunne geluidsreducerende wegdekken, raildempers en modulaire schermen) bij 6 geluidsknelpunten langs rijkswegen en 5 geluidsknelpunten langs spoorwegen;
- afbouw van het programma waaronder een zorgvuldige overdracht aan de bestaande organisaties is in voorbereiding.

Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO)

In 2007 zijn van de in het MJPO geïdentificeerd knelpunten 12 geheel opgelost en er zijn 12 deelknelpunten opgelost. Per 31 december 2007 zijn er 90 (deel)knelpunten in voorbereiding (lopend van verkenning tot gereed maken voor uitbesteding). Daarnaast zijn er per eind 2007 8 (deel-) knelpunten in uitvoering.

In 2007 zijn de volgende resultaten geboekt:

Nummer	Provincie	Locatie	Voorziening	Opgelost?	Onderdeel
DR 1A	Drenthe	N33, Deurzerdiep	Kleine faunatunnel, aanpassen oevers	Gedeeltelijk	Wegen
DR 7	Drenthe	N37, Runde	Grote faunatunnel, kleine faunatunnel	Geheel	Wegen
DR 10A	Drenthe	A28, Hoogeveen/Oude Diep	rasters	Gedeeltelijk	Wegen
FR 4	Friesland	Spoorlijn Zwolle–Heereveen, Lindevallei	Rasters	Geheel	Spoor
FR 6	Friesland	A6, Tjonger	Onderdoorgang Tjonger, loopplank en rasters	Geheel	Wegen/Spoor
FR 11A	Friesland	A32, Nieuwe Pomsloot	Rasters	Gedeeltelijk	Wegen
GE 9	Gelderland	Twentekanaal, Lochem	Milieuvriendelijke oevers	Gedeeltelijk	Water
GR 1	Groningen	A7, Oude Diep	Faunatunnel	Geheel	Wegen
GR 2	Groningen	A7, Jonkersvaart	Aanpassen viaduct	Geheel	Wegen
GR 8	Groningen	N33, Duurswold	Aanleg stobbewal	Geheel	Robuuste Verbindingen
GR 9A	Groningen	N33, Holwierde	Aanpassen brug	Gedeeltelijk	Wegen
NB 1A	Noord Brabant	A2, De Mortelen	Ecoduct	Gedeeltelijk	Wegen
NB 7B	Noord Brabant	A67, Groote heide	3 kleine faunatunnels, aanpassen viaduct	Gedeeltelijk	Wegen
NB 9A	Noord Brabant	N69, Leenderbos–De Kempen	1 kleine faunatunnel, klein-wildrasters	Gedeeltelijk	Wegen
NB 18	Noord Brabant	A27, Werkendam Kreken	Natuurvriendelijke oevers onder viaduct	Geheel	Wegen
NB 23B2	Noord Brabant	A27, Boswachterij Drost	Amfibietunnel	Gedeeltelijk	Wegen
NB 29	Noord Brabant	A67, Bovenloop van de Aa	4 kleine faunatunnels, ecoduiker, aanpassen viaduct	Geheel	Wegen
OV 12A	Overijssel	A1/A35, Borne/Azelo	Grote passage onder A35	Gedeeltelijk	Wegen
ZE 6	Zeeland	N58, Schelde–Rijn verbinding			Robuuste Verbindingen
ZE 14	Zeeland	N60, Hulst	Fauna uittreedt punt	Geheel	Verbindingen
ZE 15	Zeeland	N61, 3e brug Zaamslag	Loopplank onder brug	Geheel	Wegen
ZH 7	Zuid Holland	A29, Ventjagersplaat	Aanpassen brug	Geheel	Wegen
ZH 10A	Zuid Holland	N11, Binnenpolder	Aanpassen schapentunnel	Geheel	Wegen
ZH 11A	Zuid Holland	A4, Hoogmade	Ecoduiker	Gedeeltelijk	Spoor
			Ecoduiker	Gedeeltelijk	Spoor

De productartikelen

Artikel 11 Hoofdwatersystemen

a. relatie producten en beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van hoofdwatersystemen verantwoord. Dit betreft de onderdelen watermanagement, beheer en onderhoud, aanleg en verkenning en planstudie. Het watersysteem omvat het geheel van oppervlaktewater, waterbodems, oevers, etc.

Het artikel hoofdwatersystemen op het infrastructuurfonds is gerelateerd aan het beleidsartikel 31 (integraal waterbeleid) op de VenW begroting (Hoofdstuk XII). De doelstelling van dit beleidsartikel is het op orde krijgen en houden van een duurzaam watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

b. budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel budgettaire gevolgen van uitvoering (bedragen in € 1000)					
			Realisatie 2007	Begroting 2007	Verschil
11. Hoofdwatersystemen	2005	2006			
Verplichtingen		606 809	551 248	386 118	165 130¹
Uitgaven	475 640	494 893	550 928	530 791	20 137
<i>11.01 Watermanagement</i>	<i>87 425</i>	<i>61 604</i>	<i>71 754</i>	<i>69 281</i>	<i>2 473</i>
11.01.01 Basispakket watermanagement	87 425	61 604	71 754	69 281	2 473
<i>11.02 Beheer en onderhoud</i>	<i>217 605</i>	<i>229 365</i>	<i>259 135</i>	<i>173 981</i>	<i>85 154</i>
11.02.01 Basispakket B&O waterkeren	118 579	148 327	173 666	95 888	77 778 ²
11.02.05 Basispakket B&O integraal waterbeheeren	89 617	74 987	76 871	54 493	22 378 ³
11.02.08 Groot variabel onderhoud waterbeheer	9 409	6 051	8 598	23 600	- 15 002 ⁴
<i>11.03 Aanleg</i>	<i>162 332</i>	<i>191 740</i>	<i>215 321</i>	<i>225 887</i>	<i>- 10 566</i>
11.03.01 Realisatieprogramma waterkeren	61 536	114 277	115 838	96 962	18 876 ⁵
11.03.02 Realisatieprogramma waterbeheeren	100 796	77 463	99 483	128 925	- 29 442 ⁶
<i>11.05 Verkenning en planstudie</i>	<i>8 278</i>	<i>12 184</i>	<i>4 718</i>	<i>61 642</i>	<i>- 56 924</i>
11.05.01 Verkenningenprogramma hoofdwatersystemen	0	1 298	2 206	1 000	1 206 ⁷
11.05.02 Planstudieprogramma waterkeren	4 351	9 026	52	55 135	- 55 083 ⁸
11.05.03 Planstudieprogramma waterbeheer	3 927	1 860	2 460	5 507	- 3 047 ⁹
Van totale uitgaven:					
Bijdrage aan baten-lastendienst		331 566	354 755	254 882	99 873
Restant		163 327	196 173	275 909	- 79 736
<i>Ontvangsten</i>		<i>3 731</i>	<i>5 287</i>	<i>1 293</i>	<i>3 994¹⁰</i>

Financiële toelichting

¹ De mutatie in de verplichtingen is het resultaat van het in overeenstemming brengen van de verplichtingenraming met de uitvoeringsplanning van het beheer en onderhoudprogramma.

² Voor het basispakket BenO waterkeren is dit jaar € 77 mln. extra uitgegeven. De hogere kosten worden veroorzaakt door het beheer en onderhoud van stormvloedkeringen probabilistisch uit te voeren en marktontwikkelingen bij het suppleren van de kust.

³ Bij het basispakket BenO integraal waterbeheeren: Er is ruim € 22 mln. meer uitgegeven om de vergunningverlening en handhaving naar behoren te kunnen uitvoeren in 2007. Dit betreft o.a. de inspanningen voor de Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)-richtlijn.

⁴ Beide projecten die onder het Groot Variabel Onderhoud Waterbeheer vallen hebben in 2007 voor een forse onderuitputting gezorgd:

- Bij de Renovatie Stuwen in de Lek is de vergunningsprocedure vertraagd o.a. als gevolg van aanmerkelijk hogere biedingen. Hierdoor zal de uitvoering pas in 2008 starten.
- Bij het Masterplan Haringvliet zijn er in 2007 minder uitgaven gedaan, welke nu in 2008 worden gerealiseerd. De einddatum van dit project blijft ongewijzigd (2011).

- ⁵ De overschrijding ad € 18,9 mln. komt met name door het toevoegen van het project «Zwakke schakels Nederlandse kust» aan dit artikel. Zie ook het projectenoverzicht bij 11.03.01.
- ⁶ de lagere realisatie komt met name door het achter blijven van het projecten «Haringvliet de Kier» en H&I (Herstel en Inrichtingen) Zie ook het projectenoverzicht bij 11.03.02.
- ⁷ Het kabinet heeft een uitgebreid verbeterprogramma gelanceerd onder regie van een bestuurlijke Taskforce. Binnen de VenW-begroting is voor de financiering van het verbeterprogramma € 10 mln. beschikbaar gesteld. Voor het verbeterprogramma is in 2007 € 1,4 mln. gerealiseerd.
- ⁸ De uitvoeringskosten zijn in 2007 overgeheveld naar het Hoogwaterbeschermingsprogramma op artikelonderdeel realisatie waterkeren (IF 11.03.01). De Zwakke Schakels Kust worden nu voor de voorkeursvarianten nader uitgewerkt. In 2007 is begonnen met de uitvoering van de eerste Zwakke schakels Nederlandse kust.
- ⁹ Dit betreft met name de Uitvoeringskosten Verruiming vaargeul Westerschelde. In 2007 is dit project overgeheveld naar het artikelonderdeel realisatie waterbeheren (IF 11.03.02). Daarnaast heeft de beschikking heeft enige vertraging opgelopen a.g.v. discussie omtrent de Europese regelgeving op het gebied van subsidies. Het bedrag van € 1,251 mln. schuift door naar latere jaren.
- ¹⁰ De hogere ontvangsten betreffen met name de EU-bijdrage voor IRMA en ontvangsten ten behoeve van het depot Hollands Diep.

c. het actuele programma

11.01.01 Basispakket Watermanagement

De volgende activiteiten worden uitgevoerd:

- peilbeheer en bediening van objecten;
- monitoring en informatieverstrekking;
- crisisbeheersing en -preventie.

Basispakket	Areaaleenheid	Omvang 1/1/07	Omvang 31/12/07
Watermanagement	Km ² water	65 250	65 250

Bron: Rijkswaterstaat

Basispakket	Prestatie-indicator	Streef-waarde 2007	Realisatie 31/12/07
Watermanagement	Het hebben en uitvoeren van plannen en houden van oefeningen voor calamiteiten op het gebied van scheepvaart, waterkwaliteit, -overlast en -tekort.	ja	ja
	Het hebben en nakomen van actuele afspraken over waterverdeling en waterkwaliteit. Daarnaast worden peilbesluiten uitgevoerd en zijn waterakkoorden actueel en worden nageleefd.	ja	ja

Bron: Rijkswaterstaat

11.02 Beheer en onderhoud

11.02.01 Basispakket Beheer en Onderhoud waterkeren

Het basispakket Beheer en Onderhoud waterkeren bevat:

1. Handhaven kustlijn (conform de basiskustlijn zandige kust niveau 1990);
2. stormvloedkeringen en rijkswaterkeringen (conform de Wet op de waterkering).

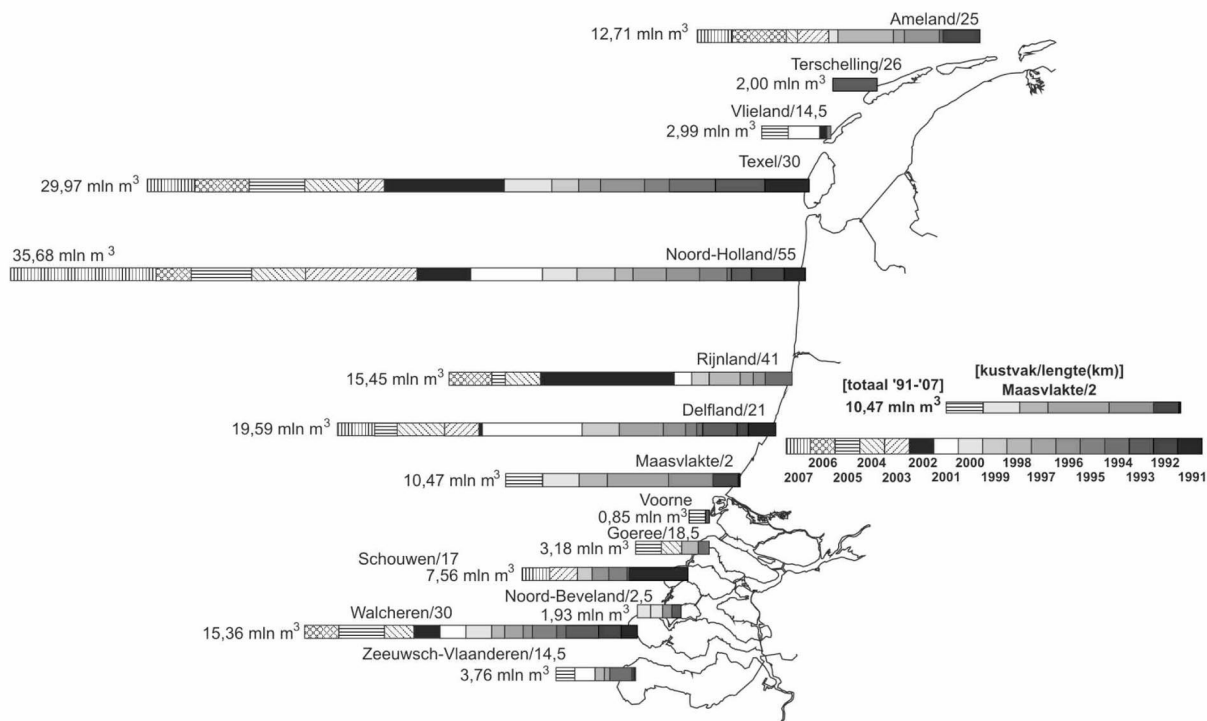
ad 1. Handhaven kustlijn

Het handhaven van de kustlijn wordt gerealiseerd door het suppleren van zand op het strand of in de vooroever (onder water). Het Nederlandse kuststelsel kent een continu verlies aan zand dat jaarlijks gecompenseerd moet worden. Vanaf 2001 wordt ook zand gesuppleerd om de zand-

verliezen op dieper water te compenseren. Daarmee wordt de zandhoeveelheid in het kustfundament op peil gehouden en wordt het effect van de zeespiegelstijging te niet gedaan.

Ook zijn er activiteiten zoals bestortingen, onderhoud van dammen en strandhoofden, eveneens met het doel om structurele kusterosie te bestrijden. De hogere kosten in 2007 zijn het gevolg van marktontwikkelingen, waardoor de kosten voor zandsuppletie hoger uitvielen dan was begroot.

In onderstaand overzicht is de gerealiseerde zandsuppletie over de periode tussen 1991 en 2007 weergegeven.

Suppleren voor kustlijn­zorg in 1000m ³	2005	2006	Begroot 2007	Realisatie 2007
Strand	4 380	3 400	3 020	3 724
Onderwater	7 600	7 350	10 100	8 976

Bron: Rijkswaterstaat

ad 2. Stormvloedkering en rijkswaterkeringen

● Stormvloedkeringen

Ter beveiliging van ons land tegen de zee is een aantal stormvloedkeringen aangelegd, die bij hoogwater gesloten kunnen worden. Het Rijk heeft vier stormvloedkeringen in beheer: de Stormvloedkering Oosterschelde, de Stormvloedkering Nieuwe Waterweg (de Maeslantkering), de Hartelkering en de Stormvloedkering Hollandsche IJssel. Het onderhoud aan de keringen betreft voornamelijk het conserveren van de schuiven,

het onderhoud aan werktuigbouwkundige en elektronische onderdelen, het onderhoud aan het besturingssysteem en periodieke inspecties. Uit onderzoek is gebleken dat faalkansgericht of probabilistisch onderhoud voor de stormvloedkeringen nodig is om de politiek afgesproken faalkans te handhaven en zo nodig te verbeteren. Hoewel de budgettaire consequenties van deze wijze van onderhoud nog niet volledig in beeld zijn gebracht, heeft deze aanpak in 2007 wel reeds geleid tot hogere Beheer en Onderhoud kosten voor stormvloedkeringen.

- **Rijkswaterkeringen**

Rijkswaterstaat beheert en onderhoudt ongeveer 325 km primaire waterkeringen. Primaire waterkeringen zijn waterkeringen die onder de Wet op de waterkering vallen omdat ze bescherming bieden tegen het buitenwater. Het gaat om enkele zeedijken op de Waddeneilanden, de Afsluitdijk, de Houtribdijk, de dijk van Marken en dammen in Zeeland. Naast deze primaire waterkeringen beheert en onderhoudt Rijkswaterstaat een aantal niet-primaire waterkeringen. De omvang van de primaire waterkeringen is in 2007 niet gewijzigd.

Meetbare gegevens beheer en onderhoud hoofdwatersystemen				
Basispakketten	Areaaleenheid		Begrote Omvang	Omvang gerealiseerd
Infraprovider	Dijken primaire waterkeringen in km		480	325
	Stormvloedkeringen		4	4
	Niet primaire waterkeringen in km		268	396
	Suppleren voor kustlijnzorg in m ³		13 120 000	12 700 000

Bron: Rijkswaterstaat

Basispakket	Prestatie-indicator	Eenheid	Waarde 2007	Realisatie 31/12/07
Beheer en Onderhoud Waterkeren	Suppleren van zand per jaar volgens jaarlijks vastgesteld landelijk suppletieprogramma.	Aantal m ³ per jaar	13 120 000	12 700 000
	De primaire rijkswaterkeringen (dijken, duinen, stormvloedkeringen, etc) en andere werken die direct buitenwater keren, blijven in de kerende staat zoals blijkt uit de toetsing 2006.	%	100	100
	De primaire waterkeringen die niet direct water keren en de niet primaire waterkeringen blijven in de kerende staat zoals die was bij aanvang van het contract jaar 2007	%	100	100

Bron: Rijkswaterstaat

11.02.05 Basispakket Beheer en Onderhoud integraal waterbeheer

Onder dit programma vallen alle activiteiten die noodzakelijk zijn om het hoofdwatersysteem op een zodanig kwaliteitsniveau te houden dat dit voldoet aan de vigerende regelgeving. Hierbij valt te denken aan beheer en onderhoud van:

- rijkswateren t.b.v. maatgevend hoogwater (MHW);
- stuwende en spuiende kunstwerken;
- rijkswateren ten behoeve van waterkwaliteit;
- oevers en bodems;
- vergunningverlening en handhaving.

Bovendien valt onder het basispakket de voorbereiding van de implementatie van de Kader Richtlijn Water (KRW) en de activiteiten in het kader van Natura 2000. Zowel de KRW als Natura 2000 streven naar het beschermen van gezonde watersystemen die een duurzaam gebruik mogelijk maken.

Basispakket	Prestatie-indicator	Eenheid	Waarde 2007	Realisatie 31/12/07
Beheer en Onderhoud Waterbeheren	De spuiende kunstwerken en stuwen kunnen te allen tijde worden geopend.	JA	JA	JA
	Het percentage van de vergunningen van de risicovolle bedrijven in kader van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren (WVO) voldoen aan de wettelijke eisen. Voorbereiding voor de WVO heffing valt binnen de afspraak	%	90	92
	Het percentage van de vergunningverlening in het kader van Wvo, Wbb, Wbr, Ow, Wwh voldoet aan de wettelijke termijnen	%	% 80	WVO 72 Rest 88
	Het aantal bedrijfsbezoeken en scheepscontroles handhaven op dat van 2005	aantal	6 500	8 104

Bron: Rijkswaterstaat

Basispakketten	Areaa leenheid	Omvang begroot	Omvang gerealiseerd	Totaalbudget 2007 (x € 1 000) begroot	Totaalbudget 2007 (x € 1 000) gerealiseerd
Beheer en onderhoud waterbeheren	Vergunningen	2 799	3 128	36 136	58 336
	Spuiende en stuwende kunstwerken	74	74	18 357	18 535

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

Alle spuiende kunstwerken en stuwen zijn conform de afspraken gedurende het jaar operationeel geweest. Wederom is er een geringe verbetering opgetreden met betrekking tot de prestaties van de vergunningverlening, maar VenW tracht deze in de komende jaren structureel nog verder te verbeteren. Het percentage vergunningverlening in het kader van WVO voldoet (nog) niet aan de wettelijke termijnen. Deze prestatie stond extra onder druk, doordat dit jaar prioriteit is gegeven aan de implementatie van de IPPC-richtlijn. Dit zijn veelal zeer complexe vergunningen welke aan de Europese richtlijn moeten voldoen. Dit heeft geleid tot de hogere realisatie op dit artikelonderdeel van ruim € 22 mln. Voor de overige wetten is de streefwaarde van 80% wel ruimschoots gerealiseerd (88%). Het aantal bedrijfsbezoeken en scheepscontroles voldoet volgens verwachting ruim aan de afgesproken streefwaarde.

11.02.08 Groot variabel onderhoud Waterbeheren

In het kader van dit plan zijn in de begroting de volgende projecten gedefinieerd.

Projecten	Doorlooptijd	Start uitvoering begroting	Start uitvoering realisatie
Stuwen Lek	2004–2010	2007	2008
Haringvliet	2004–2011	2005	2005

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

Bij de Renovatie Stuwen in de Lek is de vergunningsprocedure vertraagd o.a. als gevolg van aanmerkelijk hogere biedingen. Hierdoor zal de uitvoering pas in 2008 starten. De einddatum in 2010 blijft ongewijzigd.

11.03 Aanleg*11.03.01 Realisatie programma waterkeren*

Op dit artikelonderdeel is het afgelopen jaar gewerkt aan de volgende doelstellingen:

1. rivierverruiming;
2. dijkversterking en herstel en onderzoek steenbekleding;
3. overige onderzoeken en kleine projecten;
4. resterende werkzaamheden Deltaplan Grote Rivieren;
5. zwakke schakels kust;
6. hoogwaterbeschermingsprogramma.

Projectoverzicht bij 11.03.01 Realisatieprogramma Waterkeren

Realisatieprogramma Hoofdwatersystemen (IF 11.03.01)					
Projectomschrijving	uitgaven 2007 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting	Realisatie
CATEGORIE 0					
Deltaplan grote rivieren					
Deltaplan grote rivieren (DGR)	0	9	9 ^a	2006	2006
Maatregelen i.r.t. rivierversuim Projecten (inter)nationaal					
Nadere uitwerking rivieren gebied (NURG)	6	5	- 1 ^b	2015	2015
Participatie	1	0	- 1		
Projecten landsdeel Oost					
Doorlatend maken spoorbrug Oosterbeek		0	0		
Projecten landsdeel Zuid					
Keent	7	2	- 5 ^c	2010	2010
Dijkversterking					
Projecten landsdeel West					
Flevoland en Noordoostpolder		0	0	2005	2005
Herstel steenbekleding					
Projecten (inter)nationaal					
Onderzoek Hydraulische randvoorwaarden (HR 2006)		0	0	2006	2006
Onderzoek Veiligheid Nederland in Kaart (VNK)		0	0	2005	2005
Onderzoek Veiligheid Nederland in Kaart 2 (VNK-2)	2	2	0		
Projecten landsdeel West					
Noordoostpolder en Flevoland		0	0	2006	2006
Projecten landsdeel Zuid					
Oosterschelde en westerschelde	35	53	18 ^d	2015	2015
Hoogwaterbescherming					
Projecten (inter)nationaal					
Hoogwaterbeschermingsprogramma	45	24	- 21 ^e	2020	2020
Zwakke Schakels Nederlandse Kust					
Zeekering Den Helder	0	0	0	2005	2005
Zwakke Schakels Nederlandse Kust ov	0	20	20 ^f		
Overig					
Kleine projecten	0	0	0		
Afronding		1			
Totaal 11.03.01	97	116	19		

Toelichting

- ^a DGR: Het onderdeel Harlingen van Deltaplan Grote Rivieren. Dit deel is voortvarend aangepakt zodat al in 2007 gestart kon worden. Derhalve is reeds € 9 mln gerealiseerd.
- ^b NURG/participatie: De beoogde versnelling voor het programma (o.a. Lexkesveer) is niet gerealiseerd.
- ^c Keent: Onder andere vanwege het aantreffen van explosieven is de uitvoeringsplanning van het project Keent aangepast waardoor het betalingsritme is gewijzigd. Ook is er vertraging opgetreden in de aanbesteding. NVO Maas en de oevers Keent worden gezamenlijk aanbesteed. De realisatie blijft voorzien voor 2010.
- ^d Oosterschelde en Westerschelde: Het project is versneld om de realisatie 2015 te behalen. Voor deze versnelling was in 2007 meer budget nodig, wat in latere jaren minder wordt uitgegeven.

^e Hoogwaterbeschermingsprogramma(s): De lagere realisatie is het gevolg van de achterblijvende verzoeken tot subsidies die ten behoeve van het Hoogwaterbeschermingsprogramma worden uitgekeerd aan waterschappen.

^f Zwakke schakels Nederlandse kust: Volgens de planning waren er geen budgetten voor de zwakke schakel-projecten in 2007. De realisatie betreft de Zuid-Hollandse projecten Flauwe werken, Noordwijk en Voorne. Het project Voorne verkeert nog in de aanbestedingsfase. De realisatie van € 20 mln. is dan ook met name gerealiseerd in de projecten Noordwijk en Flauwe.

11.03.02 Realisatieprogramma waterbeheren

Realisatieprogramma Waterbeheren (IF 11.03.02)					
Projectomschrijving	uitgaven 2007 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting	Realisatie
CATEGORIE 0					
Projecten (inter)nationaal					
Proef Grootchalige Verwerking Baggerspecie (GVB)	6	3	- 3 ^a	2008	2008
Sanering waterbodems	24	20	- 4 ^b	divers	divers
Stimuleringsregeling hergebruik baggerspecie (SVB)	1	0	- 1	2009	2009
Subsidie baggeren bebouwd gebied (SUBBIED)	22	16	- 6 ^c	2010	2010
Projecten landsdeel Oost					
Inrichting IJsselmonding	0	0	0	2006	2006
Integrale inrichting Veluwe randmeer (IIVR)	5	2	- 3 ^d	2011	2011
Projecten landsdeel West					
Natte natuurprojecten IJsselmeergebied	3	1	- 2 ^e	2007	2011
Depot Hollandsch Diep	27	34	7 ^f	2008	2008
Haringvliet De Kier	8	0	- 8 ^g	2008	2010 ¹
Klein Profijt	0	0	0	2005	2005
Uitbreiding gemaalcapaciteit IJmuiden	0	1	1	2005	2005
Projecten landsdeel Zuid					
Aanleg baggerdepots (voorheen Depot Koerogspolder)	0	0	0	2007	2007
Doorlaatmiddel Veerse Meer	0	0	0	2004	2004
Vispassages Grave en Borgharen	0	2	2 ^h	2006	2007/2008 ²
Overig					
Nieuwe projecten Herstel en Inrichting (H&I, incl. verdrogings-gelden)	24	8	- 16 ⁱ	n.v.t.	n.v.t.
Tijdelijke regeling bestrijding regionale wateroverlast/Nat.					
Bestuursaccord Water	10	10	0	2010	2010
Afronding	0	2			
Totaal IF 11.03.02	129	99			

Toelichting

^a Met de verwerking van de proef grootchalige verwerking baggerspecie wordt met de verdere verwerking gewacht tot het besluit Bodemkwaliteit van kracht wordt. Verwacht wordt dat dit medio 2008 het geval zal zijn. Vooralsnog heeft deze vertraging geen gevolgen voor de einddatum van het project.

^b Dit betreft de o.a. de volgende projecten:

a. Bij de sanering van de Malburgerhaven is een vertraging opgetreden vanwege het aantreffen van explosieven.

b. Bij sanering Twentekanal Oevers Markering is sprake van vertraging. Deze sanering is afhankelijk van een landbodemsanering van de Provincie, welke is vertraagd.

c. Bij het project Sanering Hollandsche IJssel is een onderdeel, dat uitgevoerd wordt door de Provincie Zuid-Holland en stichting Zelling vertraagd. Bij de sanering Dordse Biesbosch is er vertraging in verband met juridische zaken.

^c De lagere realisatie bij SUBBIED is het gevolg van achterblijvende aanvragen voor subsidies.

^d Integrale inrichting Veluwe randmeer: De aanbesteding 4e trap rioolwater zuiveringsinstallatie Harderwijk is vertraagd vanwege een eis van de Provincie Gelderland voor een geheel vernieuwde milieuvergunning. Daarnaast ligt de aankoop van recreatielandjes Ecolint op dit moment stil als gevolg van een aangenomen motie door de gemeenteraad van Elburg.

^e Natte natuur IJsselmeergebied: De oplevering van dit project is 2011, in lijn met de tussen VenW en LNV in 2000 gemaakte afspraken (Samenwerkingsovereenkomst Veiligheid en Natte Natuur). Van de 7 projecten zijn er twee gerealiseerd, de overige 5 worden pas in de komende

jaren gerealiseerd. In 2007 zijn 3 nieuwe projecten (Kamperhoek, Houtribdijk en Edam-Volendam) in uitvoering genomen. Verwachting is dat het gehele project in 2011 is afgerond.

^f Depots Hollandsch Diep: Om de suppletie te integreren met de bestaande contractuele afspraken in het kader van de aanleg van het depot door de provincie worden tijd en inzet bespaard en is het mogelijk om extra depotruimte te realiseren. Deze koppeling bleek alleen mogelijk als de werkzaamheden voor oktober 2007 waren uitgevoerd. Daarom is een versnelling van de werkzaamheden (en uitgaven) gerealiseerd.

^g (en ¹). Haringvliet De Kier: Dit project heeft als gevolg van de te doorlopen wettelijke procedures en de koppeling van het zoetwatertracé op Goeree aan het Deltanatuur projecten Zuiderdiep vertraging opgelopen. Hierdoor is de verwachte realisatie voor het Kierbeheer verschoven van 2008 naar 2010.

^h (en ²) Vispassage Grave Borgharen Als gevolg van problemen in de acceptatietest en de vertraging bij de bouw van de passage Borgharen zijn de voor 2006 begrote uitgaven bij voorjaarsnota toegevoegd aan de begroting 2007. De passage Borgharen is in 2007 nog niet gereed gekomen. In 2008 worden nog de laatste betalingen verricht.

ⁱ Nieuwe projecten Herstel en Inrichting: Bij voorjaarsnota 2007 is de begroting voor deze projecten meer in lijn gebracht met de productieplanning. Dit heeft geresulteerd in een bijstelling van de begroting voor 2007. Vanaf 2010 wordt de productie weer ingelopen.

- *Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)*

Op 2 juli 2003 is het Nationaal Bestuursakkoord Water ondertekend door het Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen met als doel samen de waterproblematiek in Nederland aan te pakken. Het akkoord heeft tot doel om in de periode tot 2015 het watersysteem in Nederland op orde te krijgen en daarna op orde te houden. Het gaat daarbij om het aanpakken van de gevolgen van de zeespiegelstijging, bodemdaling en een veranderend klimaat. Om deze problemen te bestrijden zijn maatregelen nodig met als uitgangspunt het eerst vasthouden, dan bergen en vervolgens afvoeren van water.

In 2007 heeft de betaling plaatsgevonden voor de voorschotten die in 2006 zijn ingediend. Vanaf de eerste helft van augustus tot in oktober zijn in totaal 42 voorschotverzoeken ingediend door de subsidieontvangers. Hoewel de afhandeling gedeeltelijk in het derde kwartaal is gestart, heeft er nog geen uitbetaling van voorschotten plaatsgevonden. De betaling hiervoor aan de uitvoeringsorganisatie zal in 2008 plaatsvinden.

11.05 Verkenning en planstudie

11.05.01 Verkenningenprogramma Hoofdwatersystemen

Verkenningenprogramma IF 11.05.01				
Lokatie	Indicatie Modaliteit	Probleem	Gereed	
			Begroting 2007	Realisatie 2007
Landsdeel (internationaal)				
Rampenbeheersingsstrategie Overstromingen Rijn en Maas/compartmenteringsonderzoek	Waterbeheren	Veiligheid	2006	2006/2008 ¹
Landsdeel Noord				
Natuurontwikkelingsplan Eems	Waterbeheren	Natuur	2007	2008 ²
Landsdeel Zuid				
Herinrichting Waals Ned. Grensmaas	Waterbeheren	Waterbeheersing en KRW	2007	³
Integrale Verkenning Maas (IVM)	Waterkeren	Duurzame hoog- water-bescherming	2005	2007 ⁴
Doorlaatmiddel Brouwersdam	Waterbeheren	KRW	nvt	2008 ⁵
Sluitregime Oosterscheldekering	Waterkeren	Veiligheid	2007	2008 ⁶

Aanpassingen in de planning

¹ Het Kabinetsstandpunt rampenbeheersing overstromingen (kamerstuk 2006–2007, 27 625, nr. 77) presenteert een strategie voor de beheersing van overstromingen, waarin fysieke/ruimtelijke en organisatorische maatregelen zijn opgenomen. Het kabinet heeft een uitgebreid verbeterprogramma gelanceerd onder regie van een bestuurlijke Taskforce. Voor het verbeterprogramma is € 15 mln. (waarvan vanuit de VenW-begroting € 10 mln.) beschikbaar. Voor de fysieke/ruimtelijke maatregelen wordt een compartimenteringstudie uitgevoerd. Hiertoe is vanuit het FES € 2 mln. beschikbaar gesteld. Mogelijke besluiten worden in de nota Waterveiligheid (eind 2008) genomen.

- ² In 2007 is nog niet alle benodigde informatie voor het integrale gebiedsplan ontvangen van de verschillende partners. Verwacht wordt dat deze informatie in 2008 wordt ontvangen.
- ³ Uit de verkenning is gebleken dat er op korte termijn geen draagvlak is voor het project Waals Nederlandse Grensmaas. De benodigde maatregelen uit het project voor de KRW zijn wel opgenomen in de voorlopige programmering voor de rijkswateren na 2011. Hierover vindt in 2009 nadere besluitvorming plaats in het kader van het Stroomgebiedsbeheersplan.
- ⁴ Het studierapport Integrale Verkenning Maas (IVM) is afgerond. De uitkomst is dat er vooralsnog géén aanvullende planstudies of investeringsbeslissingen voor ingrepen langs de Maas nodig zijn. In het Kabinetsstandpunt rampenbeheersing overstromingen (kamerstuk 2006–2007, 27 625, nr. 77) is de Tweede kamer geïnformeerd.
- ⁵ In 2007 in deze verkenning opgestart. Verwacht wordt dat de verkenning in 2008 kan worden afgerond.
- ⁶ De uitkomsten van de verkenning worden in 2008 verwacht. De verkenning naar een eventuele aanpassing van het sluitregime van de oosterschelde is in december 2007 afgerond. Het definitieve advies is vertraagd doordat in een onderzoek naar de faalkans van de Oosterscheldedekering nieuwe inzichten zijn ontstaan in de termijn waarop een eventuele planstudie uitgevoerd zou moeten worden.

11.05.02 Planstudieprogramma waterkeren

Planstudieprogramma Hoofdwatersystemen (artikel IF 11.05.02)		
		Gereed
Omschrijving	Begroting 2007	Realisatie 2007
CATEGORIE 1		
Projecten (inter)nationaal		
Zwakke Schakels kust	uo	2007 ¹
Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk	pb	2009 ²

Legenda:

uo uitvoeringsopdracht

tb/pb tracébesluit/projectbesluit

Afwijkingen in de planning

- ¹ Onder regie van de provincies zijn de MKBA's uitgevoerd, waarin de versterking van de kustvakken en de ruimtelijke kwaliteit zijn beoordeeld. Voor de Zwakke Schakels Kust worden nu de voorkeursvarianten nader uitgewerkt. De Zwakke Schakels kust zijn in 2007 opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma op het artikelonderdeel realisatie waterkeren (IF 11.03.01). In 2007 is begonnen met de uitvoering van de eerste Zwakke Schakels kust.
- ² In 2007 is duidelijk geworden dat het eerder inschakelen van de markt voor de uitvoering en vervlechten met de ruimtelijke besluitvormingsprocedure niet realiseerbaar is. Hierdoor is het projectbesluit en de start van de realisatie vertraagd. De verwachting is wordt dat het projectbesluit pas in 2009 kan plaatsvinden. Onderzocht wordt of de planning voor de realisatie nog haalbaar is.

11.05.03 Planstudieprogramma waterbeheren

Planstudieprogramma Hoofdwatersystemen		
Omschrijving	Begroting 2007	Realisatie 2007
CATEGORIE 2		
Projecten (inter)nationaal		
Volkerak Zoommeer	uo	2009 ¹
Landsdeel Randstad		
Innovatie Haaglanden	n.v.t.	2011 ²
Landsdeel Zuid		
Ontwikkelingsschets Schelde Estuarium	pb/uo	2008 ³
Peilbesluit Veerse meer	uo	2007 ⁴

Legenda: tb/pb tracébesluit/projectbesluit

uo uitvoeringsopdracht

Afwijkingen in de planning

- ¹ In 2007 is een aanvullend onderzoek gestart, waardoor het projectbesluit naar verwachting in 2009 wordt genomen.
- ² In 2007 is een beschikking aan het Stadsgewest Haaglanden afgegeven voor het uitvoeren van het kennisprogramma «ruimte voor water en economische ontwikkeling in Haaglanden». Hiervoor is € 3 mln. uit de FES-begroting beschikbaar gesteld. De subsidievastelling is uiterlijk in 2011.
- ³ Als gevolg van nog te volgen procedures ten behoeve van de MER en Ontwerp Tracébesluit (OTB) zal het Tracébesluit (TB) pas eind 2007 plaatsvinden. Dit is door de inspraakronde vertraagd waardoor het projectbesluit naar verwachting in 2008 kan plaatsvinden. In 2007 is het project verruiming vaargeul Westerschelde overgeheveld naar het artikelonderdeel realisatie waterbeheren (IF 11.03.02) (in de begroting 2008 project Parkpolder).
- ⁴ Het projectbesluit is in 2007 genomen. In 2008 zal worden begonnen met de realisatie van het peilbesluit. De realisatie wordt uitgevoerd in het Handel en Inrichting-programma op het artikelonderdeel realisatie waterbeheren (IF 11.03.02).

12 Hoofdwegennet

a. Relatie producten en beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van Rijkswegen verantwoord. Dit betreft de onderdelen verkeersmanagement, beheer en onderhoud, aanleg en verkenning en planstudie. De doelstellingen van het onderliggende beleid zijn terug te vinden in de begroting 2007 van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII). Het infrastructuurfondsartikel hoofdwegen is gerelateerd aan de volgende beleidsartikelen:

- artikel 32: Bereiken van een optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit;
- artikel 34: Betrouwbare netwerken en voorspelbare reistijd;
- artikel 36: Bewaken, waarborgen en verbeteren van kwaliteit leefomgeving.

b. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel budgettaire gevolgen van uitvoering (in + € 1 000.)					
12. Hoofdwegennet			Realisatie	Begroting	Verschil
	2005	2006	2007	2007	
Verplichtingen		2 701 107	2 343 084	2 408 646	- 65 562
Uitgaven	1 628 560	2 110 743	2 467 308	2 785 041	- 317 733
<i>12.01 Verkeersmanagement</i>	<i>48 860</i>	<i>61 951</i>	<i>66 215</i>	<i>63 767</i>	<i>2 448</i>
12.01.01 Basispakket verkeersmanagement	48 860	56 633	52 145	49 933	2 212
12.01.02 Servie verkeersmanagement Filevermindering		5 318	14 070	13 834	236
<i>12.02 Beheer en onderhoud</i>	<i>688 268</i>	<i>1 039 854</i>	<i>1 090 900</i>	<i>818 295</i>	<i>272 605</i>
12.02.01 Basispakket B&O Infrast. Hoofdwegen	612 086	879 537	859 239	584 930	274 309 ¹
12.02.02 Servicepakket B&O infrast. Hoofdwegen	76 183	160 317	231 661	233 365	- 1 704
<i>12.03 Aanleg, benutting en planstudie ná tracébesluit</i>	<i>858 083</i>	<i>660 394</i>	<i>898 165</i>	<i>1 340 858</i>	<i>- 442 693</i>
12.03.01 Realisatieprogramma Hoofdwegen	823 296	496 923	761 343	1 058 958	- 297 615 ²
12.03.02 Planstudieprogramma ná tracébesluit	34 787	163 471	136 822	281 900	- 145 078 ²
<i>12.04 Geïntegreerde contractvormen/PPS</i>	<i>12 892</i>	<i>123 224</i>	<i>138 564</i>	<i>128 930</i>	<i>9 634</i>
12.04.01 Geïntegreerde contractvormen/PPS	12 892	123 224	138 564	128 930	9 634
<i>12.05 Verkenningen en planstudies vóór tracébesluit</i>	<i>20 457</i>	<i>225 320</i>	<i>273 464</i>	<i>433 191</i>	<i>- 159 727</i>
12.05.01 Verkenningen		704	0	0	0
12.05.02 Planstudieprogramma vóór tracébesluit	20 457	224 616	273 464	433 191	- 159 727 ²
Bijdrage aan Baten-lastendiensten		1 408 543	1 504 124	1 184 044	320 080
Restant			963 184	1 570 997	- 607 813
12.09 Ontvangsten		64 209	55 987	40 403	15 584³

Financiële toelichting

¹ VenW heeft de verantwoordelijkheid voor de exploitatie (inclusief Beheer en Onderhoud) en vervanging van drie veerverbindingen over het Noordzeekanaal volledig overgedragen aan de gemeente Amsterdam. Hiervoor is een afkoopsom overeengekomen van € 220 mln welke niet voor 2007 was begroot. Daarnaast worden de meerkosten verklaard door loon- en prijsstijgingen, de beveiliging van viaducten met hekwerken, is er meer productie gerealiseerd en was erbij een aantal geplande projecten sprake van meerkosten (Moerdijkbrug).

² Op de aanlegonderdelen (realisatie en planstudie) is over 2007 ca. € 600 mln aan kasgeld doorgeschoven naar latere jaren. Door middel van de suppletore begrotingen zijn op programma-niveau verklaringen verstrekt. In dit jaarverslag is onder «c het actuele programma» bij dit artikel-onderdeel een toelichting op projectniveau verstrekt.

³ De hogere ontvangsten van € 17 mln. betreffen met name de in 2007 ontvangen bijdragen regionale ontvangsten ten behoeve van RW 9 Badhoevedorp.

c. Het actuele programma

12.01 Verkeersmanagement

12.01.01 Basispakket Verkeersmanagement

In 2007 heeft een verdere professionalisering plaatsgevonden van het verkeersmanagement. Zo is in 2007 meer regie gezet op het landelijk uniformeren van de organisatie, werkprocessen en systemen, heeft een aantal verkeersinspecteurs motorfietsen ter beschikking gekregen om sneller aanwezig te kunnen zijn bij een ongevalslocatie, zijn voertuigen van verkeersinspecteurs uitgerust met een tracking- en tracingsysteem waardoor het voor verkeerscentrales mogelijk is steeds de dichtstbijzijnde inspecteur naar een incident te sturen en is samen met andere wegbeheerders een convenant gesloten over de vorming van een Nationale Databank Wegverkeergegevens.

In 2007 is een proef met dynamische snelheidslimieten voorbereid en is een pakket van dynamische verkeersmanagementmaatregelen aanbesteed waarmee in 2008 op een aantal drukke locaties een verbetering van de doorstroming bereikt zal worden.

Tevens is in 2007 een toekomstvisie op verkeersmanagement ontwikkeld die verwerkt is in het beleidskader «Beter Benut» dat op 4 januari 2008 aan de Kamer is gestuurd.

Specificatie bedieningsareaal					
	Eenheid	2005	2006	Begroot ^a 2007	Realisatie 2007
Verkeerssignalering	Km	999,3	1 224	1 047,6	1 224
Verkeerscentrales	Aantal	6	6	6	6
Spits- en plusstroken ^b	Aantal	27	33	51	25
Spits- en plusstroken	Km	94,9	172,9	184,9	143
Doelgroepstroken, inclusief busvoorzieningen	Aantal	38	96	38	96

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

^a Zoals gemeld bij de verantwoording 2006, is eind 2006 binnen Verkeer en Waterstaat met het Netwerk Informatie Systeem (NIS) de areaal-omvang per 31 december 2006 opnieuw vastgesteld. Deze informatie kon nog wel verwerkt worden in de Verantwoording 2006, maar niet in de begroting 2007.

^b T.a.v. de realisatie in het aantal spits- en plusstroken, betreft de afwijking ten opzichte van 2006 een achttal dummy plusstroken, welke in de realisatie van 2007 niet zijn opgenomen.

12.02 Beheer en onderhoud

Met het beheer en onderhoud is het Rijkswegennet (en de onmiddellijke omgeving daarvan) in 2007 in die staat gehouden die noodzakelijk is voor het vervullen van de primaire functie (het faciliteren van vlot, veilig en comfortabel vervoer van personen en goederen onder de randvoorwaarde van een kwalitatief hoogwaardig milieu).

12.02.01 Basispakket beheer en onderhoud

In 2007 is de geïntensiveerde aanpak voortgezet waarmee VenW in 2006 is gestart om filevorming als gevolg van wegwerkzaamheden zo veel als mogelijk te beperken. Daardoor kon in 2007 de filezwaarte als gevolg van wegwerkzaamheden beperkt blijven tot 5,2% van de totale filezwaarte,

ondanks dat er in 2007 meer en filegevoeliger werkzaamheden zijn uitgevoerd dan in 2006. Mede als gevolg hiervan is de publiekswaardering van de weggebruikers over Rijkswaterstaat gestegen de afgelopen twee jaar. Uit het reguliere tevredenheidsonderzoek van Rijkswaterstaat blijkt dat in het 4e kwartaal van 2007 83% tevreden is over Rijkswaterstaat.

Specificatie areaal rijkswegen		2005	2006	Begroot 2007	Realisatie 2007
Rijbaanlengte (in km)*	Hoofdrijbanen	5 820	5 635	5 820	5 635
Rijbaanlengte (in km)**	Verbindingswegen en op- en afritten	1 750	1 259	1 750	1 259
Areaal asfalt (in km ²)	Hoofdrijbanen	71	70,4	72	71,9
Areaal asfalt (in km ²)**	Verbindingswegen en op- en afritten	15	10,2	15	10,8
Groen areaal (in km ²)	Stuks	188	186	188	188

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

* Als gevolg van de overdracht van de N34 (provincies Overijssel en Drenthe) en de N46 (provincie Groningen) en enkele wegen in Zeeland, is de rijbaanlengte afgenomen eind 2006. Deze informatie kon nog wel verwerkt worden in de Verantwoording 2006, maar niet meer in de begroting 2007

** Bij de digitalisering van het areaal is de lengte van verbindingswegen en op- en afritten opnieuw gedefinieerd. Het gevolg hiervan is dat de in- en uitvoegstroken, die vroeger meegerekend werden als onderdeel van de verbindingsweg en op-/afrit, nu niet meer meetellen. Deze worden nu gezien als onderdeel van de hoofdrijbaan. Deze informatie kon nog wel verwerkt worden in de Verantwoording 2006, maar niet meer in de begroting 2007

Indicator	Waarde 2006	Basiswaarde peildatum	Streefwaarde 1-1-2007	Streefwaarde 31-12-2007	Realisatie 31-12-2007
Voldoen van wegen aan de normen	85%	n.v.t.	85%	95%	97%

Bron: Rijkswaterstaat

12.02.02 Servicepakketten Beheer en Onderhoud

- Plan van aanpak Beheer en Onderhoud

In 2007 is VenW er in geslaagd het resterende deel (474 km) van de 1300 km achterstallig verhardingsonderhoud weg te werken. Daarmee is het onderhoud bij verhardingen weer geheel op orde. Naast achterstallig verhardingsonderhoud heeft VenW de impuls gelden in 2007 gebruikt voor reparatie van de Moerdijkbrug, zoals gemeld in de Mid-term review bij de begroting 2007.

Daarmee is het programma nog niet afgerond. Zoals reeds bij de Mid-term review bij de begroting van 2007 is gemeld, is er bij bruggen en viaducten en bij DVM-systemen is nog steeds sprake van een onderhoudsachterstand en bij verhardingen zal een inspanning nodig zijn om te voorkomen dat opnieuw achterstand optreedt. De impuls gelden die zijn afgesproken voor de periode 2008–2010 blijven noodzakelijk om de resterende onderhoudsachterstand weg te werken.

- Servicepakket Meer Vlot

In 2007 zijn vier pechhavens langs de A67 aangelegd en is de uitbreiding van de verzorgingsplaats «Haarrijn» langs de A2 in voorbereiding genomen. De realisatie hiervan zal in de eerste helft van 2008 plaatsvinden.

- Servicepakket Meer Veilig

In 2007 is er verder gewerkt aan het aanbrengen van de nieuwe belijning en de uitvoering van veiligheidsmaatregelen op de N-wegen. In Noord- en Oost Nederland, evenals de N59 in Zeeland, zijn diverse rijkswegen inmiddels voorzien van deze nieuwe markering.

Op diverse (Rijks) N-wegen zijn kruispunten en aansluitingen opnieuw ingericht met uniforme oplossingen. Van de innovatieve autoweg (2+1 weg) met wisselstrook, die in 2006 gereed is gekomen op het traject Zwolle–Kampen, worden de effecten gemonitord.

- Servicepakket Meer Kwaliteit Leefomgeving

Binnen dit servicepakket worden bijdragen geleverd aan het meerjarenprogramma ontsnippering en aan het programma bodemsanering.

Op het gebied van ontsnippering zijn in 2007 10 ontsnipperingsknelpunten geheel opgelost en zijn er 10 deelknelpunten opgelost. Op 31 december 2007 waren er 8 projecten in uitvoering en 90 projecten in voorbereiding. In 2007 is onder anderen het ecoduct «Het Groene Woud» over de A2 gereed gekomen en zijn faunatunnels onder de N69, A27 en A67 gerealiseerd. Steeds meer kiest VenW er voor om meerdere projecten als één pakket aan te besteden, waarmee wordt winst behaald in voorbereidings-tijd en de uniformiteit wordt vergroot. Voor een overzicht van het meerjaren ontsnipperingsprogramma wordt verwezen naar paragraaf 3.3 van het infrastructuurverslag.

Ten behoeve van bodemsanering zijn in 2007 diverse nadere onderzoeken uitgevoerd en zijn er saneringsplannen opgesteld. Bodemsanering heeft plaatsgevonden op parkeerplaats De Leijning in Noord-Brabant, in het gronddepot Beerdijk en het steunpunt Kornwerderzand.

12.03 Aanleg, benutting en planstudie na tracébesluit

12.03.01 Realisatieprogramma hoofdwegennet

Onder het realisatieprogramma valt o.a. het «Programma Filevermindering» dat de landelijke werkzaamheden en specifieke projecten op het gebied van filebestrijding ondersteunt.

Binnen dit programma valt ook het ZSM-programma. De lagere uitgaven op het ZSM-programma worden veroorzaakt door de problematiek op het gebied van de luchtkwaliteit. Hierdoor zijn nieuwe/aanvullende lucht-onderzoeken noodzakelijk. De uitvoeringsplanning van een groot aantal projecten is om die redenen vertraagd (zie ook het Infrastructuurverslag en Kamerstuk St 29 385, nr. 13 bijlage 2).

In 2007 zijn in het ZSM-programma de volgende projecten gerealiseerd:

Spoedwetprojecten ZSM 1
A7 Zaanstad–Purmerend, spitsstrook (10,1km)
A13 Zestienhoven–Delft-Zuid, spitsstrook (6,5km)

Bron: Rijkswaterstaat

In de volgende tabel is op projectniveau de realisatie van de projecten toegelicht. Voor de gerealiseerde prestaties op het hoofdwegenprogramma wordt verwezen naar paragraaf 3.2 van het Infrastructuurverslag in deze verantwoording.

Realisatieprogramma Hoofdwegenet (IF art. 12.03.01) (in € mln.)					
Projectomschrijving	uitgaven 2007 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2007	Realisatie 2007
CATEGORIE 0					
Projecten landsdeel Noord					
Rijksweg 7 Rondweg Sneek	16	16	0	2010	2010
Rijksweg 7 Zuidelijke Ringweg Groningen fase 1	12	8	- 4 ^a	2009	2009
Rijksweg 31 Leeuwarden-Drachten	9	0	- 9 ^b	2008	2007
Rijksweg 31 Zurich-Harlingen	12	5	- 7 ^a	2008	2008
Rijksweg 37 Hoogeveen-Holsloot-Emmen-Duitse grens	20	30	10 ^c	2007	2007
Projecten landsdeel Oost					
Rijksweg 2 Everdingen-Deil-Zaltbommel-Empel	91	41	- 50 ^d	2010	2010
Rijksweg 35 Wierden-Almelo	26	41	15 ^e	2008	2007
Rijksweg 35 Zwolle-Almelo (traverse Nijverdal)	6	10	4 ^f	2013	2013
Projecten landsdeel West					
Rijksweg 2 Holendrecht-Oudenrijn	147	131	- 16 ^a	2012	2010
Rijksweg 14 Wassenaar-Leidschendam (Verlengde Landscheidingsweg incl. aansluiting Hubertusviaduct)	37	34	- 3	2008	2008
Rijksweg 15 Europaweg (Dintelhavenbrug, Calandtunnel en 3 aansluitingen) ¹	11	2	- 9 ^g	2005	2005
Rijksweg 15 Reconstructie aansluitingen bij H-Giessendam en Sliedrecht ¹	17	10	- 7 ^h	2006	2006
Projecten landsdeel Zuid					
Maatregelenpakket Limburg ²	22	12	- 10 ⁱ	2009	2011
Rijksweg 2 Rondweg Den Bosch	13	26	13 ^j	2010	2010
Rijksweg 2 Tangenten Eindhoven	126	107	- 19 ^k	2010	2010
Rijksweg 4 Dinteloord-Bergen op Zoom, omleiding Halsteren*	30	17	- 13 ^l	2007	2007
Rijksweg 73/74 Venlo-Maasbracht ism rijksweg 74, N68 en OTR	302	209	- 93 ^m	2008	2008
Overig					
Dynamisch verkeersmanagement	20	15	- 5 ⁿ		
Kleine projecten/Afronding projecten	90	21	- 69 ^o	nvt	
Verkeersveiligheid infrastructuurpakket hoofdwegenet ³	2		- 2 ^o		
filevermindering		15	15 ^o		
Overig		12	^p		
Afronding	0	- 1	- 1		
Totaal categorie 0	1 009	761	- 260		
Amendement Van Hijum/Hofstra	50^q				
Begroting (IF 12.03.01)*	1 059	761			

Toelichting

^a Bij veel wegen is de planning aangepast. Deze aanpassingen van de projectramingen hebben bij Voorjaarsnota en Najaarsnota plaatsgevonden. Bij de aanpassing van de budgetten is vooral gekeken naar de oploop in de ramingen per project en zijn deze beoordeeld op de realiseerbaarheid. De herijking van kasritmes heeft in beginsel niet geleid tot aanpassing van de projectmijlpalen. (Kamerstukken St 31 061 A, nrs. 2 en 3 alsmede St 31 290 A, nr. 2).

- ^b Het project RW 31 Leeuwarden–Drachten is overgeheveld naar Geïntegreerde Contractvormen (12.04), en derhalve heeft er op dit artikel geen realisatie bij de N31 plaatsgevonden.
- ^c RW37 Hoogeveen–Holsloot–Emmen–Duitse grens: De extra uitgaven betreft middelen die zijn overgeheveld van 2006 naar 2007. Inmiddels is dit project opgeleverd.
- ^d RW2 Everdingen–Deil–Zaltbommel–Empel: Naast aanpassing van de raming (zie a), is de lagere realisatie het gevolg van vertragingen van diverse onderdelen (met name de grondverwerving). Dit heeft geen gevolgen voor de eindmijlpaal, maar leidt wel tot lagere uitgaven in 2007 en hogere uitgaven in 2008.
- ^e RW35 Wierden–Almelo: Het project is versneld, waardoor het reeds in 2007 kon worden opgeleverd.
- ^f RW35 Zwolle–Almelo: Hogere uitgaven als gevolg van het amendement Van Hijum (begroting Infrastructuurfonds 30 800 A, nr. 43 en 55).
- ^g RW15 Europaweg: Dit project is opgeleverd en de administratieve afhandeling loopt. De overblijvende € 9 mln. betreft de vrijval post onvoorzien.
- ^h RW15 Reconstructie aansluitingen: Dit project is opgeleverd en de administratieve afhandeling loopt. De overblijvende € 7 mln. betreft de vrijval post onvoorzien.
- ⁱ Maatregelenpakket Limburg: Dit betreft een verschuiving van middelen in het kader van motie Dijsselbloem, die aan de regio ter beschikking zijn gesteld voor de verbetering van de aansluiting van het hoofdwegennet (A76 aansluiting Nuth). De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd.
- ^j RW2 Rondweg Den Bosch: Extra toegevoegde middelen betreffen middelen die niet in 2006 zijn uitgegeven en zijn overgeheveld naar 2007. De verwachting is dat deze middelen, evenals in 2007, ook in 2008 worden uitgegeven.
- ^k RW2 Tangenten–Eindhoven: Het deelproject Ekkersreijt is drie maanden vertraagd door een uitgestelde uitspraak van de rechtbank tegen het bestemmingsplan. Deze vertraging heeft geleid tot lagere uitgaven in 2007.
- ^l De lagere uitgaven zijn het gevolg van vertraging met grondverwerving ten behoeve van natuurcompensatie en de overloop van rekeningen naar 2008.
- ^m RW73/74 Venlo–MaasbrachtVertraging in OTB (ontwerp tracébesluit) van de RW74. De RW73 heeft onder andere vertraging in verband met de tunneltechnische installaties. Hierdoor is de openstelling vertraagd en verschuift. Hierdoor verschuift een deel van de werkzaamheden naar 2008. Hierover is de Tweede Kamer o.a. bij Najaarsnota (kst 31 290 A, blz. 4) geïnformeerd. Daarnaast is bij de RW73/74 vertraging ontstaan als gevolg van een fout in het verkeersmodel. De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd met kamerstuk 30 800 A, nr. 57).
- ⁿ De realisatie van DVM is wat minder voorspoedig verlopen dat waarmee in de planning rekening was gehouden.
- ^o Kleine projecten/Afronding projecten. De lagere realisatie is het gevolg van aanpassing van de planning bij de diverse kleinere projecten. Het grootste deelproject, maatregelen Ring RW10, schuift in verband met het bestuurlijk afstemmingsproces met de regio over te nemen maatregelen, door naar 2008. Ten opzichte van de mutatie bij VJN/NJN is de afwijking gering. Filevermindering en verkeersveiligheid infrastructuur maken onderdeel uit van de «kleine projecten» en de realisatie hiervan dient dan ook hierbij te worden betrokken.
- ^p Dit betreft o.a. uitgaven voor de RW 50 Eindhoven–Oss, de N57 Veersedam–Middelburg zat in 03.02 (planstudies) realisatie en de RW12 Den Haag–Gouda (beide laatste projecten zijn opgenomen in de tabel «in realisatie genomen» in het infrastructuurverslag.
- ^q deze budgetten zijn vorig jaar al direct toegevoegd aan de desbetreffende projectbudgetten welke in het Amendement zijn genoemd (N35 tussen Nijverdal en Zwolle, de N50 tussen Ramspol en Ens en de N18 tussen Enschede en Varsseveld) Op dat moment was dus al duidelijk dat realisatie ervan pas kon plaats vinden binnen de lopende planning van de drie projecten (vanaf 2009).

12.03.02 Planstudieprogramma na tracébesluit

Op de beide planstudieprogramma's (zowel na als vóór tracébesluit) is in 2007 ten opzichte van de stand in de begroting € 298 mln. onbesteed gebleven. Het tracébesluit van de N34 omleiding Ommen is onherroepelijk geworden en de uitvoering wordt voorbereid. Voor een nadere toelichting op de projecten wordt verwezen naar de planstudietabel onder 12.05.

12.04 Geïntegreerde contractvormen

Bedragen in € mln. Realisatieprogramma geïntegreerde contractvormen (IF art. 12.04)					
Projectomschrijving	uitgaven 2007 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting	Realisatie
CATEGORIE 0					
Projecten landsdeel West					
Aflossing tunnels	52	46	- 6 ¹		
Rw11 Alphen a.d. Rijn – Bodegraven, betaling PPS-constructie	14	14	0	2004	
Projecten landsdeel Zuid					
Exploitatie Westerscheldetunnel	47	55	8 ²		
Rw59 Rosmalen–Geffen, PPS	16	15	- 1	2005	
Toegevoegd N31	0	8	8 ³		
Totaal categorie 0	129	139	9		
Begroting (IF 12.04)	129				

Toelichting

¹ Tunnel de Noord en de Wijkertunnel: dit betreffen aflossingsverplichtingen voor Tunnel de Noord en de Wijkertunnel, in 2007 is de groei van het aantal gepasseerde auto's minder dan verwacht.

² Exploitatiebudget Westerscheldetunnel: dit betreft de bijdrage voor de exploitatie van deze tunnel. Er is in 2007 een hoger bedrag uitgegeven vanwege een hogere indexering dan door de prijsbijstelling wordt afgedekt.

³ De N31 overgekomen van realisatie hoofdwegen (12.03.01) (toelichting b).

12.05 Verkenningen en planstudieprogramma

Bedrag in € mln.	Gereed		Toelichting	
	Taakstellend/ Budget	Begroting 2007	Realisatie 2007	
CATEGORIE 1 (na tracébesluit)				
Projecten landsdeel Oost				
Rw34 Ommen	46	pr	2008–2010	pr Het tracébesluit is onherroepelijk geworden.
Projecten landsdeel West-overig				
Rw57 Veersedam–Middelburg	167	pr	2007–2010	pr
CATEGORIE 1 (voor tracébesluit)				
Tracé-/projectbesluit t/m 2007				
Projecten landsdeel Noord				
Rw31 Leeuwarden	186	tb	2011–2014	De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project.
Projecten landsdeel Oost				
Rw28 Hattermerbroek–Zwolle–Meppel en kortsluiting A28/A32, ZSM)		tb	2008–2009	De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project
Rw50 Ewijk–Valburg–Grijsoord	306	tb	2008–2011	De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project.

Bedrag in € mln.		Gereed		Toelichting	
Projectomschrijving	Taakstellend/ Budget		Begroting 2007		Realisatie 2007
Projecten landsdeel West-overig					
Rw1/RW6/RW9, benutting	473	wab	2009		
Rw2 Amsterdam-Utrecht (Holendrecht-Oudenrijn) 2x5 rijstroken	45	tb	2008-2012		De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project.
Rw2 Oudenrijn-Deil; OTB gesplitst in Oudenrijn-Everdingen en Everdingen Deil	184	tb/pr	2007-2011		De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project.
Rw4 Den Haag-Leiden		tb	2011-2014		In het bestuurlijk MIRT-overleg van oktober 2006 is besloten deze planstudie te schrappen. Het gedeelte RW4 Den Haag-Leiden is onderdeel geworden van de regionale verkenning RW4.
Rw4 Delft-Schiedam	641	tb	2008-2013		Eind 2007 is de eerste fase van de trajectnota/MER afgerond.
Rw7 Zaandam-Purmerend, benutting		pr	2007		
Rw9 Velsen-Badhoevedorp, benutting		wab/pr	2009		
Rw9 Koedijk-De Stolpen	75	pr	2007-2009		Het tracébesluit wordt later genomen, omdat het ontwerp tracebesluit vanwege inspraakacties wordt aangepast Start realisatie is thans voorzien in 2008.
Rw10 2e Coentunnel/Westrandweg	1 210	pr	2008-2012		Het Tracébesluit Coentunnel is genomen, en is aangevuld met een nieuw luchtonderzoek.
Rw12 Den Haag-Gouda; benutting	121	pr	2007-2009	pr	In 2007 is conform planning gestart met de uitvoering van dit project.
Rw12 Utrecht west benutting ism Woerden-Gouda	121	wab/pr	2007-2009	wab/pr	In 2007 is conform planning gestart met de uitvoering van dit project.
Rw12 Utrecht-Maarsbergen en Veenendaal-Ede	370	wab	2006-2010		Het project is vertraagd door beperking verkeershinder en fasering in verband met samenhang projecten RW27 en RW28 (zodat parallelle oost/west verbinding op dit wegvak optimaal wordt gehouden).
Rw12 Maarsbergen-Veenendaal		tb	2009-2012		
Rw50 Ramspol-Ens	79	tb	2008-2009		De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project.
Rw2 Leenderheide-Budel		tb	na 2009		Project is gewijzigd: van spitsstrook naar «benutting of sobere uitbreiding», nieuwe procedure is opgestart: richtlijnen worden nu opgesteld, Leenderheide-Valkenswaard wordt prioritair binnen ZSM uitgevoerd.
Projecten landsdeel Zuid					
RW2 Leenderheide-Budel		tb	na 2009		Gedeelte Leenderheide-Valkenswaard: geschiedt in samenhang met A2 Randweg Eindhoven. Het tracébesluit is vertraagd door noodzakelijke luchtonderzoek. Gedeelte Valkenswaard-Budel: besluitvormingsprocedure is afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning.
Rw61 Hoek-Schoondijke	125	tb/pr	2008-2011		De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project.
Rw61 Sluiskil		tb/pr	2008-2011		De nieuwe aanpak voor gebiedsafbakening wordt toegepast op dit project.
Tracé/-projectbesluit na 2007					
Projecten landsdeel Oost					
Rw18 Varsseveld-Enschede	128		2010-2014		De trajectnota/MER wordt voorbereid, waarbij zowel de alternatieven 80 km/uur als de 100 km/uur in beeld blijven.
Projecten landsdeel Zuid					
Rw2 Passage Maastricht	502		2010-2016		In 2007 zijn vijf deelnemers geselecteerd voor de dialoofase over het tunnelalternatief.

Bedrag in € mln.	Gereed	Toelichting	
Projectomschrijving	Taakstellend/ Budget	Begroting 2007	Realisatie 2007
Rw4 Dinteloord–Bergen op Zoom	116	2009–2010	Met de gemeente Steenbergen is een afspraak gemaakt over de meerkosten van het aquaduct. De markt wordt benaderd voor een ontwerp-tracébesluit (OTB) met een lage brug en een OTB met een aquaduct.

Legenda

Wab = wegaanpassingsbesluit

Tb = tracébesluit

Pr = procedure rond

OTB = ontwerp tracébesluit

12.05.01 Verkenningen

A. Lopende verkenningen			
Locatie	Probleem	Referentiekader	Gereed
Landsdeel Oost Aansluiting A15 (Ressen)–A12-Zevenaar	Bereikbaarheid	Bestuurlijk overleg	2006 ¹
Landsdeel West Gebiedsgerichte verkenning Utrecht (netwerkanalyse)	Bereikbaarheid	Nota Mobiliteit	2006 ²

¹ In samenwerking met de regio is gewerkt aan de opstelling van de startnotitie voor de planstudie

Deze startnotitie zal medio 2008 ter visie worden voorgelegd.

² De verkenning en de aanvullende verkenning zijn afgerond. Hieruit volgen de studies A1 Eemnes–Hoevelaken en de A27 Utrecht noord–Eemnes.

B. (Mogelijk) te starten verkenningen		
Locatie	Probleem	Toelichting
Landsdeel Noord A7 Zuidelijke Ringweg Groningen fase 2	veiligheid, milieu	¹

¹ Rijk en Regio bevestigen tijdens het bestuurlijk overleg MIRT in het najaar van 2007 (TK 29 984, nr. 111) de in het voorjaar 2007 gemaakte afspraak t.a.v. de verkeersproblematiek op de zuidelijke ringweg. Er is afgesproken in januari 2008 het financieringsplan verder te verkennen.

De gebiedsgerichte verkenning Zwolle-A28 is door de regio afgerond. Op basis hiervan is de conclusie getrokken te starten met de planstudie N35 Zwolle–Heino.

In 2007 is gestart met de MIRT-verkenning A10 Noord.
In 2007 is de gebiedgerichte verkenning A1 Apeldoorn–Deventer opgesteld. Het direct opstarten van een planstudie is niet aan de orde.

13 Spoorwegen

a. Relatie producten en beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van Spoorwegen verantwoord.

Het productartikel Spoorwegen is gerelateerd aan de beleidsdoelstellingen en beleidsinstrumenten zoals beschreven in de begroting 2007 van Verkeer en Waterstaat (XII) bij beleidsartikelen:

- artikel 32: Bereiken van een optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit;
- artikel 34: Betrouwbare netwerken en voorspelbare reistijd;
- artikel 36: Bewaken, waarborgen en verbeteren van kwaliteit leefomgeving.

b. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel budgettaire gevolgen van uitvoering (in € 1000)						
13 Spoorwegen		Realisatie		Begroting	Verschil	
		2005	2006	2007	2007	
				2007	2007	
Verplichtingen				1 813 743	2 066 087	- 252 344¹
Uitgaven		1 848 438	2 069 357	2 026 541	2 387 983	- 361 442
13.01 Railverkeersleiding	91 364	93 251	0	92 402	- 92 402 ^{2/3}	
13.02 Onderhoud en vervanging	1 115 131	1 547 391	1 367 359	1 254 113	113 246 ^{2/3}	
13.02.01 Regulier onderhoud	1 135 131	710 634	616 531	519 532	96 999	
13.02.02 Grote onderhoudsprojecten		625 493	412 750	575 303	- 162 553	
13.02.03 Rentelasten		188 654	119 336	134 288	- 14 952	
13.02.04 Betuweroute		22 610	27 846	24 990	2 856	
13.02.05 Kleine infra & Ov. Projecten			190 896		190 896	
13.03 Aanleg	601 988	372 286	507 215	866 765	- 359 550 ⁴	
13.03.01 Realisatieprogramma personenvervoer	0	315 090	470 440	813 934	- 343 494	
13.03.01 Realisatieprogramma goederenvervoer	529 395	30 750	36 775	52 831	- 16 056	
13.03.03 Uitgeven leenfaciliteit versnelde aanleg	72 593	26 446	0		0	
13.04 Geïntegreerde contractvormen/PPS		47 524	145 896	155 454	- 9 558 ⁵	
13.05 Verkenningen en planstudies	19 956	8 905	6 071	19 249	- 13 178	
13.05.01 Planstudieprogramma personenvervoer	8 247	5 274	5 469	1 094	4 375 ⁶	
13.05.02 Planstudieprogramma goederenvervoer	9 709	1 131	602	15 658	- 15 056 ⁷	
13.05.03 Verkenningsprogramma	2000	2 500	0	2 497	- 2 497 ²	
Apparaatsuitgaven			2 090	1 391	699	
ApparaatskostenProRail aanleg			79 185	91 185	- 12 000	
Restant			1 945 265	2 295 407	- 350 142	
Ontvangsten		21 344	1 047	30 666	80 900	- 50 234⁸
HSA			0	65 000	- 65 000	
Overig	21 344	1 047	30 666	15 900	14 766	

Financiële toelichting

Toelichting

¹ Dit betreft enerzijds verplichtingen die gepland waren om aan te gaan in 2006, maar zijn doorgeschoven naar 2007, zoals Arnhem Centraal, Vleuten-Geldermalsen, Breda Centraal, OV Station Utrecht en Schiedam-Rijswijk(Delft) en anderzijds verplichtingen die gepland waren om aan te gaan in 2007, maar zijn doorgeschoven naar 2008, zoals de Stationsstallingen, het vierde perron bij Arnhem, de fietsenstallingen bij het

station Amsterdam en de Aslastenluster III. Per saldo is er sprake van een lagere verplichtingenbijstelling. Dit is vooral vanwege de verwerking van negatieve bijstellingen (technisch), hetgeen met name veroorzaakt is door de omzetting van BTW-ramingen op artikelonderdeelniveau naar afzonderlijke projecten.

- ^{2/3} Bij Miljoenennota 2008/Najaarsnota 2007 zijn de artikelonderdelen 13.01 en 13.05.03 opgegaan in 13.02. omdat Railverkeersleiding een integraal onderdeel is van ProRail. Er wordt jaarlijks één subsidiebeschikking gemaakt voor ProRail. De hogere realisatie betreft met name de toevoeging voor indexatie 2007 (loon- en prijsbijstelling 2007).
- ⁴ Voor de toelichting op de realisatie van onderliggende projecten wordt verwezen naar de toelichting bij de projectoverzichten bij 13.03.01.
- ⁵ Opgelegde boetes voor te late oplevering Noordelijke deel HSL, voor niet beschikbaarheid en nog niet afgehandelde meerwerkonderdelen zijn nog niet geheel betaald, omdat Infraspied hier bezwaar tegen heeft aangetekend, en nog mogelijkheden heeft om met nadere onderbouwingen te komen. De afhandeling van de meerwerkonderdelen zal in 2008 plaatsvinden.
- ⁶ De hogere uitgaven hebben betrekking op voorbereidings- en studiekosten, onder andere het Traject Oost, BB21, NSP-projecten, HSA en Veiligheid en Security, welke versneld zijn gerealiseerd.
- ⁷ De lagere realisatie op artikelonderdeel 13.05.02 wordt voornamelijk veroorzaakt door vertraging op de projecten Goederenroute Elst–Deventer–Twente (NaNOV (Na Noord Oostelijke Verbinding)) en D4 Aslasten Cluster III
- Bij het project Goederenroute Elst–Deventer–Twente gaat het om een pakket diverse projecten in de spoorlijnen Anrhem–Deventer en Deventer–Almelo–Oldenzaal. waarvoor de planvoorbereiding bij de betreffende gemeente ligt. Op de planning daarvan is vanuit V&W geen invloed uit te oefenen. In 2007 zijn – in tegenstelling tot eerdere verwachtingen – geen plannen door de gemeenten ingediend. Aslasten cluster III is vertraagd doordat de voorgenomen maatregelen binnen dit cluster opnieuw tegen het licht worden gehouden. Door gewijzigde inzichten omtrent het gebruik van het spoor (afkomstig uit LMCA) is het verstandig het nut en de toekomstvastheid van de maatregelen opnieuw te beoordelen. Dit is nog niet afgerond. Zodoende zijn de in 2007 binnen cluster III geen maatregelen uitgevoerd.
- ⁸ Het tekort wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de verschuiving van de contractuele aanvangsdatum van de HSL Zuid van 1 april 2007 naar 1 oktober 2008 (Voorjaarsnota 2007; Kamerstukken II, 31 06 1A, nr. 2). Hierdoor is € 65 mln niet ontvangen. Voorts is de bijdrage Sloelijn ad € 3 mln. niet ontvangen als gevolg van vertraging in de aanleg door de vondst van explosieven. Daartegenover is meer ontvangen van ProRail in het kader van EAT taakstelling voor verrekeringen over voorgaande jaren en overige ontvangsten.

c. Het actuele programma

13.01 Railverkeersleiding

Met ingang van het jaar 2007 worden de uitgaven voor spoorverkeersleiding verantwoord onder 13.02, omdat het beheerplan van ProRail deze uitgaven niet meer apart inzichtelijk maken.

13.02 Onderhoud en vervanging

Op dit artikelonderdeel zijn de uitgaven verantwoord voor beheer en onderhoud spoorwegen.

Op grond van richtlijn nr. 91/440/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschap van 29 juli 1991 wordt de taakorganisatie ProRail belast met beheer en onderhoud van de landelijke railinfrastructuur.

De subsidie aan ProRail wordt jaarlijks vastgesteld met een beschikking overeenkomstig het bepaalde in de Wet en Besluit Infrastructuurfonds. De subsidie wordt door ProRail aangewend voor het in een goede gebruikstoestand houden van de landelijke infrastructuur. Een deel van de kapitaallasten betreft de rente en aflossingen van de leningen door ProRail voor uitbreidingsinvesteringen.

13.03 Realisatieprogramma personen- en goederenvervoer

13.03.01 Realisatieprogramma Railwegen (Personenvervoer)

Realisatieprogramma Railwegen (Personenvervoer) (13.03.01)					
Project Beschrijving	uitgaven 2007 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2007	Realisatie 2007
Benutten					
BB21 (ontw. Bev21, VPT+, 25KV, ontw + implement. GSM-R)	13	18	5 ^a	divers	divers
Geluid (emplacements en innov. ontwikkeling)	9	3	- 6 ^b	divers	divers
Kleine projecten	18	17	- 1	divers	divers
Stationsstallinge (kwaliteit)	2	0	- 2 ^c	divers	divers
A'dam-Utrecht-Maastricht/Heerlen					
Integrale spooruitbreiding Amsterdam-Utrecht	16	30	14 ^d	2006	2008
Stations en stationsaanpassingen					
Kleine stations	12	2	- 10 ^e	divers	divers
Overige projecten/lijdelen enz.					
Afdekking risico's spoorprogramma's	131		- 131 ^f		
AKI-plan en veiligheidsknelpunten	33	22	- 11 ^g	divers	divers
Intensivering Spoor in steden	40	119	79 ^h	divers	divers
Nazorg gereedgekomen lijnen/haltes	7	5	2	divers	divers
Traject Oost (perronverbredingen)	10	8	- 2	2004/2007	2004/2008
Utrecht-Arnhem-Zevenaar					
Arnhem 4e peron	12	4	- 8 ⁱ	2007/2011	2007/2012
Arnhem Centraal (t.b.v. NSP)	5	5	0	2007/2011	2009/2010
Amsterdam-Den Haag-Rotterdam-Dordrecht					
R'dam Zuid-Dordrecht:4/6-sporig	3	0	- 3 ^j	1997	1997
Rotterdam/Den Haag-Utrecht					
Woerden-Harmelen: 4-sporig fase 2	2	2	0	2005	2005
Amsterdam-Utrecht-Maastricht/Heerlen					
Vleuten-Geldermalsen 4/6 sp. incl. Randstadspoor	106	59	- 47 ^k	2005 EV	2005 EV
A'dam/Schiphol-Den Helder/Hoorn					
Uitgeest de Kleis (Regionet 1e fase)	1	0	- 1 ^l	2005	2005
Haarlemmermeer-Almere					
Extra perroncapaciteit Amsterdam Zuid (2e eilandperron)	13	8	- 5 ^m	2006	2006
Stations en stationsaanpassingen					
A'dam CS spoor	10/15	3	1-2 ⁿ	2004/2007	2004/ 2011-11
A'dam Zuidas; deel stationsstalling (t.b.v. NSP)					
Breda Centraal (t.b.v. NSP)	11	0	- 11 ^o	2008/2010	2011
Den Haag Centraal (t.b.v. NSP)	30	0	- 30 ^p	2008/2009	2008/2011
Den Haag emplacement	1	0	- 1 ^q	2006	2006
Fietsenstalling Amsterdam CS	3	1	- 2 ^r	2009/2011	2008/2011
Rotterdam Centraal (t.b.v. NSP)	42	23	- 19 ^s	2009/2010	2010
OV-terminal stationsgebied Utrecht (VINEX/NSP)	20	15	- 5 ^t	2009/2012	2009/2013
Overige projecten/lijdelen enz.					
Hanzelijn	109	69	- 40 ^u	2012	2012
Nootdorpboog	1	0	- 1 ^v	2005	2005
Regionet (incl. verkeersmaatregelen Schiphol)	31	11	- 20 ^w	Divers	divers
HSA		10	10 ^x		
Rijswijk-Schiedam incl spoorcorridor Delft		41	- 41 ^y		2013
Totaal categorie 0					
Ruimte voor planstudies BTW	130	0	- 130		
Totaal realisatieprogramma	814	470	- 344		

Toelichting

In de begroting 2007 zijn de individuele projectkosten exclusief BTW opgenomen en is de verschuldigde BTW via één totaalregel in de tabel gepresenteerd. In 2007 is besloten alsnog over te gaan op het administreren van de projecten inclusief BTW. Voor de verantwoording betekent dit dat de realisatie 2007 inclusief BTW wordt weergegeven en wordt afgezet tegen de begrotingsbedragen die exclusief BTW staan. Dit is dus voor alle projecten deels een verklaring van de ontstane verschillen van begroting versus realisatie. Hieronder per project de overige verklaringen verstrekt.

- ^a BB21: De hogere uitgaven in 2007 worden veroorzaakt doordat enkele in 2006 geplande betalingen aan de leverancier Bombardier zijn doorgeschoven van 2006 naar 2007.
- ^b Geluid: De lagere realisatie 2007 wordt veroorzaakt doordat de goedgekeurde projecten Parkeren naast het perron en Overkappen dieselsporen zijn stilgelegd omdat er als gevolg van het onderhoudsrooster en treindienst er netto weinig opstelcapaciteit kan worden gerealiseerd voor parkeren en er bij nadere uitwerking gebleken is dat de overkapping van het dieselspoor in Hengelo niet realistisch is. Daarnaast was er in 2007 een reservering opgenomen voor nieuwe projectdelen die niet nodig bleken.
- ^c Stationsstallingen kwaliteit: Het programma Ruimte voor de fiets kent een gemengde financiering. Het eerste deel is, en wordt, gefinancierd uit de zogenaamde «leenfaciliteit» terwijl een tweede deel wordt gefinancierd uit de MIT gelden (nadat de gelden uit de leenfaciliteit volledig zijn uitgeput). De doorlooptijd van het eerste deel duurt langer dan verwacht als gevolg van inpassingsproblematiek in de omgeving van diverse bewaakte stationsstallingen waardoor de geserveerde MIT gelden niet in 2007 nodig bleken en doorschuiven.
- ^d Integrale spooruitbreiding Amsterdam–Utrecht: De kasrealisatie op dit project sluit aan de uitgavenkant op € 30 mln. Qua voortgang van de projecten zou dit echter 21 mln. moeten zijn, maar bij een van de drie deelprojecten moest conform de regelgeving € 9 mln ten gunste van het ontvangstenartikel worden geboekt. Feitelijk is derhalve sprake van een kleine overschrijding, veroorzaakt door een snellere afwikkeling in 2007 van meer/minder werk dan geprognosticeerd. Als gevolg van vertraging in de ontwikkeling bij BB21 zal de indienststelling van ERTMS level twee pas in 2008 zal kunnen plaatsvinden en is de opleverdatum om die reden verschoven.
- ^e Kleine stations: In de prognose van Kleine stations is een volume reservering opgenomen om per jaar circa twee nieuwe stations in realisatie te nemen. In 2007 zijn wel twee haltes gerealiseerd maar deze zijn gefinancierd binnen de kaders Vleugel-Randstadspoor (Halte Zuilen en Tiel Passewaaij).
- ^f Afdekking risico's spoorprogramma: De betaalbaarstelling van deze post vindt plaats op de grote projecten BR en HSL op artikel 17; fysieke betalingen komen derhalve niet ten laste van dit artikel 13. Over de budget overboekingen naar artikel 17 wordt de Kamer geïnformeerd. Een compleet beeld voor 2007 is opgenomen in het Infraverslag.
- ^g AKI-plan en veiligheidsknelpunten: De uitrol van VVO-maatregelen (Verbeteren Veiligheid op AHOB-overwegen) is vertraagd als gevolg van een moeizaam aanbestedingstraject. De planontwikkeling voor de overwegen in de driehoek Gouda–Den Haag–Utrecht vergt meer tijd dan gepland door de complexe samenhang van de diverse onderdelen. Verder heeft de subsidie «Spoorse doorsnijdingen» geleid tot een wijziging van de scope van PVVO. Een aantal geplande projecten Vught, Den Bosch, Rijssen, Achtkarspelen en Alphen a/d Rijn zijn uit de scope gehaald met als gevolg een lagere realisatie in 2007. Door deze scope aanpassing is het budgetprobleem voor toekomstige projecten overigens opgelost.
- ^h Intensivering Spoor in steden: Het afgeven van beschikkingen is, door overleg met het Ministerie van Financiën over de wijze van bevoorschotting, zodanig vertraagd dat uiteindelijk pas eind 2006 de beschikkingen zijn afgegeven. Dit had tot gevolg dat de voor 2006 gereserveerde € 82 mln. voor de projecten niet in 2006 tot uitputting is gekomen en is doorgeschoven naar 2007.
- ⁱ Arnhem 4e perron: Het indienen van de beschikking en daarmee de start van het project is vertraagd als gevolg van besluitvorming over de toe te passen systeemkeuzes (ERTMS) en het alsnog moeten doorlopen van een verkorte OTB procedure. Vooral alsnog leidt dit niet tot een vertraging van de indienststelling.
- ^j R'dam Zuid–Dordrecht 4/6 sporig: Het project is in het 1e kwartaal van 2007 financieel afgerond. De meevallende kosten zijn via de wijzigingsbeschikking 2007 aan V&W teruggegeven.
- ^k Vleuten–Geldermalsen 4/6 sporig inclusief Randstadspoor: Omdat de geplande projectuitgaven en de financiële middelen voor het totale aanlegprogramma per jaar niet in evenwicht waren is in de begroting 2007 door middel van een kasschuif op dit project € 26 mln toegevoegd aan het jaar 2007 bovenop de door ProRail opgegeven kasreeks 2007. Geschoond van dit effect wordt het resterende verschil in realisatie versus beschikbaar veroorzaakt door:
- het naar achter schuiven in de tijd van het onderdeel Utrecht CS–Utrecht Lunetten als gevolg van de uitvoering van een verkorte tracewetsprocedure. De indienststelling verschuift hierdoor van 2013 naar 2015.
 - het geen rekening houden bij het opstelen van de benodigde kasgelden 2007 met de eveneens in 2007 te ontvangen bijdrage derden aan de kunstwerken bij Vleuten–Amsterdam Rijnkanaal (deze bijdragen waren geprognosticeerd voor latere jaren)
 - de effecten op de kasprognose 2007 als gevolg van de in 2007 verwerkte aanbestedingsmeevaller
- ^l Uitgeest de Kleis: Het project is in 2007 financieel afgerond en de resterende werkzaamheden zijn per 1 januari 2007 ondergebracht bij het MIT project Nazorg gereedgemaakte lijnen/haltes.
- ^m Extra perroncapaciteit Amsterdam Zuid : Het project valt goedkoper uit door gunstige aanbestedingsresultaten en het niet uitvoeren van een deel van de scope (bijsturingsswivels). Mocht te zijner tijd besloten worden deze scope alsnog uit te voeren zal hiervoor een nieuw project worden opgestart.
- ⁿ Amsterdam CS spoor 10/15: De werkzaamheden aan de perronkappen zijn getemporeerd in afwachting van de totaalplannen voor het Stations-eiland Amsterdam. De verwachting is dat het uiteindelijk gereedkomen van de perronkappen hierdoor verschuift naar 2010/2011.
- ^o Breda Centraal (t.b.v. NSP): Het afsluiten van de realisatieovereenkomst (het document waarin de drie opdrachtgevers ProRail, NS en Gemeente Breda afspreken de OV Terminal daadwerkelijk te gaan realiseren) is een voorwaarde voor het indienen door ProRail van de beschikkingaanvraag bij V&W. Voorwaarde van NS om de realisatieovereenkomst te tekenen was dat 70% van de kantoren (en 80% van de woningen) verhuurbaar is. NS heeft over de verhuurbaarheid van de kantoren pas eind december uitsluitel gekregen van de Rijksgebouwendienst die daarvan, onder andere namens de Belastingdienst, de afnemer is. De realisatieovereenkomst wordt nu eind januari 2008 ondertekend. Het feit dat deze overeenkomst er in 2007 niet was is de oorzaak van het niet halen van de geprognosticeerde uitgaven 2007 alsmede van de vertraging in de oplevering van het project.
- ^p Den Haag Centraal (t.b.v. NSP): Medio 2007 is door ProRail de subsidieaanvraag voor het deelproject OV-Terminal fase 2 van het NSP Den Haag ingediend. Volgens de planning bij de subsidieaanvraag zal de OV Terminal geheel vernieuwd zijn in het 2e kwartaal van 2011. Een complex van factoren heeft na indiening van de aanvraag geleid tot vertraging van de realisatie van het deelproject OV-T fase 2. Eén oorzaak is het van gemeentelijke zijde heroverwegen van de scope van aanpalende projecten, waardoor het aanbestedingsdossier niet definitief kon worden vastgesteld en de aanbestedingsprocedure is stilgelegd. Een andere reden is het ontbreken bij de subsidieaanvraag van door de gemeente aan te leveren stukken, waaruit moet blijken dat de gemeente als opdrachtgevende partij aan haar verplichtingen in het kader van de Bestuurlijke Overeenkomst Uitvoering van december 2003 voldoet. De beschikking voor het deelproject OV-T fase 2 is daardoor nog niet verleend. De oplevering

van de vernieuwde OV Terminal loopt hierdoor een onbekende vertraging op. Deze vertraging heeft géén gevolgen voor de spoorwegcapaciteit en de dienstregeling van NS.

- ^q Den Haag emplacement: Het project valt goedkoper uit dan verwacht. Dit effect is zichtbaar in de kas uitgaven 2007.
- ^r Fietsenstalling Amsterdam CS: De plannen in het kader van de Open Havenfront hebben geleid tot een vermindering van het aantal stallingplaatsen in het Postzakkengebouw. Deze vermindering wordt opgevangen in de plannen voor het Open Havenfront. Door deze aanpassing zijn de geplande bouwactiviteiten voor het Postzakkengebouw verschoven van 2007 naar 2008 en zal de geplande indienststelling verschuiven naar 2010.
- ^s Rotterdam Centraal (t.b.v. NSP): De beschikking kon in 2007 niet worden verleend, omdat er nog géén sprake was van overeenstemming tussen de gemeente Rotterdam en het Rijk (VROM en VenW) over de financiering van de OV-terminal. De oorzaak hiervan ligt in het feit, dat de gemeente Rotterdam een definitief ontwerp van de OV-terminal heeft gepresenteerd, dat niet kan worden gerealiseerd met de taakstellende bijdrage van VenW, zoals die sinds maart 2003 bestuurlijk is overeengekomen met de gemeente Rotterdam en in 2006 is vastgelegd in Uitvoeringsovereenkomst Rotterdam Centraal. VenW heeft onlangs besloten het taakstellend budget te verhogen, onder de voorwaarde dat met deze verhoogde taakstellende bijdrage de OV-terminal gerealiseerd zal worden. De beschikking van VenW zal worden verleend, zodra sprake is van samenwerkingsovereenkomsten waaruit blijkt, dat er tussen de gemeente Rotterdam, ProRail en NS sprake is van overeenstemming over de realisatie van de OV-terminal, uitgaande van het verhoogde taakstellende budget van VenW. Besluitvorming hierover is in het eerste kwartaal van 2008 voorzien.
- ^t OV-terminal Stationsgebied Utrecht (Vinex/NSP): Mede als gevolg van een artikel 19 procedure (Wet Ruimtelijke Ordening) heeft de startfase van het project enige vertraging opgelopen; hierdoor is de kas 2007 achtergebleven bij de prognose en schuift ook de opleverdatum een jaar naar achteren.
- ^u Hanzelijn: Omdat de geplande projectuitgaven en de financiële middelen voor het totale aanlegprogramma per jaar niet in evenwicht waren is in de begroting 2007 door middel van een kasschuif op dit project € 65 mln toegevoegd aan het jaar 2007. Geschoond van dit effect wordt het resterende verschil van ongeveer € 7 mln. veroorzaakt door hogere uitgaven grondverwerving. De vanuit 2006 doorgeschoven grondtransacties zijn in 2007 gerealiseerd en grondtransacties gepland voor 2008 zijn al in 2007 gerealiseerd.
- ^v Nootdorpboog: Het project is in 2007 financieel afgerond en de resterende werkzaamheden zijn per 1 januari 2007 ondergebracht bij het MIT project Nazorg gereedgemaakte lijnen/haltes.
- ^w Regionet: De onderstaande beschikte projecten hebben in de opstartfase van de realisatie vertraging opgelopen:
- Halte Hemboog als gevolg van een mislukte aanbesteding
 - Krommenie Assendelft naar aanleiding van overleg tussen gemeenten, NS en ProRail met betrekking tot een aanvulling op de stationsovereenkomst waarin besloten is de halte een jaar later dan gepland te verplaatsen.
- Dit heeft geleid tot een lagere kas in 2007 en zal ook leiden tot een vertraging van de indienststellingsdata. Daarnaast was in de prognose 2007 rekening gehouden met het in 2007 indienen van een vijftal beschikkingsaanvragen en het starten van de realisatie van deze projecten. Deze projecten hebben door diverse oorzaken enige vertraging opgelopen.
- ^x HSA: Door het uitstel van de aanvangsdatum zijn het Rijk en HSA Beheer N.V. een voorlopige schadevergoeding overeengekomen. Vooruitlopend op een definitief te sluiten overeenkomst omtrent de schadevergoeding is een voorschot verleend van 10 mln.
- ^y Rijswijk-Schiedam inclusief spoorcorridor Delft: Bij het opstellen van de begroting 2007 was voor dit project uitgegaan van het in één keer betalen van het totale bedrag in 2012. Met Delft was de afspraak gemaakt dat gedurende de uitvoering, op basis van de financiële ruimte binnen de begroting, bekeken zou worden of eerder betalen op basis van werkelijke uitgaven mogelijk zou zijn. Op die manier zouden de voorfinancieringskosten voor Delft beperkt kunnen blijven. Gedurende het uitvoeringsjaar 2007 jaar bleek de ruimte binnen de begroting voldoende om de uitgaven ProRail 2007 te betalen via de begroting en was voorfinanciering door Delft niet noodzakelijk.

13.03.02 Realisatieprogramma Railwegen (goederenvervoer)

Realisatieprogramma Railwegen (goederenvervoer) (13.03.02)					
Project	uitgaven 2007 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2007	Realisatie 2007
Projecten (inter)nationaal					
Aslasten Cluster II	3	9	6 ^a	2009	2009
PAGE risicoreductie	7	0	- 7 ^b	divers	2008
Pilot Fluistertreinen	3	1	- 2 ^c	2007	2008
Projecten landsdeel West					
Spoorontsluifing NW Hoek Maasvlakte	7	9	2	2007	2007
Projecten landsdeel Zuid					
Sloelijn	24	18	- 6 ^d	2008	2009
Totaal categorie 0					
BTW	9	0	- 9		
Totaal realisatieprogramma*	53	37	- 16		

Toelichting

- ^a Aslasten Cluster II: Naar 2007 overlopende werkzaamheden (afhandeling van meer-/minderwerk) uit 2006 als gevolg van het ontbreken van overeenstemming met de aannemer en hogere kosten in verband met het niet kunnen hergebruiken van bovenbouwmaterialen terwijl dit wel was gepland, zijn de oorzaken van de hogere realisatie versus prognose.

- ^b Page Risico reductie: De technische uitwerking van de PAGE-projecten voor de 2e tranche is langzamer verlopen dan eerder was ingeschat; dit komt door de complexiteit van de materie en de vele betrokken disciplines. Het betreft relatief ingewikkelde projecten: de «makkelijke» maatregelen zijn immers al in de 1e tranche uitgevoerd. Daardoor is in het kader van de 2e tranche nog geen enkel project dusdanig uitgewerkt dat er in 2007 een beschikkingaanvraag voor kon worden ingediend. Eind 2007 heeft de ambtelijke Stuurgroep PAGE een groot aantal voorstellen van ProRail kunnen goedkeuren, waarvoor ProRail in de eerste helft van 2008 beschikkingaanvragen zal indienen; naar verwachting zal het budget daarmee uitgeput worden. In 2008 zal ook een eindrapportage voor PAGE worden opgeleverd.
- ^c Pilot Fluitertrein: De naam van dit project is veranderd in «Geluidspilot Goederenvervoer». In de beginfase van de pilot was de toestroom van projectaanvragen lager dan vooraf ingeschat waardoor ook de realisatie is achtergebleven. Inmiddels lopen er diverse projecten.
- ^d Sloelijn: Als gevolg van gevonden, niet ontplofte en dus op te ruimen explosieven, en gevonden asbest is een vertraging opgetreden bij de bouw van het kunstwerk over de A58. Een deel van de geplande uitgaven schuift derhalve door van 2007 naar 2008. De indienstelling van het project blijft gepland in 2008 echter de elektrificatie zal echter in januari 2009 plaatsvinden.

13.04 Geïntegreerde contractvormen PPS

Realisatieprogramma Railwegen (Geïntegreerde contractvormen spoor) (art 13.04)					
Project	uitgaven 2007 in € mln.			Gereed	
	Begroting	Realistie	Verschil	Begroting 2007	Realisatie 2007
Reeks Infraprovider (IP) beschikbaarheidsvergoeding (13.04)					
Reeks Infraprovider IP ondehoud (13.02)	155	146	- 9 ^a		
Totaal realisatieprogramma	155	146	- 9		

Toelichting

- ^a Opgelegde boetes voor te late oplevering Noordelijke deel, voor niet beschikbaarheid en nog niet afgehandelde meerwerkonderdelen zijn nog niet geheel betaald omdat Infraspree hier bezwaar tegen heeft aangetekend en nog mogelijkheden heeft om met nadere onderbouwingen te komen. De afhandeling van de meerwerkonderdelen zal in 2008 plaatsvinden.

13.05 Verkenningen en planstudies

Op dit onderdeel zijn de uitgaven verantwoord van een aantal door ProRail uitgevoerde verkenningen en planstudies alsmede van een aantal spoogerelateerde projecten.

13.05.02 Planstudieprogramma spoorwegen goederenvervoer

Projectomschrijving	Begroting 2007	Realisatie 2007
<i>Categorie 1</i> Projecten (inter)nationaal Aslasten cluster III	pr ou 2007	Pr 2007

Toelichting

Aslasten cluster III is vertraagd doordat de voorgenomen maatregelen binnen dit cluster opnieuw tegen het licht worden gehouden. Door gewijzigde inzichten omtrent het gebruik van het spoor (afkomstig uit LMCA) is het verstandig het nut en de toekomstvastheid van de maatregelen opnieuw te beoordelen. Dit is nog niet afgerond. Zodoende zijn er in 2007 binnen cluster III geen maatregelen uitgevoerd.

13.05.03 Verkenningen programma spoorwegen goederenvervoer

Ten aanzien van de mogelijk te starten verkenningen «railservicecentra waalhaven en maasvlakte» en «spooransluitingen 2e maasvlakte» kan gemeld worden dat in 2007 een eerste stap is gezet om beide verken-

ningen op te starten, maar dat deze (het voorstel is nu in samenhang) in 2008 worden opgestart. De verkenning «overdracht spooraansluitingen» is inmiddels afgerond. De Tweede Kamer is hierover op 4 februari per brief met kenmerk VenW/DGP-2008/21 over geïnformeerd.

Artikel 14 Regionaal, lokale infra

a. Relatie producten en beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van Regionale en lokale infrastructuur verantwoord.

De producten van dit artikel zijn gerelateerd aan de beleidsdoelstellingen en beleidsinstrumenten zoals beschreven in de begroting 2007 van Verkeer en Waterstaat (XII) bij de beleidsartikelen 32 Bereiken van optimale veiligheid in af als gevolg van mobiliteit en 34 Betrouwbare netwerken en voorspelbare reistijd/ decentrale netwerken.

b. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel budgettaire gevolgen van uitvoering (in € 1 000)					
14 Regionaal/lokale infra		Realisatie	Realisatie	Begroting	Verschil
	2005	2006	2007	2007	
Verplichtingen		76 567	297 339	320 058	- 22 719
Uitgaven	460 728	275 263	189 614	328 365	- 138 751
<i>14.1 Grote regionaal/lokale projecten</i>	<i>366 401</i>	<i>256 122</i>	<i>146 091</i>	<i>300 129</i>	<i>- 154 038</i>
14.1.1 Verkenningen					0
14.1.2 Planstudieprogramma reg/lok	478	2 983	1 831	3 476	- 1 645
14.1.3 Realisatieprogramma reg/lok	365 923	253 139	144 260	296 653	- 152 393 ¹
<i>14.2 Regionale mob. Fondsen</i>	<i>94 327</i>	<i>19 141</i>	<i>43 523</i>	<i>28 236</i>	<i>15 287</i>
14.2.1 Rijksbijdrage	11 374	19 141	43 523	28 236	15 287 ²
14.2.2 Terugsluisopbrengsten	82 953	0			0
Bijdrage aan Baten-lastendiensten		729	782		782
Restant			144 795	297 442	- 152 647
14.03 Ontvangsten		0	11	0	11

Financiële toelichting

¹ De uitgaven op dit programma zijn lager door vertragingen bij de N201, Noord-Zuidlijn en Randstadrail (zie de toelichting bij het projecten-overzicht).

² In 2007 zijn aan de begroting middelen toegevoegd van in 2006 niet uitgekeerde bedragen en zijn middelen toegevoegd voor prijscompensatie en netwerkanalyses. De hogere realisatie voor wat betreft netwerkanalyses vloeit voort uit afspraken die daarover zijn gemaakt in bestuurlijke overleggen.

14.01 Regionale/lokale projecten

14.01.02 Planstudieprogramma Regionale/Lokale infrastructuur

Regionale/lokale infra

Planstudie voor tracébesluit (IF art. 14.01.02)					
Bedrag in € mln	Raming kosten		Budget	Begroting	
	min.	max.	taakstellend	2007	2007
CATEGORIE 1 voor tracébesluit)					
Projecten landsdeel Zuid					
Maaskruisend verkeer, Maastricht	36	272		PB	2010–2012
Eindhoven BOSE	95	410	52	PB	2010–2012

PB = projectbesluit

- Nijmegen 2e Stadsbrug is overgegaan naar Realisatie. In 2007 is hiervoor verleend.
- Nieuw project in de planstudie: Trekvliettracé.

14.01.03 Realisatieprogramma Regionale/Lokale infrastructuur

Realisatieprogramma Regionale/Lokale infrastructuur (IF art. 14.01.03)					
Projectomschrijving	uitgaven 2007 in EUR mln.			Begroting	Realisatie
	Begroting	Realisatie	Verschil	2007	2007
CATEGORIE 0					
Projecten landsdeel West					
Beneluxmetro					
N201	43	31	- 12 ^a	2010	2011 ¹
Noord Zuidlijn Noord-WTC	183	106	- 77 ^b	2012	2014 ²
Randstadrail (incl. voorbereidingskosten)	65	0	- 65 ^c	2008	2008
Rijn Gouwelijn Oost	0	0	0		
Zuid tangent kernfase 2	0	0	0		
Projecten landsdeel Zuid					
Duurzaam Veilig West-Zeeuws Vlaanderen	0	0	0		
Tilburg Noordwesttangent	0	5	5 ^d	2008	2008
Overig					
Afrekening Decentralisatie (GDU)		2	2 ^e		
Reservering Randstadrail					
Experimenteerprojecten	5	0	- 5 ^f		
Totaal categorie 0	297	144	- 152		

Toelichting

^a en ¹: N201 De verwachte toegezegde versnelling van de mijlpalen ten opzichte van de begroting 2007 is aangepast en derhalve is de bijdrage aan het project lager dan ten tijde van de ontwerpbegroting was geprognosticeerd.

^b en ²: Noord-Zuidlijn Noord-WTC: Gezien op de voortgang van het project is bij Miljoenennota 2008/Najaarsnota 2007 is een gedeelte van het voor 2007 beschikbare budget doorgeschoven naar 2008. De in gebruik name van de NoordZuidlijn is vertraagd naar 2014.

- ^c RandstadRail: In 2007 is er geen bijdrage betaald omdat de geplande mijlpalen niet zijn gerealiseerd. De aansluiting op Rotterdam Centraal is verschoven naar 2009.
- ^d Tilburg NW tangent: Gezien de voortgang van het project is besloten de bijdrage van € 5 mln. reeds nu te betalen.
- ^e Afrekening Decentralisatie: Dit betreft de eindafrekening tramlijn 15 Rijswijk Ypenburg. De eindafrekening heeft pas laat kunnen plaatsvinden omdat er geen overeenstemming was over de primaire vaststelling van de kosten. Derhalve is daarvoor een extern bureau ingeschakeld.
- ^f Experimenteerfonds: In 2007 zijn geen uitgaven gedaan ten laste van het experimenteerfonds. Er zijn geen experimenten of bijzondere projecten uitgevoerd.

15 Hoofdvaarwegennet

a. Relatie producten en beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van Rijksvaarwegen verantwoord. Dit betreft de onderdelen verkeersmanagement, beheer en onderhoud, aanleg en verkenning en planstudie. De doelstellingen van het onderliggende beleid zijn terug te vinden in de begroting 2007 van Verkeer en Waterstaat (XII) en vinden hun oorsprong in de Nota Mobiliteit. Het productartikel Hoofdvaarwegennet is gerelateerd aan de volgende beleidsartikelen:

- artikel 33: het verkleinen van veiligheidsrisico's;
- artikel 34: betrouwbare netwerken en acceptabele reistijden realiseren;
- artikel 35: mainports en logistiek/het versterken van de Nederlandse Mainports en het realiseren van een efficiënt goederenvervoersysteem en luchtvaartbestel, binnen randvoorwaarden voor geluid, veiligheid, leefbaarheid en ruimtelijke ordening;
- artikel 36: een schoner, zuiniger en stiller verkeer en vervoer realiseren.

b. Tabel budgettaire gevolgen van de uitvoering

Tabel budgettaire gevolgen van uitvoering (in € 1 000)					
15. Hoofdvaarwegennet		Realisatie	Begroting	Verschil	
	2005	2006	2007	2007	2007
Verplichtingen		461 754	626 117	495 974	130 143¹
Uitgaven	574 837	479 040	585 406	536 586	48 820
<i>15.01 Verkeersmanagement</i>	<i>92 608</i>	<i>72 209</i>	<i>75 041</i>	<i>72 906</i>	<i>2 135</i>
15.01.01 Basispakket verkeersmanagement	92 608	72 209	75 041	72 906	2 135
<i>15.02 Beheer en onderhoud</i>	<i>432 545</i>	<i>296 072</i>	<i>406 940</i>	<i>327 626</i>	<i>79 314</i>
15.02.01 Basispakket B&O hoofdvaarwegen	352 787	187 541	303 654	197 693	105 961 ²
15.02.02 Servicepakket B&O hoofdvaarwegen	63 662	20 353	25 341	25 748	- 407
15.02.04 Groot variabel onderhoud	16 096	88 178	77 945	104 185	- 26 240 ³
<i>15.03 Aanleg en planstudie na tracebesluit</i>	<i>44 152</i>	<i>92 239</i>	<i>88 201</i>	<i>108 518</i>	<i>- 20 317</i>
15.03.01 Realisatieprogramma hoofdvaarwegen	44 152	89 608	85 421	86 513	- 1 092
15.03.02 Planstudieprogramma na tracebesluit		2 631	2 780	22 005	- 19 225 ⁴
<i>15.05 Verkenning en planstudies voor tracebesluit</i>	<i>5 532</i>	<i>18 520</i>	<i>15 224</i>	<i>27 536</i>	<i>- 12 312</i>
15.05.01 Verkenningen		6 371	6 284	6 179	105
15.05.02 Planstudieprogramma voor tracebesluit	5 532	12 149	8 940	21 357	- 12 417 ⁵
Van totale uitgaven:					
- Bijdrage aan baten-lastendienst		341 610	436 365	325 926	110 439
- Restant		137 430	149 041	190 660	- 41 619
Ontvangsten		9 059	9 940	12 523	- 2 583⁶

Financiële toelichting

¹ De hogere verplichtingenrealisatie is met name veroorzaakt door een intensivering van het beheer en onderhoud. Deze intensivering was noodzakelijk ter voorkoming van extra achterstalligheid bij de primaire hoofdvaarwegen: corridor Rotterdam-Duitsland, corridor Rotterdam-Antwerpen en corridor Amsterdam-Rotterdam. Verder zijn in het verslagjaar groot variabel onderhoudscontracten afgesloten ten behoeve van de Haringvliet- en Volkeraksluizen en zijn betalingsverplichtingen vastgelegd ten behoeve van de renovatie van de sluiscolken Born, Maasbracht en het Kanaal Gent-Terneuzen.

² Dit betreft een versnelling die is uitgevoerd teneinde nu en de komende jaren een evenwichtig werkpakket van (regulier en achterstallig) Beheer en Onderhoud uit te kunnen voeren op de hoofd- en overige vaarwegen en om nog meer achterstallig onderhoud te voorkomen.

³ Amsterdam Rijnkanaal/Lek:

- Bodems: Aanvullend onderzoek heeft uitgewezen dat de planning van het baggerwerk niet haalbaar was. De te baggeren locaties wijken af van de oorspronkelijke scope en plaatselijk is verontreinigde bagger aangetroffen waardoor een meer complex vergunningentraject noodzakelijk is.

De uitvoering is hierdoor fors vertraagd met onderuitputting in 2007 tot gevolg;

- Oevers: In verband met de beschikbaarheid van ligplaatsen voor de scheepvaart kunnen maximaal twee ligplaatslocaties tegelijkertijd worden aangepakt. De uitvoering zal daarom langer duren met onderuitputting tot gevolg;
- Renovatie Bernard-/Irenesluizen: Tijdens de aanbesteding is er vertraging opgetreden. In overleg met marktpartijen is tijdens de aanbesteding de uitvoeringsduur en opleverdatum aangepast met onderuitputting tot gevolg.

Rotterdam–Duitsland (baggeren en oevers):

- Oevers: Door capaciteitsproblemen en vertraging bij de aanvraag van de WVO vergunning is vertraging opgetreden. Het project blijkt bovendien goedkoper te kunnen worden uitgevoerd.
- Baggeren Boven- en Beneden Merwede: Door meevallende kwaliteit van te bergen specie, kan het project nagenoeg kosteloos worden uitgevoerd.
- Baggeren Noordzeekanaal: Door meevallende hoeveelheid en kwaliteit baggerspecie vallen de kosten voor de baggerwerkzaamheden op het Noordzeekanaal aanzienlijk lager uit dan voorzien.

⁴ De lagere kasrealisatie is veroorzaakt door vertraging bij het project Wilhelminakanaal als gevolg van de onderhandelingen over de regionale bijdragen. In november 2007 is een bestuursovereenkomst tussen het Rijk, de Provincie Noord-Brabant en de gemeente Tilburg ondertekend. De voor de uitvoering noodzakelijke voorbereidingen (o.a. aanpassing bestemmingsplannen en aanbestedingsprocedures) worden in 2008 getroffen. Bij het project Maasroute, modernisering fase 2 is bij de afronding van het Ontwerp TracéBesluit-aanvulling III een vertraging opgetreden waardoor het luchtkwaliteitonderzoek later beschikbaar is gekomen. Hierdoor konden geplande uitgaven geen doorgang vinden.

⁵ De lagere kasrealisatie kan worden toegeschreven aan het project Zuid-Willemsvaart renovatie sluisen 4, 5, en 6, welke in 2007 in uitvoering is genomen. Hierdoor worden de uitgaven niet meer verantwoord op dit onderdeel, maar op het realisatieprogramma hoofdvaarwegen.

⁶ Er zijn minder ontvangsten gerealiseerd doordat in de raming van de VBS (VerkeersBegeleidingsSysteem) ontvangsten rekening is gehouden met een niet geëffectueerde tariefverhoging. Verder zijn de investeringen in de Schelderadarketen lager, waardoor de inkomsten analoog daaraan ook minder zijn

c. Het gerealiseerde programma

15.01 Basispakket verkeersmanagement

Activiteiten rond verkeersmanagement worden uitgevoerd om een vlotter en veiliger scheepvaartverkeer op het hoofdvaarwegennet te realiseren. Bij verkeersmanagement gaat het met name om de volgende activiteiten:

- verkeersbegeleiding, bediening van objecten en vaarwegmarkering;
- monitoring en informatieverstrekking;
- vergunningverlening en handhaving;
- crisisbeheersing en preventie.

Basispakket	Prestatie indicator	Eenheid	Streef-waarde 2007	Realisatie 2007
Verkeersmanagement	De bedieningstijden van de sluisen en beweegbare bruggen voldoen aan de streefwaarden bedieningstijden beroepsvaart en de richtlijnen bedieningstijden voor de recreatievaart (BPRW 2005–2008).	% waaraan voldaan wordt aan afgesproken bedieningstijden	100%	100%
	Verkeersbegeleidingssystemen functioneren continu rond de volgende knooppunten in waterwegen: Terschelling, Nijmegen en Tiel, Wijk bij Duurstede, Schellingwoude, Dordrecht en Volkerak en Westerschelde.	% dat VBS functioneert	100%	100%

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

De bedieningstijden voldoen aan de afgesproken streefwaarden uit het BPRW en de Verkeersbegeleidingssystemen hebben continue gefunctioneerd.

Basispakket	Areaaleenheid	Omvang 1/1/ 2007	Omvang 31/12/ 2007
Verkeersmanagement	Begeleide vaarweg in km Bediende objecten	1 372,5 108	1 372,5 117

Bron: Rijkswaterstaat

15.02 Beheer en Onderhoud

15.02.01 Basispakket Beheer en onderhoud

Een absolute voorwaarde voor het optimaal gebruiken van het vaarwegenet is de betrouwbaarheid van de infrastructuur van de vaarwegen (baggeren), kunstwerken en verkeersvoorzieningen. Deze kan alleen worden gegarandeerd indien de infrastructuur preventief beheerd en onderhouden wordt. Daarnaast vindt correctief onderhoud plaats, waarbij de beheerder is geconfronteerd met onverwacht functieverlies en de gebruiker ongewild minder service is geboden (stremmingen, beperkingen). Zowel preventief als correctief onderhoud valt onder het basispakket.

	Areaal- eenheid	Waarde 1/1/2007	Waarde 31/12/2007
Beheer, onderhoud en ontwikkeling	Vaarweg (in km)	4 378	4 378

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

De realisatie bij verkeersmanagement is door de areaaltoename van het aantal bediende objecten enigszins hoger in 2007.

Voor het jaar 2007 gelden de volgende prestatieafspraken:

Basispakket	Prestatie indicator	Eenheid	Streef- waarde 2007	Realisatie 2007
Beheer en Onderhoud	De toegangsheuven zeehavens voldoen aan de normen voor het vaarwegprofiel	% van het aantal dagen.	95	91 ¹
	De ongeplande algehele stremming van de vaarweg op Hoofdtransportassen is niet meer dan het aantal dat in 2005 optrad.	Aantal uren	300	306 ²
	De ongeplande algehele stremming van de vaarweg op Hoofdvaarwegen en Overige Vaarwegen is niet meer dan het aantal dat in 2004 optrad	Aantal uren	1 000	723 ²
	De vaarwegmarkeringen op de Noordzee, havenaanloopgebieden, Westerschelde en de Waddenzee voldoen aan de IALA (International Association of Lighthouse Authorities)-normen en op de binnenwateren aan de SIGNI (Signalisation de voie de Navigation Interieur)-normen t.a.v. functionaliteit en beschikbaarheid.	%	100	99,8 ³
	De vaarwegmarkering op hoofdvaarwegen en overige vaarwegen dat voldoet aan normen, is even veel of meer dan dat in 2005.	%	85	99 ⁴
	Bij het (tijdelijk) niet voldoen aan de normen voor het vaarwegprofiel en beweegbare bruggen en sluisen worden de gebruikers binnen 24 uur geïnformeerd.	% binnen 24 uur geïnformeerd	100	93 ⁴

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

- ¹ Het beheer en onderhoud op de Vaarwegen heeft te kampen met achterstalligheid en de prestatiewaarden zijn hierop aangepast. Prioriteit is gelegd bij de Hoofdtransportassen (HTA's) en toegangsheuven van zeehavens conform de afspraken in de MidTermReview. Door de voorjaarsstormen voldeden de toegangsheuven van de zeehavens niet aan de normen voor het vaarwegprofiel. Er is toen direct actie ondernomen en per 21 juni 2007 is de EuroMaasgeul weer volledig op diepte gebracht. Echter aangezien de dagen voor 21 juni blijven meetellen voor de prestatie over geheel 2007 blijft het resultaat niet voldoen aan de afgesproken PIN (realisatie in 2007 is 91%).
- ² Het aantal ongeplande uren stremming op de Hoofdtransportassen, de Hoofdvaarwegen en Overige Vaarwegen was in zijn geheel dit jaar gering. Op de HTA's, in het bijzonder op de Zeeuwse sluisen, is de norm dit jaar met 6 uur overschreden.
- ³ De vaarwegmarkeringen op de Noordzee, de havenaanloopgebieden, de Westerschelde en de Waddenzee voldoen aan de IALA-normen en op de binnenvaart aan de SIGNI-normen. Ten aanzien van functionaliteit en beschikbaarheid van de vaarwegmarkeringen wordt aan deze harde norm voldaan.
- ⁴ Bij het tijdelijk niet voldoen aan de normen voor het vaarwegprofiel en beweegbare bruggen en sluisen worden de gebruikers binnen 24 uur geïnformeerd. RWS voldoet in 2007, ondanks een aanmerkelijke verbetering (nog) niet aan deze norm. Vaak onderneemt RWS meteen actie om opgetreden stremmingen en/of ondieptes te verhelpen. De burger is dan niet meteen geïnformeerd, maar het probleem is wel binnen 24 uur verholpen.

Basispakket Beheer en onderhoud	Areaaleenheid	Omvang	Budget 2007 in € 1 000
Begroot	Vaarweg	4 378	197 693
Realisatie	Vaarweg	4 378	303 654

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

De extra productie in 2007 bestaat uit extra regulier beheer en onderhoud, dat is aangepakt om nog meer achterstalligheid te voorkomen op de hoofdtransportassen en hoofdvaarwegen (o.a. op de corridors Rotterdam–Duitsland, Amsterdam–Rotterdam en Rotterdam–Antwerpen). Er is bovendien extra gebaggerd in twee toegangseuulen van zeehavens die sneller waren dichtgeslibd. In de periode 2007–2009 wordt achterstalligheid van natte kunstwerken door RWS uitgevoerd. In 2007 is hiervan reeds een hoeveelheid projecten ter grootte van € 20 mln. gerealiseerd. Van het totale achterstallig onderhoud NOMO Vaarwegen (aanvankelijk pas voorzien in de periode 2011–2020) is in 2007 naast de kunstwerken in diverse regio's voor € 30 mln. aan achterstallig basisonderhoud uitgevoerd.

15.02.02 Servicepakket Beheer en onderhoud

- **Overdracht Brokx-Nat**

De nog over te dragen vaarwegen in het kader van Brokx-nat zijn in beeld gebracht in een eindbalans op basis waarvan de Tweede Kamer in 2002 is geïnformeerd hoe dit proces zal worden afgerond (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 XII, nr. 17).

- **Fries-Groningse kanalen**

De Rijksbijdrage voor het onderhoud van de Fries-Groningse kanalen is vastgelegd in een convenant dat gesloten is met de provincies Friesland en Groningen. De bijdrage betreft de vaarweg Lemmer-Delfzijl alsmede het van Harinxmakanaal en het Winschoterdiep. De Rijksbijdrage is in de negentiger jaren vastgesteld op basis van een preventief onderhoudsniveau (geen achterstalligheid).

- **Amendement Gerkens**

In 2007 zijn enige beheer en onderhoudactiviteiten in het kader van de Motie Gerkens toegevoegd. De volgende onderhoudsprojecten dienden in 2007 versneld te worden gerealiseerd, hetgeen met uitzondering van de Nieuwe Merwede ook is gelukt:

- Renovatie van de Grote Kolksluis bij Zwartsluis;
- Renovatie van het betonwerk van de Beatrixsluis;
- Baggeren van de Lek tussen Vianen en Ameide;
- Baggeren van de Nieuwe Merwede: de aangepaste planning voorziet in oplevering in juni 2008. De werkzaamheden zijn inmiddels wel gestart, maar door o.a. de beperkte capaciteit bij de Slufter kon dit project niet meer in 2007 worden afgerond.

15.02.04 Groot variabel onderhoud

In het plan van aanpak voor het inlopen van achterstallig onderhoud zijn voor de Hoofdvaarwegen de volgende projecten genoemd:

Projecten	Uitvoerings- periode Begroting	Huidige planning
Amsterdam Rijnkanaal baggeren en renoveren sluizen en oevers	2005–2008	2004–2010 ¹
Amsterdam–Lemmer/IJsselmeer Baggeren IJssel	2004–2009	2004–2010 ²
Vervanging vaartuigen	2008–2010	2008–2010
Kanaal Gent–Terneuzen, baggeren en oevers	2006–2010	2006–2010
Maas: baggeren en kunstwerken	2004–2010	2004–2010/2012 ³
Noordzeekanaal baggeren	2004–2009	2004–2008
Rotterdam–België/ Zeeland: renovatie o.a. Volkeraksluizen en baggeren	2004–2010	2005–2010
Rotterdam–Duitsland: baggeren en oevers	2005–2009	2004–2009
Wrakkenberging	2009–2010	2009–2010
Natte bruggen	2004–2010	2005–2010/2014 ⁴

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting op wijzigingen:

- ¹ Amsterdam-Rijnkanaal: De huidige planning is dat het baggeren in 2010 is afgerond. De reden is dat er aanzienlijk meer gebaggerd moet worden dan tot nu toe was aangenomen. Daarnaast is de verontreiniging van diverse locaties zodanig dat er een complexer vergunningentraject nodig is. Sluizen zullen in 2009 worden opgeleverd. Tijdens nadere inspecties gedurende de uitvoering bleek de kwaliteit van de sluisdeuren van zowel de Irene-sluizen als de Bernardsluizen dermate slecht dat deze volledig vervangen in plaats van gereviseerd dienden te worden. De nieuwe planning is dat de oevers medio 2009 gereed zijn. Om gedurende de uitvoering voldoende afmeerbaarheid voor de scheepvaart beschikbaar te houden kunnen maximaal twee afmeerlocaties tegelijkertijd worden gereviseerd.
- ² Amsterdam–Lemmer/IJsselmeer: Door een gewijzigde prioriteitenstelling is het waarschijnlijk dat de renovatie werkzaamheden aan de Houtribsluizen in 2009 zullen starten en in 2010 klaar zijn.
- ³ Maas: baggeren en Kunstwerken: De uitvoering van het groot onderhoud aan de sluizen Born en Maasbracht vindt nu gelijktijdig plaats met de betreffende Maaswerken. Dit leidt er toe dat deze onderdelen in 2012 worden opgeleverd. De planning voor de overige onderdelen is ongewijzigd.
- ⁴ Natte bruggen: De verwachting is dat een deel van de geplande natte bruggen tot en met 2010, te weten de bruggen over het Amsterdam-Rijnkanaal niet in 2010 gereed kunnen zijn. Dit in verband met een onacceptabele verkeershinder voor de omgeving bij gelijktijdige uitvoering. In overleg met gemeenten wordt een plan opgesteld om het gehele pakket aan bruggen over het Amsterdam-Rijnkanaal gefaseerd aan te pakken. De verwachting is dat het gehele pakket in 2014 opgeleverd zal zijn.

15.03 Aanleg en planstudie na tracébesluit

15.03.01 Realisatieprogramma hoofdvaarwegen

Op dit hoofdproduct worden de uitgaven verantwoord die samenhangen met de realisatie van aanleg hoofdvaarweg projecten en opzichte van de begroting 2006 is bij enkele projecten sprake van mutaties.

Realisatieprogramma Vaarwegen realisatie (IF art. 15.03.01)					
Projectomschrijving	uitgaven 2007 in € mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting	Realisatie
CATEGORIE 0					
Projecten (inter)nationaal					
Vaarweg Lemmer–Delfzijl fase 1; verbetering tot klasse Va	17	13	– 4 ^a	2012	2012
Verbeteren vaargeul IJsselmeer Amsterdam–Lemmer		0	0	2010	2010
Walradarsystemen	4	1	– 3 ^a	n.v.t.	n.v.t.
Projecten landsdeel Oost					
Verruiming Twentekanalen	8	18	10 ^b	2010	2010
Vaarroute Ketelmeer (excl. EU-bijdrage)	3	1	– 2 ^a	2009	2009
Projecten landsdeel West					
Lekkanaal, verbreding kanaalzijde en uitbreiding ligplaatsen	8	2	– 6 ^d	2007	2009 ^d
Renovatie Noordzeesluizen IJmuiden	6	9	3 ^e	2007	2007
Walradar Noordzeekanaal	5	2	– 3 ^a	2008	2009 ^a
Projecten landsdeel Zuid					
Maasroute fase 1, brugverhogingen Roosteren en Echt	3	3	0	2007	2008 ¹
Maasroute fase 1, voorhavens en wachtplaatsen		0	0	2004	2004
Tweede Sluis Lith		1	1	2002	2002
Verdrag verdieping Westerschelde, incl. natuurherstel	3	1	– 2 ^a	2008	2008
Zuid-Willemsvaart; renovatie middendeel klasse II	4	12	8 ^f	2008	2008
Overig					
Kleine projecten	2	10	8	n.v.t.	n.v.t.
Maasroute 2e fase		10	10 ^g		na 2012
Zuid-Willemsvaart; vervangen sluis 4,5,6		3	3 ^h		2010
TBBV/SBV	4	1	– 3 ⁱ	n.v.t.	n.v.t.
Afronding		– 2			
Totaal categorie 0	67	85	20		
Amendement Van der Staaij/Gerrens ^j	20				
Begroting (IF 15.03.01)	87	85			

Toelichting

- ^a Bij veel wegen en vaarwegen is de planning aangepast. Deze aanpassingen van de projectramingen hebben in de Voorjaarsnota en Najaarsnota plaatsgevonden. Bij de aanpassing van de budgetten is vooral gekeken naar de oploop in de ramingen per project en zijn deze beoordeeld op de realiseerbaarheid. De herijking van kasritmes heeft niet geleid tot aanpassing van de projectmijlpalen. (Kamerstukken 31 061 A, nrs. 2 en 3 alsmede 31 290 A, nr. 2).
- ^b Verruiming Twentekanalen: Er zijn met het amendement Gerrens extra middelen ingezet om het project te versnellen (Kamerstuk St 30 800 A nr 25), waarmee op diverse locaties in Nederland lig- en auto afzetplaatsen gerealiseerd. Tevens wordt in het kader van het amendement Gerrens de verdieping van de Waal naar 2,80 m bij Overeengekomen Lage Rivierafvoer (OLR) versneld gerealiseerd.
- ^d Lekkanaal, verbreding kanaalzijde en uitbreiding ligplaatsen: de verbreding van de toegang naar de Beatrixsluis in het Lekkanaal; Dit project is vertraagd door wijziging van het bestemmingsplan in de projectomgeving en een noodzakelijke actualisering van de Milieu Effect Rapportage.
- ^e Dit project is niet opgeleverd. Er is gepoogd om dit te integreren met het planstudieproject 3e kolk Beatrixsluis. Deze laatste is echter vanwege budgettaire knelpunten vertraagd waardoor het project Lekkanaal ook vertraagd is. In 2007 is besloten om het project Lekkanaal te ontkoppelen van het project 3e kolk Beatrixsluis. Aanbesteding zal starten in 2008 en realisatie in 2009.
- ^f Zuid-Willemsvaart: renovatie middendeel klasse II. Er zijn extra middelen uitgegeven in het kader van het amendement Gerrens om het project te versnellen (Kamerstuk 30 800 A, nr. 25)
- ^g Maasroute fase 2: Er zijn extra middelen uitgegeven in het kader van het amendement Gerrens om het project te versnellen (Kamerstuk 30 800 A, nr. 25)
- ^h Zuid Willemsvaart vervangen sluiten 4, 5 en 6: Dit project is overgeboekt naar de realisatiefase. Daarop stonden geen uitgaven begroot.
- ⁱ Er zijn minder subsidies uitgegeven dan eerder was geraamd.
- ^j Dit amendement 30 800 A, nr. 25 voegt € 25 mln. toe ten behoeve van het versnellen van de omlegging Zuid-Willemsvaart, de versnelling van de verruiming van Maasroute en het versnellen van de aanleg van ligplaatsen en overige vaarwegprojecten.

Afwijkingen in de planning

¹ Brugverhogingen voor vierlaags containervaart op de Maas te Roosteren en Echt. Het traject is grotendeels gerealiseerd. In 2008 resteren nog een aantal afrondende werkzaamheden.

15.03.02/15.05.02 Planstudieprogramma hoofdvaarwegen

Planstudieprogramma hoofdvaarwegen na tracébesluit (IF artikel 15.03.02) en voor tracébesluit (IF artikel 15.05.02)		
	Gereed	
Projectomschrijving	Begroting 2007	Realisatie 2007
CATEGORIE 1 (na tracébesluit)		
Projecten landsdeel Zuid Wilhelminakanaal Tilburg	uo	2008 ^a
CATEGORIE 1 (voor tracébesluit)		
Projecten landsdeel Zuid Burgemeester Delenkanaal Oss Zuid-Willemsvaart, gedeelte Maas–Den Dungen + afbouw Den Dungen–Veghel Zuid-Willemsvaart; vervanging sluizen 4, 5 en 6	pb pr uo	pb ^b 2008 ^c uo

Toelichting

- ^a Als gevolg van onderhandelingen over de regionale bijdragen is de start van de realisatie van dit project vertraagd. In november 2007 is de Bestuursovereenkomst tussen Rijk, Provincie en gemeente Tilburg ondertekend. De voor de uitvoering noodzakelijke voorbereidingen (o.a. aanpassing bestemmingsplannen en aanbestedingsprocedures) worden in 2008 getroffen.
- ^b De planstudie Burgemeester Delenkanaal Oss is uitgevoerd door de Gemeente Oss. De besluitvorming binnen de Provincie Noord-Brabant over een eventuele provinciale bijdrage heeft langer geduurd dan verwacht. Eind 2007 is besloten dat ook de Provincie een bijdrage levert aan dit project. Op grond hiervan kan de Staatssecretaris begin 2008 een besluit nemen over de Rijksbijdrage waarna het project door de gemeente Oss in uitvoering zal worden genomen.
- ^c Bij de planstudie voor de omlegging van de Zuid-Willemsvaart is er vertraging opgetreden omdat de vaststelling van het Tracébesluit is vertraagd.

Verkenningenprogramma hoofdvaarwegen (IF artikel 15.05.01)				
Lokatie	Referentiekader	Verantwoordelijk	Gereed	
			Begroting 2007	Realisatie 2007
Landsdeel Noord				
Verdieping vaarweg Eemshaven–Noordzee	Nota Zeehavens	VenW		2008 ^a
Verkenning Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Lemmer-Delfzijl	Nota mobiliteit	VenW		2008 ^a
Landsdeel Oost				
Verkenning Sluis Eefde	Nota mobiliteit	VenW		2007
Verkenning Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen IJssel	Nota mobiliteit	VenW		2008 ^a
Landsdeel West				
Julianasluis Gouda	Nota mobiliteit	Provincie Zuid-Holland		2008 ^b
Verkenning Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Amsterdam-Lemmer	Nota mobiliteit	VenW		2007
Verkenning Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Amsterdam-Rijnkanaal	Nota mobiliteit	VenW		2008 ^a
Verbreiding Maasgeul	Nota Zeehavens	VenW		2008 ^a
Landsdeel Zuid				
Verkenning capaciteitsknelpunten bruggen Born–België	Nota mobiliteit	VenW	2007	2008 ^a
Capaciteit sluizen Oost-Westtak Maasroute	Nota mobiliteit	VenW		2008 ^a
Verkenning Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Rijn/Scheldeverbinding	Nota mobiliteit	VenW		2008 ^a

Toelichting

^a De Verkenningen naar de ligplaatscapaciteit op de corridors Lemmer–Delfzijl, IJssel, Amsterdam-Rijnkanaal en Rijn/Scheldeverbinding zijn niet afgerond in 2007 en lopen door in 2008. Hetzelfde geldt voor de Verkenningen naar de verdieping vaarweg Eemshaven–Noordzee, verbreding Maasgeul, capaciteitsknelpunten bruggen Born–België en capaciteit sluizen Oost-Westtak Maasroute.

^b De verkenning naar de Julianasluis Gouda wordt uitgevoerd door de Provincie Zuid-Holland en is nog niet aangeboden aan Verkeer en Waterstaat.

16 Megaprojecten niet-Verkeer en vervoer

a. Relatie producten en beleid

In dit jaarverslag is een onderscheid gemaakt tussen de Megaprojecten Verkeer en Vervoer en niet-Verkeer en Vervoer. Onder het artikel Megaprojecten niet-Verkeer en Vervoer vallen:

- Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR);
- Ruimte voor de Rivier;
- Maaswerken.

Het projectartikel is gerelateerd aan Beleidsartikel 35 Mainports en logistiek.

b. Tabel budgettaire gevolgen van de uitvoering

Tabel budgettaire gevolgen van uitvoering (in € 1000)					
16. Megaprojecten niet-verkeer en vervoer			Realisatie	Begroting	Verschil
			2005	2006	2007
Verplichtingen		923 593	149 527	136 484	13 043
Uitgaven	87 962	78 786	125 857	137 973	- 12 116
<i>16.01 Project Mainportontwikkeling Rotterdam</i>	<i>5 406</i>	<i>36 123</i>	<i>3 143</i>	<i>19 290</i>	<i>- 16 147</i>
16.01.01 Planstudie PMR		0	0	2 133	- 2 133 ¹
16.01.02 Realisatieprogramma PMR	5 406	36 123	3 143	17 157	- 14 014 ²
<i>16.02 Ruimte voor de Rivier</i>	<i>57 784</i>	<i>16 160</i>	<i>76 270</i>	<i>69 573</i>	<i>6 697</i>
<i>16.03 Maaswerken</i>	<i>24 772</i>	<i>26 503</i>	<i>46 444</i>	<i>49 110</i>	<i>- 2 666</i>
Van totale uitgaven:					0
- Bijdrage aan baten-lastendienst		19 910	24 430	22 073	2 357
- Restant		58 876	101 427	96 610	4 817
Ontvangsten		1 629	13 478	0	13 478³

Financiële toelichting

¹ De beschikbare gelden ten behoeve van de planstudie zijn als gevolg van de fasewijziging door middel van de tweede supplettoire begroting over 2007 (Najaarsnota) overgeboekt naar het realisatieprogramma.

² Vertraging als gevolg van veel latere parlementaire goedkeuring dan was verwacht tijdens de begrotingsvoorbereiding 2007 van het Bestuursakkoord en Uitwerkingsovereenkomsten alsmede planologische kernbeslissing voor het Project Mainportontwikkeling Rotterdam en publicatie daarvan in de Staatscourant (19 december 2006).

³ Deze ontvangsten hebben betrekking op de projecten Ruimte voor de Rivier en Maaswerken.

c. Het gerealiseerde programma

16.01 PMR

Realisatieprogramma PMR (IF artikel 16.01.02)					
Projectomschrijving	Uitgaven 2007 in € mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2007	Realisatie 2007
CATEGORIE 0					
Projecten (inter)nationaal					
Uitvoeringsorganisatie	4	2	- 2 ¹	pm	pm
750 ha	2	0	- 2 ²	2020	2021 ^a
Groene verbinding	0	0	0	2011	2011
Bestaand Rotterdams Gebied (BRG)	1	0	- 1 ³	2020	2021 ^b
Landaanwinning					
Voorfinanciering FES monitoringsprogramma	0	0	0	2007	2007
Voorfinanciering FES natuurcompensatie	11	1	- 10 ¹	pm	pm
Totaal categorie 0 realisatieprogramma	17	3			

Financiële toelichting

- ¹ Er is vertraging opgetreden als gevolg van veel latere parlementaire goedkeuring dan was verwacht tijdens de begrotingsvoorbereiding 2007 van het Bestuursakkoord en Uitwerkingsovereenkomsten alsmede planologische kernbeslissing voor het Project Mainportontwikkeling Rotterdam en publicatie daarvan in de Staatscourant (19 december 2006).
- ² Het in de begroting opgenomen bedrag ter zake van het deelproject 750 ha is niet gerealiseerd omdat het aandeel van VenW in dit deelproject reeds volledig in 2006 tot betaling is gebracht conform de toezegging van de minister aan de Tweede Kamer.
- ³ Het in de begroting opgenomen bedrag ter zake van het deelproject BRG is niet gerealiseerd omdat het verplichtingen- en het kasaandeel van VenW in dit deelproject integraal naar het ministerie van VROM als eerstverantwoordelijk vakdepartement is overgeheveld.

Afwijkingen in de planning

- ^a Deze wijziging is van technische aard, omdat ingevolge artikel 4.5 van de Uitwerkingsovereenkomst 750 ha de termijn van 15 jaar loopt vanaf de datum waarop de Eerste kamer heeft ingestemd met de herstelde PKB.
- ^b Ingevolge artikel 3.1 van de Uitwerkingsovereenkomst BRG is dit deelproject uiterlijk op 1 januari 2021 uitgevoerd.

16.02 Ruimte voor de rivier

Het vereiste veiligheidsniveau in het riviereengebied rond de Rijntakken moet uiterlijk in 2015 in overeenstemming zijn gebracht met een maatgevende afvoer van 16 000m³/s bij Lobith.
Deze doelstelling ligt op schema.

Realisatieprogramma Ruimte voor de Rivier realisatie (IF art. 16.02.02)						
						Gereed
						uitgaven 2007 in € mln.
Projectomschrijving	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2007	Realisatie 2007	
CATEGORIE 0						
Ruimte voor de Rivier 16.02.02						
Projecten (inter)nationaal						
uitvoeringskosten	43	50	7 ^a			
planstudiekosten	14	11	-3 ^b			
projectorganisatie en projectmanagement	13	15	2			
ontvangsten	0		0			
Totaal categorie 0	70	76				

Toelichting

^a De uitvoeringskosten zijn overschreden omdat er meer vastgoedaankopen zijn gedaan (meer aangeboden).

^b door de vertraagde parlementaire vaststelling van de planologische kernbeslissing voor Ruimte voor de Rivier, is ook de opstart en personele instroom van de projectdirectie Ruimte voor de Rivier alsmede de totstandkoming van de planstudies vertraagd.

16.03 Maaswerken

De doelstelling om in 2017 een beschermingsniveau te hebben van 1:250 ligt op schema. In 2007 is gestart met de realisatie van de hoogwatergeulen en verdiepingsmaatregelen. Voor de grensmaas ligt hierbij de nadruk op rivierkundige maatregelen. Conform de procedureregeling uitvoering grote projecten ontvangt de Tweede Kamer ieder jaar twee voortgangsrapportages.

Prestatieindicatoren	Zandmaas	Grensmaas
Hoogwaterbescherming	70% in 2008 / 100% in 2015	100% in 2017
Natuurontwikkeling Delfstoffen	570 ha (plus 60 ha compensatie)	Tenminste 1000 ha Tenminste 35 mln ton

Realisatieprogramma Maaswerken realisatie (IF art. 16.03.01 en 16.03.02)						
						Gereed
						uitgaven 2007 in EUR mln.
Projectomschrijving	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting	Realisatie	
CATEGORIE 0						
Projecten (inter)nationaal						
Zandmaas	48	41	-7 ^a	2017	2017	
Grensmaas	1	5	4 ^b	2022	2022	
Totaal IF 16.03.01 en IF 16.03.02	49	46				

Financiën

^a en ^b Om te zorgen voor een betere aansluiting op de masterplanning zijn er budgetten verschoven van Zandmaas naar Grensmaas. In latere jaren zal er een verschuiving in tegengestelde richting worden aangebracht. Dit heeft geen gevolgen voor de planning.

17 Megaprojecten verkeer en vervoer

a. realisatie producten en beleid

In dit jaarverslag is een onderscheid gemaakt tussen de Megaprojecten Verkeer en Vervoer en niet-Verkeer en Vervoer. Onder het artikel Megaprojecten Verkeer en Vervoer vallen:

- Westerscheldetunnel
- Betuweroute
- Hogesnelheidslijn-zuid
- Anders betalen voor mobiliteit
- Zuiderzeelijn

Het projectartikel is gerelateerd aan de volgende beleidsartikelen op hoofdstuk XII:

- artikel 32: het bereiken van een optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit;
- artikel 34: betrouwbare netwerken, voorspelbare reistijden en een goede bereikbaarheid;
- artikel 35: mainports en logistiek.

b. tabel budgettaire gevolgen van de uitvoering

Tabel budgettaire gevolgen van uitvoering (in € 1000)					
17 Megaprojecten verkeer en vervoer		Realisatie 2007	Begroting 2007	Verschil	
	2005	2006			0
Verplichtingen		315 069	213 388	135 000	78 388¹
Uitgaven	882 646	705 924	341 871	338 620	3 251
<i>17.01 Westerscheldetunnel</i>	<i>242</i>	<i>72</i>	<i>123</i>	<i>0</i>	<i>123²</i>
<i>17.02 Betuweroute</i>	<i>347 831</i>	<i>377 496</i>	<i>154 260</i>	<i>184 731</i>	<i>- 30 471³</i>
<i>17.03 Hoge snelheidslijn</i>	<i>530 227</i>	<i>318 444</i>	<i>178 436</i>	<i>128 889</i>	<i>49 547⁴</i>
<i>17.03.01 Realisatie HSL-zuid</i>	<i>523 307</i>	<i>288 461</i>	<i>166 378</i>	<i>124 884</i>	<i>41 494</i>
<i>17.03.02 Realisatie HSL-zuid spoorwegen</i>		<i>2 932</i>	<i>1 421</i>	<i>6</i>	<i>1 415</i>
<i>17.03.03 Realisatie HSL-zuid hoofdwegen</i>	<i>6 920</i>	<i>27 051</i>	<i>10 637</i>	<i>3 999</i>	<i>6 638</i>
<i>17.04 Anders betalen voor mobiliteit</i>		<i>3 414</i>	<i>7 468</i>	<i>0</i>	<i>7 468⁵</i>
<i>17.05 Zuiderzeelijn</i>	<i>4 346</i>	<i>6 498</i>	<i>1 584</i>	<i>25 000</i>	<i>- 23 416⁶</i>
Baten-lastendiensten		1 569	17 125	17 085	40
Restant			324 746	325 401	- 657
17.09 Ontvangsten		45 252	8 347	0	8 347⁴

Toelichting

¹ De mutatie in de verplichtingen is het resultaat van het in overeenstemming brengen van de verplichtingenraming met de uitvoeringsplanning

² Op 14 maart 2003 is de Westerscheldetunnel voor het publiek opengesteld. Voor de Westerscheldetunnel worden alleen nog uitgaven verricht voor de afhandeling van schadeclaims.

³ De lagere realisatie is het gevolg van de vertraging in de oplevering van de Tunnel Technische Installaties.

⁴ De budgetten zijn in de Voorjaarsnota aangepast (Kamerstuk 31 061 A, nr. 2). Ofschoon er meer is uitgegeven en ontvangen dan was geraamd in de begroting, is er door vertragingen minder uitgegeven en ontvangen dan was geraamd in de Voorjaarsnota. In het kader van de procedure-regeling grote projecten is de Tweede Kamer geïnformeerd over de financiële en inhoudelijke consequenties van o.a. deze vertraging. Recentelijk is de 22e Voortgangsrapportage (22 026, nr. 280) aan de Tweede Kamer gezonden.

⁵ In de begroting 2007 was oorspronkelijk geen raming opgenomen voor Anders betalen voor Mobiliteit (ABvM). Door de politieke belangstelling is vanaf 2006 het projectteam ABvM ingesteld. De uitgaven hebben hierop betrekking.

⁶ Afgezien van personele kosten en enkele onderzoeken zijn in 2007 geen verdere kosten gemaakt voor Zuiderzeelijn. Dit heeft rechtstreeks te maken met de onzekerheid omtrent de verdere gang van zaken en de besluitvorming over de Zuiderzeelijn.

c. Het actuele programma

Voor een nadere toelichting bij deze projecten wordt tevens verwezen naar de reguliere voortgangsrapportages die in het kader van de procedure Grote Projecten aan de Kamer wordt gezonden.

17.02 Betuweroute

Realisatieprogramma Betuwelijn realisatie (IF art. 17.02)					
uitgaven 2007 in € mln.					Gereed
Projectomschrijving	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting	Realisatie
CATEGORIE 0					
Reguliere SVVmiddelen	150	154	4	2006	
Privaat	4		-4		
Financiering Pro Rail	31		-31		
Totaal categorie 0	185	154	31¹		

Toelichting

¹ de lagere realisatie is het gevolg van de vertraging in de oplevering van de Tunnel Technische Installaties.

17.03 Hogesnelheidslijn

uitgaven 2007 in € mln.						Gereed
Projectomschrijving	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting	Realisatie	
CATEGORIE 0						
HSL Zuid (17.03.01)	125	166	41	2006/2007		
regulier SVVmiddelen	124		-124			
FESregulier			0			
privaat	1		-1			
EU-ontvangsten			0			
Ontvangsten derden			0			
risicoreserve			0			
HSL-Zuid spoorwegen (17.03.02)		1	1			
HSL-Zuid hoofdwegen (17.03.03)	4	11	7			
Totaal categorie 0	129	178	50¹			

Toelichting

¹ In het kader van de grote projecten procedure is en wordt de kamer steeds uitgebreid geïnformeerd over de financiële en inhoudelijke consequenties van deze vertraging. Voor een specifieke toelichting wordt dan ook verwezen naar de aan de Tweede Kamer verzonden kamerstukken 22 026 de nummers 259, 260 en 262., waarin is ingegaan op de ingebruikname van de HSL-Zuid, welke is opgeschort vanwege de vertraging van de installatie van het beveiligingssysteem.

18 Overige uitgaven

Relatie producten en beleid

Artikel 18 bevat een aantal uiteenlopende onderwerpen. Bij elk onderdeel zal het verband met het artikel uit de begroting van Hoofdstuk XII worden vermeld. Vanaf 2005 worden de kosten voor bodemsanering (18.02) toegerekend aan de projecten waar zich bodemverontreiniging voordoet. Met de aan Railinfrabeheer (18.05) verstrekte lening worden middelen beschikbaar gesteld om de doelstellingen die betrekking hebben op het onderhoud van het spoor, zoals beschreven in artikel 34 Betrouwbare netwerken en voorspelbare reistijden van de begroting van V&W (Hoofdstuk XII), uit te voeren.

Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel budgettaire gevolgen van uitvoering (in € 1 000.)					
18 Overige uitgaven		Realisatie 2007		Begroting 2007	
	2005	2006	2007	2007	
Verplichtingen		44 082	43 713	45 318	- 1 605
Uitgaven	117 116	75 688	42 934	49 075	- 6 141
<i>18.01 Saldo van de afgesloten rekeningen</i>			0		0
<i>18.02 Bodemsanering</i>			0		0
<i>18.03 Intermodaal vervoer</i>	2 042	423	0	5 395	- 5 395 ¹
<i>18.04 Gebiedsgerichte aanpak (Noordvleugel)</i>	301	1 012	1 853	1 020	833
<i>18.05 Railinfrabeheer</i>	109 946	68 397	35 089	36 768	- 1 679
<i>18.07 Mobiliteitsonafhankelijke kennis en expertise</i>	4 827	5 856	5 992	5 892	100
<i>18.07.01 Nationale basisinformatievoorziening en ov. Uitgaven</i>	4 827	5 856	5 992	5 360	632
<i>18.07.02 Subsidies</i>				532	- 532
Apparaatsuitgaven		44			0
Baten-lastendiensten		5 856	5 992	5 865	127
Ontvangsten	108 261	68 397	35 323	36 768	- 1 445
18.10 Saldo van de afgesloten rekeningen	0	231 178	469 655	0	469 655²
Ontvangsten		231 178			

Financiële toelichting

¹ Met betrekking tot de Subsidieregeling Openbare Inlandterminals (SOIT) zijn alle projecten in beschikkingen juridisch en budgettair vastgelegd. De afwikkeling van de gehonoreerde projecten zal afhankelijk van planning en uitvoering naar verwachting doorlopen tot 2009. Een deel van het planstudiebudget was verder gereserveerd voor uitbreiding Rail Service Centra, maar er is vertraging ontstaan doordat de diverse partijen die hierbij betrokken zijn nog geen overeenstemming hebben bereikt over deze uitbreiding.

² Dit betreft het saldo van de afgesloten rekeningen (een saldo van lagere uitgaven en ontvangsten). Dit bedrag is in 2007 geheel toegevoegd aan de ontvangstenkant van artikel 18.10.

18.03 Intermodaal vervoer

Realisatieprogramma Intermodaal vervoer (art 18.03)						
Project	uitgaven 2006 in € mln.			Gereed		
Beschrijving	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2007	Realisatie 2007	
Regionale terminals	2	0	- 2 ¹	divers	divers	
Totaal categorie 0	2	0	- 2			
Ruimte voor planstudies	3	0	- 3 ¹			
Totaal realisatieprogramma	5	0	- 5			

Toelichting

¹ Voor de toelichting bij de afwijkingen wordt verwezen naar de Financiële toelichting onder de tabel Budgettaire gevolgen van uitvoering.

19 Bijdragen t.l.v. andere begrotingen van het Rijk

a. Relatie producten en beleid

19.09 Bijdragen ten laste van de begroting van VenW

Op dit artikel worden de ontvangen bijdragen verantwoord, die ten laste van de begroting van Verkeer en Waterstaat komen. Het productartikel is gerelateerd aan beleidsartikel 39 Bijdragen aan het Infrastructuurfonds.

19.10 Bijdragen ten laste van het Fonds Economische Structuurversterking

Op dit artikel wordt de bijdrage ten laste van het Fonds Economische Structuurversterking (FES) verantwoord. Dit begrotingsartikel is technisch van aard.

b. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in € 1000)			
Beleidssterrein	Realisatie	Begroting	Verschil
Ontvangsten	6 485 308	6 866 424	- 381 116
19.09 Bijdragen t.l.v. de begroting van V&W	5 041 955	4 695 319	346 636
19.10 Bijdragen van het Fes	1 443 353	2 171 105	- 727 752 ¹

Toelichting

¹ De lagere ontvangst op artikel 19.10 is met name veroorzaakt doordat mede naar aanleiding van het advies van de studiegroep Begrotingsruimte het kabinet heeft besloten de FES-brug af te schaffen. Enerzijds omdat dit ongewenst weglek van middelen voor economische structuurvaststelling betreft die niet meer past bij een vaste voeding van het fonds, anderzijds omdat het veelal structurele financiering betreft waarvoor het FES niet bedoeld is. Vanwege dit laatste punt is eveneens de reeks fileplan FES-bijdrage ZSM afgeschaft. Deze middelen worden nu via artikel 39 van hoofdstuk XII en artikel 19.09 IF aan de Infrastructuurbegroting toegevoegd.

BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF

Rechtmatigheid

Met ingang van het verslagjaar 2006 is afgesproken dat in de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt gerapporteerd over de rechtmatigheid in termen van fouten en onzekerheden. Hiervoor gelden kwantitatieve rapportagegrenzen op artikel- en op totaalniveau. De financiële verantwoording over 2007 van het Infrastructuurfonds bevat geen rechtmatigheidsfouten dan wel -onzekerheden die deze grenzen overschrijden. Dit beeld is bevestigd door de controle van de financiële verantwoording door de Departementale Auditdienst.

Totstandkoming beleidsinformatie

In het departementaal jaarverslag van Verkeer en Waterstaat wordt gerapporteerd over de totstandkoming van de beleidsinformatie. Het departementaal jaarverslag rapporteert over de beleidsdoelstellingen van VenW (de beleidsartikelen). Het verslag Infrastructuurfonds rapporteert over de uitvoering van producten die voortvloeien uit de beleidsagenda op het gebied van de infrastructuur (de productartikelen). In het verslag Infrastructuurfonds wordt de relatie aangegeven tussen de producten van het Infrastructuurfonds en de beleidsdoelstellingen van VenW (zoals opgenomen in het departementaal jaarverslag van VenW).

DEEL C. DE JAARREKENING

Verantwoordingsstaat 2007 van het Infrastructuurfonds

Bedragen in € 1000										
Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting			Realisatie 1			Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting		
		(1)	(2)	(3)=(2)-(1)	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen
TOTAAL		7 094 434	7 038 311	7 038 311	6 330 459	7 114 002	- 763 975	75 691		
11	Hoofdwatersystemen	386 118	530 791	1 293	551 248	5 287	165 130	3 994		
12	Hoofdwegennet	2 408 646	2 785 041	40 403	2 343 084	55 987	-65 562	15 584		
13	Spoorwegen	2 066 087	2 387 983	80 900	1 813 743	30 666	-252 344	-50 234		
	Regionale, lokale infrastructuurprojecten	320 058	328 365	0	297 339	11	-22 719	11		
15	Hoofdvaaanwegennet	495 974	536 586	12 523	626 117	9 940	130 143	-2 583		
	Megaprojecten niet Verkeer en Vervoer	136 484	137 973	0	149 527	13 478	13 043	13 478		
17	Megaprojecten Verkeer en Vervoer	135 000	338 620	0	213 388	8 347	78 388	8 347		
18	Ov. uitgaven en ontvangsten	45 318	49 075	36 768	43 713	504 978	-1 605	468 210		
19	Bijdrage andere begrotingen Rijk			6 866 424		6 485 308		-381 116		

¹ De gerealiseerde bedragen zijn steeds naar boven afgerond € 1000).

Mij bekend,

De minister van Verkeer en Waterstaat,

8.3 Saldibalans per 31 december 2007 van het Infrastructuurfonds en de bij die saldibalans behorende toelichting

Activa:	
Begrotingsuitgaven	€ 6 330 459 344,40
Extra-comptabele vorderingen	- 44 974 772,90
Deelnemingen	- 159 875 354,00
Leningen u/g	- 709 000 000,00
Voorschotten	- 2 099 182 957,02
Tegenrekening leningen o/g	- 708 999 999,54
Tegenrekening openstaande verplichtingen	- 16 676 393 557,69
Tegenrekening garantieverplichtingen	- 1 205 038 860,33
Sluitrekening met VenW (XII)	- 783 541 345,03
Totaal-activa	€ 28 717 466 190,91
Passiva:	
Begrotingsontvangsten	€ 7 114 000 689,43
Leningen o/g	- 708 999 999,54
Openstaande verplichtingen	- 16 676 393 557,69
Openstaande garantieverplichtingen	- 1 205 038 860,33
Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	- 44 974 772,90
Tegenrekening deelnemingen	- 159 875 354,00
Tegenrekening leningen u/g	- 709 000 000,00
Tegenrekening voorschotten	- 2 099 182 957,02
Totaal-passiva	€ 28 717 466 190,91

8.3.1 Inleiding

Samenstelling

Als een minister meer dan één begroting beheert, in dit geval Verkeer en Waterstaat (XII) en het Infrastructuurfonds, wordt per begroting een saldibalans opgesteld. Daarom zijn twee overzichten opgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van de in de begrotingsadministratie van het SAP vastgelegde gegevensstructuur, waarin voor iedere begroting afzonderlijk een hoofdstuknummer is opgenomen. Posten die niet zonder meer toewijsbaar zijn aan een bepaalde begroting, zijn opgenomen in de saldibalans van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII).

Daarmee is de saldibalans volgens het gestelde in de RDB samengesteld. Uitzonderingen daarop zijn de leningen en de openstaande garantieverplichtingen.

Hoewel deze een onderdeel vormen van de extra-comptabele vorderingen en schulden, respectievelijk de openstaande verplichtingen, zijn deze omwille van de inzichtelijkheid, afzonderlijk gepresenteerd.

8.3.2 Activa

8.3.2.1 Begrotingsuitgaven € 6 330 459 344,40

Grondslag

De begrotingsuitgaven van het Infrastructuurfonds sluiten aan op de Rekening.

Ze zijn artikelsgewijs verdeeld in kolom 2 (realisatie) van de Rekening van het fonds welke Rekening als verantwoordingsstaat bij de financiële verantwoording behoort.

De cijfers

De openstaande aantallen en totaalbedragen van de extra-comptabele vorderingen zijn in tabel 1 gespecificeerd. Daarnaast is een meerjarig perspectief gegeven door de jaren 2005 en 2006 te vermelden.

Tabel 1: Extra-comptabele vorderingen (bedragen x € 1 000)						
Openstaand	2007		2006		2005	
	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag
posten ≤ 1 jaar	45	39 199	50	25 181	1 670	14 222
posten > 1 jaar	60	5 776	65	2 595	1 105	11 659
Totaal	105	44 975	115	27 776	2 775	25 881

Slechts een viertal vorderingen is vermeldenswaardig.

Op Infrasppeed B.V. voor de overeengekomen compensatie van kosten Hogesnelheidslijn-Zuid (ruim € 22 mln.), op de gemeente Utrecht (circa € 8 mln.) voor de integratie Leidsche Rijn-rijksweg A2, op de gemeente Wierden (ruim € 2 mln.) voor het aanbrengen van geluidschermen langs rijksweg A35 en tot slot op de provincie Zuid-Holland (€ 2 mln.) voor conditioneringskosten deelgebied Bleiswijk.

8.3.2.3 Deelnemingen

€ 159 875 354,00

Grondslag

De verworven aandelen door de Staat der Nederlanden in privaatrechtelijke ondernemingen en nationale instellingen zijn, conform de RDB, tegen de oorspronkelijke aankooprijks extra-comptabel vastgelegd.

De cijfers

Tabel 2 geeft de deelnemingen weer per privaatrechtelijke onderneming of nationale instelling.

Tabel 2: Deelnemingen (x € 1 000)	
Naam	Bedrag
Railinfratruster B.V.	159 875
Totaal	159 875

Toelichting

Ten opzichte van de saldbalans over het jaar 2006 heeft zich geen wijziging voorgedaan. In 2006 nam het aandelenbezit in Railinfratruster B.V. toe door de aankoop van één aandeel met een nominale waarde van € 450. Daarop is voor circa € 60 mln. aan agio betaald. Het bedrag aan agio is destijds door Railinfratruster B.V. aangewend ter aflossing van uitstaande leningen.

Grondslag

De door VenW verstrekte geldleningen (niet zijnde voorschotten) zijn afzonderlijk weergegeven. Deze leningen zijn, gezien het specifieke karakter, zowel op korte termijn opeisbare vorderingen, als op lange termijn opeisbare vorderingen beschouwd.

De cijfers

Tabel 3 geeft de openstaande bedragen van de verstrekte geldleningen per geldnemer weer.

Tabel 3: Leningen u/g (x € 1 000)	
Naam	Bedrag
ProRail B.V.	709 000
Totaal	709 000

Toelichting

Tussen het ministerie van Financiën, ProRail en VenW zijn in 2001 en 2002 twee convenanten gesloten ter grootte van € 483 mln. en € 323 mln. voor de financiering van investeringen. Daar het ministerie van Financiën voornemens is tot het afkopen van de bestaande leningen bij banken, is het aantrekken van de benodigde middelen bij derden niet wenselijk.

Zodoende heeft VenW in 2001 een lening ontvangen ter grootte van € 483 mln. die per gelijke datum aan ProRail is verstrekt.

In 2002 is een lening ter grootte van € 323 mln. ontvangen die eveneens per gelijke datum aan ProRail is verstrekt. De convenanten worden geacht te zijn beëindigd als de laatste betaling van rente en aflossing voor de betreffende leningen heeft plaatsgehad.

Op laatstgenoemde lening heeft ProRail in 2005 € 65 mln. vervroegd afgelost in het kader van de schuldreductie. Daarnaast is in dat kader in 2006, van het ontvangen agio ad. circa € 60 mln. (vermeld bij de balanspost Deelnemingen), circa € 35 mln. gebruikt om vervroegd af te lossen. Als gevolg van een door het ministerie van Financiën toegepaste marktcorrectie is de netto schuldreductie € 3 mln. lager, zodat op de lening in 2006 destijds € 32 mln. is afgelost.

8.3.2.5 Voorschotten

€ 2 099 182 957,02

Grondslag

De voorschotten betreffen betalingen waarvan nog niet is vastgesteld dat aan alle relevante voorwaarden is voldaan en gaat met name om subsidies en bijdragen.

De cijfers

Tabel 4 geeft inzage in de aantallen en totaalbedragen van de openstaande voorschotten die in het dienstjaar 2007 en in voorgaande jaren zijn verstrekt en verdeelt in posten die korter dan een jaar openstaan en posten die langer dan een jaar openstaan.

Tabel 4: Voorschotten (bedragen x € 1 000)						
Openstaand	2007		2006		2005	
	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag
posten ≤ 1 jaar	100	877 815	150	848 498	115	920 928
posten > 1 jaar	285	1 221 368	425	888 380	270	997 232
Totaal	385	2 099 183	575	1 736 878	385	1 918 160

Tabel 5 verstrekt informatie over de in 2007 afgerekende voorschotten.

Tabel 5: Afgerekende voorschotten (x € 1 000)	
Stand per 1 januari 2007	1 736 878
In 2007 vastgelegde voorschotten	2 621 967
	<hr/>
	4 358 845
In 2007 afgerekende voorschotten	- 2 259 662
	<hr/>
Openstaand per 31 december 2007	2 099 183

Toelichting

In het kader van onder andere het Bereikbaarheids Offensief Randstad (BOR) is een pakket van maatregelen getroffen welke zijn gericht op de verbetering van de bereikbaarheid in het algemeen en de randstad in het bijzonder. Daartoe zijn aan kaderwetgebieden vanaf 2000 subsidies verstrekt voor een gezamenlijk bedrag van ruim € 705 mln., zoals aan het Stadsgewest Haaglanden (ruim € 153 mln.), het Regionaal Orgaan Amsterdam (ROA) (circa € 151 mln.), de Stadsregio Rotterdam (ruim € 150 mln.), het Bestuur regio Utrecht (ruim € 113 mln.), diverse provincies (€ 80 mln.), de regio Twente (€ 25 mln.), het samenwerkingsverband KAN (circa € 24 mln.) en de regio Eindhoven (circa € 9 mln.). Deze subsidies worden grotendeels aan openbaar vervoerprojecten besteed en moeten voldoen aan de door de regionale partijen vastgestelde criteria die worden gebruikt bij de prioriteitenstelling. Afwikkeling wordt uiterlijk in 2011 verwacht.

Bij ProRail en een aantal gemeenten zijn diverse projecten, zoals opgenomen in het MIT/SNIP-projectenboek, gefinancierd. In dit kader is voor een gezamenlijk bedrag van circa € 506 mln. aan voorschotten verstrekt, zoals voor het traject Hanzelijn (circa € 62 mln.), het traject Vleuten-Geldermalsen (circa € 59 mln.), de spoorzone Delft (€ 41 mln.), de randweg Zaanstad (ruim € 35 mln.), een fiets- en voetgangerstunnel te Tilburg (circa € 28 mln.), het AKI-plan (ruim € 22 mln.), het project Sloelijn (ruim € 17 mln.), het traject Loenen-Maarssen (€ 16 mln.), het traject Maarssen-Utrecht (circa € 15 mln.), opheffen van het knelpunt Larenseweg (circa € 15 mln.), de randweg Den-Bosch-Vught (ruim € 14 mln.), het Aslasten cluster II (circa € 10 mln.), de Stamlijn Noordwesthoek Maasvlakte (circa € 9 mln.), de onderdoorgang Vaillantlaan (€ 8 mln.) en de pilot Fluistertrein (circa € 7 mln.). Deze voorschotten worden naar verwachting in 2008 afgerekend.

Daarnaast is aan ProRail voor circa € 37 mln. aan voorschotten verstrekt voor de verrekening van een vergoeding omtrent het beheer van het landelijk railnet welke naar verwachting in 2008 worden afgewikkeld. Tot slot zijn ook voor een gezamenlijk bedrag van circa € 7 mln. aan ProRail voorschotten verstrekt voor het monitoringssysteem verkeersleiding.

In het kader van de Subsidieregeling Openbare Inland Terminal (SOIT) zijn voorschotten verstrekt (€ 2 mln.) voor investeringen in de infrastructuur voor het intermodaal vervoer welke naar verwachting in 2008 worden afgewikkeld.

De hoogte van het bedrag aan voorschotten wordt mede bepaald doordat bij het directoraat-generaal Rijkswaterstaat, waaronder negentien diensten ressorteren, een groot aantal voorschotten van geringe omvang uitstaat.

Zo worden voor het project Betuweroute per kwartaal voorschotten verstrekt aan ProRail. Per 31 december 2007 stond nog voor een bedrag van circa € 553 mln. open. De afwikkeling vindt in 2008 plaats.

Daarnaast is op het gebied van de droge infrastructuur een aantal posten vermeldenswaardig, zoals aan de gemeente Den Haag (ruim € 23 mln.) voor de Hubertustunnel, aan de gemeente Amsterdam (ruim € 6 mln.) voor het project Verlegde Noordzeeweg, aan de provincie Friesland (circa € 5 mln.) voor de Staande Mastroute als onderdeel van de verdubbeling N31, aan de provincie Zuid-Holland (€ 4 mln.) voor de verbreding van de Landscheidingsweg te Wassenaar en Den Haag en aan Eneco Energie (circa € 3 mln.) voor het verleggen van kabels en leidingen bij onder andere rijksweg A2 ter hoogte van gemeente Breukelen en knooppunt Holendrecht–Maarssen. In het kader van de verbetering van regionale en lokale infrastructuur is een subsidie verstrekt aan de gemeente Tilburg (€ 5 mln.) voor het project Noord-west-tangent.

Onder de hoofdproducten Waterkeren en -beheren zijn diverse projecten opgenomen zoals rivierverruimingsmaatregelen, het hoogwaterbeschermingsprogramma, het project Zwakke Schakels Kust en het Deltaplan Grote Rivieren.

Voor eerstgenoemde projecten zijn diverse bijdragen verstrekt, zoals in 2003 aan de gemeente Nijmegen (circa € 91 mln.) voor het project De Waalsprong dat naar verwachting in 2015 wordt afgewikkeld. Voor het hoogwaterbeschermingsprogramma aan het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (circa € 28 mln.) voor onder meer de projecten Zuiderdijk-Drechterland (ruim € 14 mln.), de Hondsbossche Zeewering (circa € 6 mln.) en Andijk en Petten (€ 4 mln.), aan het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (circa € 20 mln.) voor het project Nederlek en Krimpenerwaard, aan het Waterschap Rivierenland voor de verbetering Waalkade Nijmegen (circa € 5 mln.) en aan het Wetterskip Fryslân (circa € 3 mln.) voor de waterkering Terschelling-Harlingen. Tot slot is voor het project Zwakke Schakels Kust een aantal subsidies verstrekt voor een gezamenlijk bedrag van ruim € 24 mln. zoals aan het Hoogheemraadschap Rijnland voor het project Noordwijk (ruim € 13 mln.) en het waterschap Hollandse Delta (ruim € 6 mln.) voor de projecten Voorne en Flaauwe Werk.

In het kader van het Deltaplan Grote Rivieren, waarvan de versnelling van de rivierdijkversterkingen een onderdeel vormt, zijn eveneens diverse voorschotten verstrekt. Een tweetal is vermeldenswaardig zoals aan het Waterschap Rivierenland (ruim € 11 mln.) voor dijkversterkingen voor

onder meer de locaties Papendrecht-oost en Sliedrecht-west en aan het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (ruim € 4 mln.) voor onder meer de locatie Noord-Molendijk.

Ook noemenswaardig zijn de verstrekte voorschotten aan SenterNovem (ruim € 15 mln.) voor de regeling eenmalige uitkering baggerwerkzaamheden bebouwd gebied (Subbied), aan de provincie Zeeland (ruim € 8 mln.) welk in 1999 is verstrekt voor natuurcompensatie Westerschelde, de provincie Overijssel (ruim € 3 mln.) voor bodemsanering project Olst-Wijhe en aan de provincie Zuid-Holland (ruim € 2 mln.) voor het project Haringvliet De Kier.

8.3.2.6 Tegenrekeningen € 18 590 432 417,56

Grondslag

Voor de extra-comptabele rekeningen aan de passiva-zijde worden uit het oogpunt van het evenwichtsverband verscheidene tegenrekeningen gebruikt.
Deze tegenrekeningen hoeven geen nadere toelichting.

8.3.2.7 Sluitrekening met VenW (XII) € 783 541 345,03

Grondslag

Deze rekening dient als sluitrekening met de saldibalans, behorend tot de begroting van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII), omdat géén gescheiden administratie wordt gevoerd voor deze begroting.

8.3.3 Passiva

8.3.3.1 Begrotingsontvangsten € 7 114 000 689,43

Grondslag

De begrotingsontvangsten van het Infrastructuurfonds sluiten aan op de Rekening. Deze zijn artikelsgewijs verdeeld in kolom 2 (realisatie) van de Rekening van het fonds welke Rekening als verantwoordingsstaat bij de financiële verantwoording behoort.

8.3.3.2 Leningen o/g € 708 999 999,54

Grondslag

Zoals reeds vermeld bij de leningen u/g zijn ook de door VenW opgenomen geldleningen afzonderlijk als extra-comptabele schuld weergegeven.

De cijfers

Tabel 6 geeft de openstaande schulden per geldgever weer.

Tabel 6: Leningen o/g (x € 1 000)	
Naam	Bedrag
Ministerie van Financiën	709 000
Totaal	709 000

Toelichting

Onder deze balanspost is een tweetal leningen bij het ministerie van Financiën opgenomen. Ten eerste zijn, zoals vermeldt bij de balanspost Leningen u/g, tussen het ministerie van Financiën, ProRail en VenW in 2001 en 2002 twee convenanten gesloten inzake de financiering van investeringen.

Zodoende is in 2001 een lening opgenomen in vier tranches voor een gezamenlijk bedrag van € 483 mln., in 2002, eveneens in vier tranches, een lening van € 323 mln., tezamen € 806 mln. Op laatstgenoemde lening heeft ProRail in 2005 € 65 mln. vervroegd afgelost in het kader van de schuldreductie. In dat kader is in 2006, van het ontvangen agio ad. circa € 60 mln. (vermeld bij de balanspost Deelnemingen), circa € 35 mln. gebruikt om vervroegd af te lossen. Echter als gevolg van een door het ministerie van Financiën toegepaste marktcorrectie is de netto schuldreductie € 3 mln. lager, zodat op de lening in 2006 € 32 mln. is afgelost. Het saldo is conform de saldobestemming per 31 december 2007, welke met een brief (kenmerk BZ 2008-00053 M van 1 februari 2008) aan VenW kenbaar is gemaakt.

8.3.3.3 Openstaande verplichtingen € 16 676 393 557,69

Grondslag

Het saldo openstaande verplichtingen per 31 december 2007 is opgebouwd uit de in het dienstjaar 2007 aangegane verplichtingen, en de in voorgaande jaren aangegane en nu nog lopende verplichtingen, welke niet tot een kaseffect in het dienstjaar 2007 hebben geleid.

De cijfers

Tabel 7 geeft de samenstelling van de openstaande betalingsverplichtingen binnen en buiten begrotingsverband weer.

Tabel 7: Openstaande verplichtingen (x € 1 000)	
Stand per 1 januari 2007	16 957 072
Aangegaan in 2007	6 049 781
	23 006 853
Tot betaling gekomen in 2007	- 6 330 459
	16 676 394
Openstaand per 31 december 2007	16 676 394

8.3.3.4 Openstaande garantieverplichtingen € 1 205 038 860,33

Grondslag

In situaties waarbij geen bijdrage wordt verleend voor ondersteuning van op zichzelf wel wenselijk geachte activiteiten, verleent het ministerie garanties aan instellingen of particulieren. Met deze staatsgarantie achter zich, zijn deze in staat leningen af te sluiten en kunnen bepaalde zaken worden gefinancierd.

Toelichting

Drie wijzigingen ten opzichte van de saldbalans 2006 zijn vermeldenswaardig. Zo is een garantie aan Vitens, voorheen de N.V. Flevolandse Drinkwater Maatschappij (FDM), ad. € 1,5 mln. per 14 juli 2007 komen te vervallen. Dit omdat per gelijke datum een tweetal daaraan gerelateerde leningen bij de stichtingen Bedrijfs Pensioenfonds Metaalnijverheid en Notarieel Pensioenfonds zijn afgelost. Ook is een tweetal garanties aan ProRail, met een gezamenlijk bedrag van € 122 mln., in 2007 vervallen omdat de garantietermijn is verstreken.

Het saldo van de garantieverplichtingen per 31 december 2007 heeft betrekking op 24 toezeggingen, waarvan de grootte varieert van € 4 mln. tot met € 522 mln.

De te betalen rente op deze toezeggingen varieert van 3% tot ruim 6%.

Tabel 8 geeft de samenstelling van het uiteindelijke risico weer, op grond van de uitstaande garantieverplichtingen per 31 december 2007.

Tabel 8: Garantieverplichtingen (x € 1 000)	
Stand per 1 januari 2007	1 328 854
Nieuw verstrekt in 2007	0
	1 328 854
Afname van het risico in 2007	- 123 815
	1 205 039

8.3.3.5 Tegenrekeningen

€ 3 013 033 083,92

Grondslag

Voor extra-comptabele rekeningen aan de activa-zijde worden uit het oogpunt van het evenwichtsverband verscheidene tegenrekeningen gebruikt, zoals de tegenrekeningen extra-comptabele vorderingen, deelname, leningen u/g en voorschotten. Deze tegenrekeningen hoeven geen nadere toelichting.

AFKORTINGENLIJST

A.

AGB	=	Agentschapsbijdrage
ABvM	=	Anders betalen voor mobiliteit
ATB	=	Automatische treinbeïnvloeding

B.

B&W	=	Burgemeester en Wethouders
BOR	=	Bereikbaarheidsoffensief Randstad
BPRW	=	Beheerplan voor de Rijkswateren
BRG	=	Bestaand Rotterdams Gebied
BTW	=	Belasting Toegevoegde Waarde

C.

CAU	=	Corridor Amsterdam Utrecht
CW	=	Comptabiliteitswet

D.

DAD	=	Departementale Audit Dienst
DB	=	Decibel
DBFM	=	Design-Build-Finance-Maintenance
DGTL	=	Directoraat Generaal Transport en Luchtvaart
DGP	=	Directoraat Generaal Personenvervoer
DGW	=	Directoraat Generaal Water

E.

EAT	=	Engineering, Administratie en Toezicht
EBIT	=	Energiebesparing in Transport
ERTMS	=	European Rail Traffic Management System
EZ	=	Ministerie van Economische Zaken

F.

FES	=	Fonds Economische Structuurversterking
-----	---	--

G.

GDU	=	Gebundelde Doeluitkering
-----	---	--------------------------

H.

HSA	=	High Speed Alliance
HSL	=	Hogesnelheidslijn
HTA	=	Hoofdtransportas

I.

IBO	=	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IIVR	=	Integrale Inrichting Veluwe Randmeer
IP	=	Infraprovider
IPG	=	Innovatieprogramma Geluid
IPL	=	Innovatieprogramma Luchtkwaliteit
IPCC	=	Intergovernmental Panel on Climate Change
IPZ	=	Investeringspremie Zeescheepvaart
IVM	=	Integrale Verkenningen Maas
IVW	=	Inspectie Verkeer en Waterstaat

K.	
KRW	= (Europese) Kaderrichtlijn Water
L.	
LCC	= Life Cycle Costs
LMCA	= Landelijke Markt en Capaciteits Analyse
LNV	= Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LVNL	= Lucht Verkeersleiding Nederland
M.	
MER	= Milieu Effect Rapportage
MIRT	= Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MNP	= Milieu en Natuurplan
MJPO	= Meerjarenprogramma Ontsnippering
MTR	= Midterm Review
N.	
NIS	= Netwerk Informatiesysteem
NLR	= Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium
NoMo	= Nota Mobiliteit
NS	= Nederlandse Spoorwegen
NSP	= Nieuwe Sleutel Projecten
NURG	= Nadere Uitwerking Rivieren Gebied
O.	
OLR	= Overeengekomen Lage Rivierafvoer
OTB	= Ontwerp Tracébesluit
P.	
PAGE	= Plan van Aanpak Goederen Emplacementen
PKB	= Planologische Kernbeslissing
PMR	= Project Mainportontwikkeling Rotterdam
POK	= Provinciaal Overleg Kustlijn­zorg
PPC	= Public Private Comparator
PPS	= Publiek-private samenwerking
PVVP	= Provinciaal Verkeers- en vervoersplan
PZH	= Provincie Zuid-Holland
R.	
RDW	= Rijksdienst voor het Wegverkeer
ROA	= Regionaal Orgaan Amsterdam
RWS	= Rijkswaterstaat
S.	
SBB	= Staatsbosbeheer
SBV	= Subsidiereregeling Bedrijfsgebonden Vaarweg-aansluitingen
SLA	= Service Level Agreement
SNIP	= Spelregelkader Natte Infrastructuur Projecten
SOIT	= Subsidiereregeling voor Openbare Inlandterminals
SRE	= Stadsregio Eindhoven
SSZ	= Stil, Schoon en Zuinig
SUBBIED	= Subsidie Baggeren Bebouwd Gebied
SVB	= Stimuleringsregeling Verwerking Baggerspecie

T.	
TB	= Trace Besluit
TBBV	= Tijdelijke Beleidsregeling Bijdragen Vaarweg- aansluitingen
TCI	= Tijdelijke Commissie Infrastructuurprojecten
U.	
USZO	= Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en Onderwijs
V.	
VBS	= Verkeersbegeleidingssysteem
VenW	= Ministerie van Verkeer en Waterstaat
W.	
WAB	= Wegaanpassingsbesluit
WBR	= Wet Beheer Rijkwaterstaatwerken
WST	= Westerschelde Tunnel
WVO	= Wet Verontreiniging Oppervlakte Wateren
Z.	
Zoab	= Zeer Open Asphalt Beton
ZSM	= Zichtbaar, Slim en Meetbaar